J. 26774

Biblioteca Bucureştilor

2
Februarie
2002

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ANTON HOLBAN

1902 – 1937

100 de ani de la naştere

"... Remarcabil la Anton Holban este faptul că, placentar întotdeauna realităţii trăite, ceea ce dă literaturii sale o foarte delicată autenticitate, el ştie, în artist superior, să şi-o plăzmuiască. Nu prin evocare magic visătoare, ca Marcel Proust, ci prin cruzimea veşnicului său prezent: încă o dovadă cât de profund a învăţat lecţia lui Racine; în sensibilitatea lui proprie s-a operat un izbutit transplant galic..."

Ion Negoiţescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Aniversare UNESCO
Ion Luca Caragiale – 150
Dialog G. IBRĂILEANU – Romulus VULPESCU 2

Bicentenar Ion Heliade Rădulescu
G. OPRESCU – Activitatea de ziarist a lui Eliade Rădulescu în timpul exilului său la Paris 8

Bucureştii de altădată

Comunităţi bucureştene
Panait I. PANAIT – Etnii convieţuitoare în istoria multiseculară a Bucureştilor 12

Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene – Coordonate de identitate naţională (II) 15

Patrimoniu 17

Autografe contemporane

Pop SIMION – Octaedrul – zarul meu de noroc şi soartă bună 18

Scrisoare din...

Biblioteca Judeţeană "Nicolae Milescu Spătarul" Vaslui 20

Meridian biblioteconomic

Corespondenţă EBLIDA 22
Agenda EBLIDA 23
Cate NEWTON – Perfecţionarea personalului bibliotecilor din Scoţia 24
Ineke SCHWARTZ – Biblioteca Publică din Rotterdam 28
George COWCHER – Bibliotecile Publice din Australia de Vest 30
Wiebke ANDRESEN – Biblioteca Publică din Hanovra 31

Şerban C. ANDRONESCU – Insula Paştilor la New York 32
Corespondenţă din Germania 34
Privire asupra istoriei Finlandei 35
Catalog 36

Agenda culturală

Viorica SABIE – Al.I. Cuza. Bucureştii şi Unirea 38
Horia FRUNZĂ – Cu Nenea Iancu prin Bucureşti 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversare UNESCO

Ion Luca Caragiale – 150

Remember

În stagiunea 1967–1968 am montat, la Teatrul de Stat din Ploiești, într-un spectacol-*coupé*, două comedii de Ion Luca CARAGIALE: *Conul Leonida față cu Reacțiunea* (precedată de un *lever de rideau*, *Cum se înțeleg țăranii*) și *O noapte furtunoasă sau Numărul 9* (a cărei „față de cortină" era „tabla de materii" *Moșii*).

În vara anului 1968, Ministerul Învățămîntului a ales *O noapte furtunoasă* și *Moșii* spre a fi reprezentate în fața studenților și a profesorilor străini ce frecventau Cursurile de vară de la Sinaia. Cu acea ocazie am realizat un program de sală (redactat în limba franceză) cuprinzînd, pe lîngă un amplu rezumat al comediei (comentat în cheia comică a lui Nenea Iancu), și monologul *Moșii* (al cărui text „molièresc" l-am publicat în numărul trecut al revistei noastre).

Am avut atunci privilegiul de-a conduce regisoral o echipă artistică de excepție: Jupîn Dumitrache (Candid STOICA), Ipingescu (Cornel REVENT), Chiriac (Nicolae DINICĂ), Spiridon (Constantin DRĂGĂNESCU, interpret și al monologului *Moșii*), Rică (Valeriu POPESCU), Veta (Margareta POGONAT), Zița (Gina TRANDAFIRESCU), secondați de Irina BOROVSKI (costume) și de Vintilă FĂCĂIANU (decoruri).

Pentru spectatorii români, atît pentru cei din Ploiești, cît și pentru cei din țară (unde teatrul a întreprins turnee și deplasări pînă în 1970), am editat un caiet-program de sală, căruia i-am adăugat un supliment literar unde îmi expuneam ideile regisorale ce mă călăuziseră.

Dialogul imaginar cu Garabet IBRĂILEANU mi se pare interesant și astăzi. Drept care, mîntuindu-l de principiul de osîndă al efemerului unei anexe la biletul de spectacol, îl re-public după 35 de ani, cu satisfacția intactă de-atunci.

R. V.

Dialog G. Ibrăileanu – Romulus Vulpescu

Caragiale fiind un clasic, așadar virtualmente cunoscut de toată lumea, autor căruia i s-au consacrat studii și monografii, dintre care unele excelente (cf. Șerban Cioculescu, Viața lui I.L. Caragiale, *1940), mă simt scutit de obligația zăbavei bio-bibliografice tip. Modul în care coordonatele istorice ale epocii au fost codificate artistic în operă spre a fi restituite publicului beneficiar poate constitui obiectul unei analize literare.*

Spectatorul, căruia îi este *destinat acest* coupé *Caragiale, are însă dreptul și la cîteva explicații, pe cît îmi va sta în putere, lapidare. Mă ispitește propedeutica accesibilă a dialogului (imaginar) cu unul dintre acei bărbați iluștri ai culturii românești, un magistru pertinent al criticii literare, care și-a dat osteneala nu numai să-l* citească *pe Caragiale, ci să-l și* înțeleagă.

"Pe marginea Nopții furtunoase*", Garabet Ibrăileanu își începe cu didactichie incursiunea în geografia continentului Caragiale.*

«*O noapte furtunoasă* a fost jucată în 1879, ca și *Conu Leonida față cu reacțiunea.* Caragiale avea atunci douăzeci și șapte de ani, sau poate numai douăzeci și șase. Ținînd samă de faptul că el lucra încet, chinuit de setea de a face tot mai bine, ținînd samă că trebuia să lucreze și mai încet la începutul carierii, în momentul hotărîtor al debutului, credem că nu greșim, dacă admitem că el a conceput și poate chiar a început să execute această comedie înainte de douăzeci și cinci de ani.

Așa dar, genul dramatic în sfîrșit matur și critica socială modernă în forme de artă au răsărit în mintea unui om, care abia avusese timpul să deschidă bine ochii asupra lumii și care nu învățase la școală mai multă carte decît un copist. Dar acest om avea o inteligență spăimîntătoare (căci acesta este cuvîntul). Cei care l-au cunoscut personal, își dau și mai bine samă de puterea acestei inteligenți. Noi credem că el era dintre acei oameni, pe care condeiul îi paralizează și că ceea ce a scris e pe de o parte foarte puțin din ceea ce avea complect imaginat și pe de alta inferior imaginii din minte».

– Domnule profesor, m-am încumetat să cuplez într-un spectacol compus două piese ale dramaturgului scump amîndorura: Conul Leonida față cu reacțiunea *– citită la Titu Maiorescu acasă în a doua jumătate a anului 1879 (cf.* Însemnări zilnice, *I, p. 329) și tipărită în* "Convorbiri literare", *nr. 11, din 1 februarie 1880 – și* O noapte furtunoasă *– jucată întîia dată la Teatrul Național din București, joi 18 ianuarie 1879 și tipărită tot în* "Convorbiri", *nr. 7 și 8, din 1 octombrie și 1 noiembrie același an.*

«Comparată cu *Conu Leonida* din același an, *O noapte furtunoasă* e superioară ca semnificație și bogăție de viață, dar inferioară ca obiectivitate. Din acest din urmă punct de vedere *Conu Leonida* stă pe primul plan al operei comice a lui Caragiale».

– Articolul dumneavoastră consacrat lui I.L. Caragiale, de fapt un mic eseu de-aproape 50 de pagini, poate fi cu folos consultat în întregime în culegerea Scriitori români și străini *(1926), încît cutez a vă-ntrerupe, rugîndu-vă să faceți cîteva considerații despre personajele implicate în aceste aventuri dramatice.*

«Jupîn Dumitrache nu este – ca celelalte tipuri din comediile lui Caragiale, și din *Momente* – un parazit, sau măcar un beneficient al formelor nouă, ori cel puțin o apariție de după și din cauza acelor forme. El este un mic burghez, care trăiește din negoțul lui, nu din și prin formele nouă. El este, cu tot "constituționalismul" lui, negustorul de altă dată. Probabil că a moștenit cherestegia de la tatăl său ori de la stăpînul său care, la un moment, l-a asociat la afacere, cum are și el de gînd să facă cu Chiriac. Jupîn Dumitrache este clasa care s-a rîdicat la cuvîntul lui Bălcescu și C.A. Rosetti și a ars Regulamentul Organic. El are orgoliul clasei lui și știe să-i ție prestigiul.

Cînd vorbește de popor, el nu e farsor și demagog ca Nae Cațavencu și ceilalți. El e sincer. Poporul este el. Pe vremea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

aceea nu era alt popor. De țărani nu putea fi vorba. Liberalismul, prin popor înțelegea mica burghezie, și aceasta în chipul cel mai natural și cu toată sinceritatea. "Poporul" de la 1848 n-a fost altceva. Iată pentru ce cînd Jupîn Dumitrache zice că "dicorățiile sînt tot din sudoarea poporului", nu e o șarjă a lui Caragiale și nici, afară de formă, o pură idioție a lui Jupîn Dumitrache. Jupîn Dumitrache așa trebuia să gîndească și să vorbească».

– Eu îl văd ca pe un ins bine intenționat, nici mai bun, nici mai rău decît alții de teapa lui, oricum sincer în sentimente, atîtea puține cîte are și așa fruste cum sunt, credul ca majoritatea, prepuielnic precum destui bărbați zuliari, strict, nu atît pentru că-i stă în caracter, cît pentru că are, ca tot omul care-și intuiește slăbiciunile, propensiune spre exagerarea severității, exagerare care-i dă iluzia că domină: oamenii și circumstanțele. Conflictul ăsta interior latent,

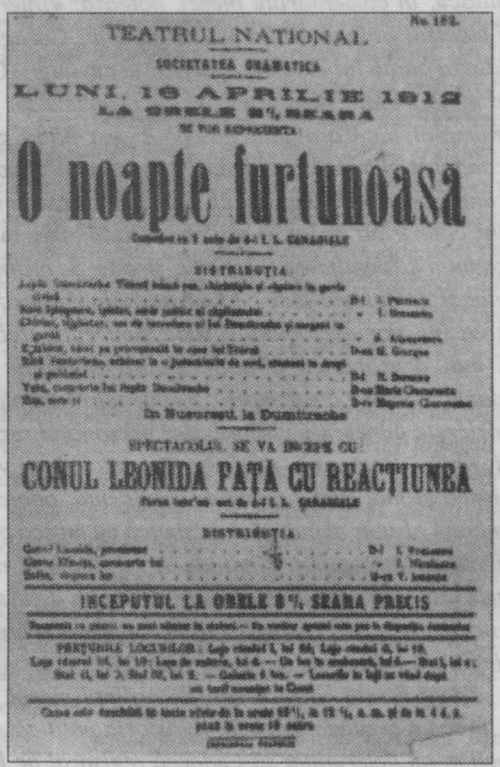
TEATRUL NATIONAL

SOCIETATEA DRAMATICA

LUNI, 19 APRILIE 1912

O noapte furtunoasă

DISTRIBUȚIA

SPECTACOLUL SE VA ÎNCHEIA CU

CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA

DISTRIBUȚIA

ÎNCEPUTUL LA ORELE 8 ½ SEARA PRECIS

între dubiul neliniștitor al neîmplinirii și conștiința aburoasă a culpei îl macină psihologicește și-i creiază o psihoză: tiranía. Nu mi-l pot închipui mare, gras, asudînd. Rotofeii sunt debonari. Titircă pare să fie, după mine, uscățiv, mic de statură (dominat fizic de celelalte personaje, pe care se străduiește și pe care crede c-a și reușit să le domine moralmente), cu amintirea nedigerată încă a chelfănelilor pe care le-a luat cînd era el băiat de procopseală, necăjit în sine că nu e vînjos cum îi șade bine unui bărbat în lege, pradă unui complex de inferioritate.

«Pe Jupîn Dumitrache îl chiamă și Titircă-inimă-rea. O fi fost rău, dacă așa-i zicea lumea. Dar în piesă nu se prea justifică această poreclă. E drept, îl bate pe Spiridon: dar, afară de execuția din noaptea cînd Jupîn Dumitrache crede că a surprins în flagrant delict pe Veta și e gata să facă fapte care să-l bage la "cremenal", noi nu cunoaștem decît răstiturile lui, cînd vine de la "Iunion" turbat de gelozie din cauza "bagabontului", și cînd Veta sau Chiriac reușesc să-l "scape" pe Spiridon, ceea ce reduce simțitor din răutatea lui Jupîn Dumitrache. [...]

Desigur, Jupîn Dumitrache nu e un model de blîndețe. E primitiv, e aprig, e cam hărțăgos. Are, în sfîrșit, fizionomia obișnuită, am zice clasică, a micului burghez din mahala.

Dar el are și calități. Și mai cu samă are sentimentul de familie. "Onoarea de familist", care formează *hazul* principal al piesei, el o înțelege mai complicat. Țircădău, care își insultă și-și bate nevasta, este un "mitocan" pentru Jupîn Dumitrache, fiindcă Țircădău nu ține la "onoarea de familist". Căci în "onoarea de familist" nu intră, pentru Jupîn Dumitrache, numai credința femeii, ci și purtarea bună a bărbatului față de dînsa. Mai departe. El nu-și dă pe față gelozia de la "Iunion", ca să nu "rușineze pe cucoane", pe Veta și pe Zița. El are atenții pentru nevasta sa. Cînd ea răstoarnă candela și se sperie de acest "semn rău", el o îmbărbătează, spunîndu-i că dacă arde cherestigia, lasă, face el alta. Cu Zița, cumnata lui, se poartă ca "un frate mai mare". Dacă vede că bărbatul ei o bate, el o "desvorțează". Cînd ea îl roagă să meargă la "Iunion", cu toată oroarea lui de acest local, cedează la vorbele Ziței: "să n-ai parte de mine și de Veta". Cînd "amorul" dintre Rică și Zița se dă pe față, Jupîn Dumitrache are menajamente delicate pentru "rușinea" Ziței. Vrednicia lui Chiriac ca slujbaș în cherestegie o apreciază cu recunoștință și se pregătește s-o răsplătească, făcînd din Chiriac tovarăș la afaceri.

Dar pentru caracterizarea lui Jupîn Dumitrache, vom insista asupra purtării lui după ce descopere pe "bagabont" în odaia femeii sale la miezul nopții și cînd el nu mai are nici o îndoială că ea îl înșală.

Ce trebuia să facă un Titircă-inimă-rea? Desigur, să-și stîlcească mai întîi femeia. Jupîn Dumitrache însă o invită insistent să "treacă în altă odaie", ca să nu fie nevoit să-i "isplice" cauza furoarei și actelor lui și astfel s-o "rușineze"».

– Tandrețea lui reală pentru Veta, conjugată cu gelozia (nu fără motiv, dar din punctul lui de vedere numai preventivă), gelozie obișnuită la destui soți care-și înșeală nevestele dar care dintr-un cinism inconștient le pretind fidelitate absolută, gelozia asta zic, nu-l împiedică pe jupînul Dumitrache să aibă pentru Zița o afecțiune suspectă, asupra căreia n-am insistat, dar pe care nici n-am atenuat-o, întemeindu-mă pe sensul nu numai posibil, ci și probabil al unor replici privitoare la nostima văduvioară.

«Jupîn Dumitrache nu e numai un *cocu* care s-a întîmplat să aibă o puternică afecțiune pentru autorul nenorocirii sale. Caragiale dă lui Jupîn Dumitrache ultima lovitură: Jupîn Dumitrache însărcinează pe Chiriac cu paza "onoarei lui de familist". E comic Jupîn Dumitrache, dar e și odios, pentru că amestecă pe Chiriac, și încă în acest chip, în gelozia sa».

– Odios ar fi numai dacă ar avea conștiința indiscreției pe care o comite. Dar, rob al ideii fixe, victimă – inocentă aș spune – a unei pasiuni pe dos, poate fi absolvit de asprimea epitetului.

«Dar dacă *e adevărat* că Jupîn Dumitrache a însărcinat pe Chiriac să-i păzească "onoarea", atunci trebuie să constatăm la Jupîn Dumitrache o idee fixă, o manie, o fobie, pentru că, încă odată, implicarea lui Chiriac nu rimează cu stima lui Jupîn Dumitrache pentru Veta, cu atît mai mult că, repetăm, nu avea nevoie de Chiriac, căci putea el singur să se asigure, căutînd s-o surprindă».

– Firește că "onoarea de familist" este o idee fixă, dar cred că Dumitrache nu înțelege prin asta numai *fidelitatea conjugală: "familist" înseamnă pentru el o anume*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

atmosferă de armonie casnică, un anume confort, o bună stare interioară pe care numai o gospodină care pune murături, face dulceață, distilează vutci și vișnapuri și ține casa curată e în stare să le realizeze cînd e ajutată și de coniugul sobru, cenzor al risipei. Dumitrache a fost deprins, și-a învățat și singur, că doar economisind poate prinde ceva cheag și încropi o situație. Cunoaște valoarea banului și-l destinează numai scopurilor remuneratorii sau practice. Își motivează refuzul cu care-o "tratează" pe inefabila Zița, cu argumente financiare: "... dăm parale și nu-nțelegem nimica; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus". Fumează tutun prost. Nu e avar (cum crede Spiridon, care-și exprimă opinia în prima variantă a piesei, variantă în care monologul lui era mai amplu), ci strîngător. "Calic, nevoie mare! Lasă portofelul cu tutun pe masă, se face că uită și-i pune semn, ca să vază îi umblu eu pîn tutun; parcă eu sunt nebun să iau din portofelul lui: trage tutun de un ban și jumătate, inigeà-bocceà, șapte dramuri de-o para și cînd pleci îți mai dă și trei dramuri de dăruială. Portofelul lui nea Chiriac să trăiască! tutun de-o băncuță..." L-am presupus iritat de consumul abuziv de spirtoase la care se dedă Ipingescu, chefliu notoriu (vezi Conul Leonida*: "... era și Nae Ipingescu, ipistatul, beat frînt; chiuia și trăgea la pistoale..."). Iritat, pe de o parte, pentru că amicul Nae dă iama în vișinata lui (rațiune de ordin practic), pe de altă parte pentru că e ca și Țircădău, "om stricat, domnule!" (rațiune de ordin etic). Dumitrache e tipicar și, în ciuda tonului peremptoriu, precis în explicații. Relatarea episodului "Iunion" – abundent în detalii, delicioase în ordine detectivistică, vibrînd de autentic – e semnificativă în acest sens. De aceea, am considerat că pentru compunerea caracteriologică a personajului scenic nu e de prisos un amănunt determinat de meticulozitatea domestică a eroului și determinant pentru comportamentul celorlalți care-i calcă pragul: papucii. Toată lumea poartă papuci ca să nu strice preșurile de cîrpe (care la rîndul lor păzesc de uzură covorul "bun"). În antretelul cu geamlîc papucii așteaptă ca musafirii și cei ai casei să se descalțe înainte de-a pătrunde în odaie. E ușor de imaginat paroxismul pe care-l poate atinge furia jupînului care descoperă că Rică, seducătorul, violator al sanctuarului onoarei conjugale (culpă maximă pentru care merită supliciul), Rică filfisonul, îi calcă în picioare, nu numai ambițul, ci și covoarele pe care le uzează cu talpa botinei. De altminteri, Dumitrache își respectă legile interne ale spațiului domestic, și cînd dă să intre în odaie pentru a o supune pe Veta interogatoriului cu privire la "bagabontul", își suspendă cîteva clipe avîntul justițiar, și, la sezisarea lui Ipingescu, își descalță ghetele înlocuindu-le cu papucii de interior.*

«În Rică Venturiano sînt, în germene, o mulțime de tipuri, de care și-a bătut joc mai tîrziu Caragiale. Toate urile și disprețurile lui pentru "studintele" gălăgios, pentru ziaristul incult și demagog, pentru poetul lipsit de talent, pentru Lachii și Machii din cancelariile bucureștene (Rică e și "arhivar") – toate sînt concentrate în Rică Venturiano. Dar o atît de mare înverșunare l-a făcut pe Caragiale să șarjeze fără măsură. Abia dacă mai trăiește Rică, abia dacă se mai zărește subt grămada de *inventii* puse în spinarea lui de autor.

Curățit de această funingine abătută asupra lui, Rică apare ca un produs caraghioz al ecoului pe care l-a avut în mahala acea semicultură repede și pocit introdusă la noi în veacul trecut. *Beția de cuvinte*, pe care Maiorescu a constatat-o la oamenii așa ziși de cultură din vremea lui, ia proporții uriașe la mahalagiul "cult" Rică Venturiano.

"Beția de cuvinte" e frazeologia pretențioasă și dezordonată, e o invenție verbală pricinuită de asociații incoherente de cuvinte, e fraza care *merge* fără nici un substrat de gîndire, într-un fel de amețeală care ucide orice putere de inhibiție. Această stare se produce mai ales atunci cînd un temperament intelectual-falș vine în atingere cu idei și probleme mai presus de interesul real și de înțelegerea individului. Un Conu Leonida e mai degrabă un palavragiu. Palavra e altceva decît beția de cuvinte. E plăcerea unui om mediocru și lipsit de seriozitate de a spune tot ce-i trece prin cap».

– Magistre Ibrăileanu, aveți dreptate că Rică e șarjat. Nu știu însă dacă justificările pe care le căutați lui Caragiale pentru această înverșunare sunt suficiente. Profesorul Cioculescu, în comentariile piesei, notează: «Intervine însă și un element autobiografic foarte pipărat. Caragiale i s-a încredințat odată lui Zarifopol cu aceste cuvinte: "Caragiale (către mine): «Mă, Rică sunt eu!...» Aventura lui Rică V. i s-a întîmplat lui Caragiale însuși. A fost bătut grozav de mitocan, și-a pierdut ochelarii. A făcut apoi cunoștință cu mitocanul, s-a împrietenit cu el. Cumnata mitocanului și un sergent care trăia cu ea îi mijloceau întîlnirile cu nevasta mitocanului". Identitatea lui Rică e, firește, de ordin pur sentimental și se oprește aici». Elementul autobiografic își are valoarea lui, dar exclamația "Rică sunt eu!" trebuie înțeleasă mai degrabă ca o altă celebră afirmație similară "Madame Bovary, c'est moi!" Asemenea întîmplări pot fi scriitoricește puncte de plecare, dar personajul rezultat este totuși fictiv. Poate că prin șarjă, autorul a voit să-și tăinuiască și mai abitir aventura neplăcută, poate că avea sentimentul obscur al culpei și se simțea cu musca pe căciulă și a încărcat inconștient gîndindu-se că nimănui n-are să-i dea prin minte să atribuie unui autor intenția deliberată de a se ridiculiza cu bună știință, așadar nimeni n-are să facă vreo legătură între erou și genitorele său.

Toate aceste considerații de ordinul moral și psihologic, precum și altele, care țin de istoria politică și socială a epocii m-au determinat să-l concep regisoral pe Rică Venturiano ca pe un "intelectual" al vremii lui, nici mai deștept, nici mai prost decît gazetarii și decît publiciștii reali ai sfîrșitului de secol, licheluță cît trebuie, secătură simpatică precum Miticii amploaiați care mișunau în urbe. Amator de amoruri facile la mahala, cu văduvioare prin divorț sau prin deces, cu midinete, sau cu mitocance practicînd adulterul din admirație pentru grația, pentru aplombul, pentru farmecul seducătorului. Aprovizionat cu adrese erotice de Nae Ipingescu, amic deochiat și intermediar plin de amenitate, catagraf al pasadelor lui Rică ("Nu mă nebuni, onorabile! Dumneata ești?" cuvintele rostite de Ipingescu trebuie înțelese ca exprimînd stupoarea furnisorului care-și recunoaște clientul într-o circumstanță pe care pînă atunci știuse s-o evite). fantele publicist și poet nu se ostenește să-și varieze stilul epistolar, nici poeziile cu care învinge rezistențele exagerate. Scrisoarea și poezia trimise Ziței, declarația de amor făcută Vetei sunt textele lui de bază multiplicate după nevoi. De aceea le debitează exterior, puțin plictisit că trebuie să treacă și prin această etapă discursivă înainte de posesiunea previzibilă. El vine la sigur la întîlnirea pe care i-a dat-o Zița și (qui pro quo-ul contribuind la confuzie) nu mai

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

are nici o îndoială asupra victoriei: femeia îl așteaptă în cămașă de noapte, cîntînd o romanță potrivită cu împrejurarea, cu lampa micșorată conform înțelegerii și pentru a menaja urmele de pudoare. Ambianța îi justifică toate certitudinile și din cauza asta, la ceea ce i se pare o încercare de rezistență superfluă, răspunde cu o alunecare lexicală mojică: "În van te aperi. Și tu mă iubești pe mine, nu mai umbla cu mofturi". Limbajul pe care-l folosește cînd convorbește cu celelalte personaje ale piesei, inferioare lui din punct de vedere intelectual, este o dovadă a dibăciei sociale a insului: coboară la nivelul de înțelegere al interlocutorilor, le adresează frazele și locuțiunile de efect, poncifele retorice pe care le așteaptă și pe care le apreciază ipochimenii cărora le e destinată poliloghia politicalelor gazetei.

De altfel, chestiunea lexicului utilizat de Rică, precum și de celelalte personaje, declanșator al rîsului automat la spectator și la cititor, trebuie privită în dialectica evoluției. Astăzi, datorită fireștilor transformări suferite de limbă, numărul termenilor hazlii prin fonetismul sau prin grafia lor a sporit. Și pe vremea *lui Caragiale, franțuzismele și estropierile provocau zîmbetele cultivaților ca și astăzi. Dar nimeni nu zîmbea pe atunci la auzul sau la vederea cuvîntului* cestiune, *de pildă, utilizat de autorul nostru în corespondență privată.* Amoare *era desuet la 1880, dar* uzul rațiunii *nu. Ș.a.m.d. Singurul moment în care agramatismul lui Rică se atenuează este acela în care poate conversa cu un egal: cu el însuși adică, în atît de convenționalul monolog din actul al II-lea.*

Monologul – o convenție destul de neplăcută în teatru – se dovedește aici și mai incredibil, datorită faptului că se află plasat într-un moment fals psihologic. Urmărit de "inimici", de la intrarea pe fereastră și de la rostirea puținelor replici de suplicațiune a sfîntului Andrei și-a geniului bun "al venitorului", Rică ar fi trebuit să mai spună "Ce să fac? Pe unde să ies?" etc. "Să ies pe ușă". Nevoia de-a relata ce s-a petrecut în afara spațiului scenic l-a făcut pe Caragiale să meargă pe linia facilă a monologului tipic și, aș spune, compromis.

Rezolvarea teatrală pe care am căutat-o justifică, sper, prezența lui în momentul cu pricina. Să ne înțelegem, domnule profesor, Rică nu e un intelectual în înțelesul nobil al acestui atît de răstălmăcit cuvînt. E numai o caricatură a noțiunii, caricatură pe care însă și azi încă mulți o consideră modelul serios. El este construit potrivit imaginii pe care și-o fac mediocrii despre intelectual. Nu e un semi-cretin și o stîrpitură cum l-au înțeles unii, dar faptul că neg această exagerare diminuatorie nu trebuie să fie luat drept o intenție de a preface personajul într-un cărturar practicînd literatura de bună calitate!

«*Pendantul* feminin al lui Rică, dar numai în anumite privinți și în anumită măsură, este Zița. Dacă Rică e intelectualul, civilizatul, franțuzitul din piesă, Zița e și ea ceva din toate acestea. Ea a învățat la pension, a auzit acolo cîteva cuvinte franțuzești, vorbește, și ea, împestrițat cu cuvinte nouă, pe care le schimonosește mai rău decît Rică (pentru că ea nu e "studinte" și publicistă), are lectură: "Dramele Parisului cîte au ieșit, toate le-am citit de trei ori", zice ea "ambetată".

Tipul Ziței este redat admirabil, mai ales în dialogul ei cu Veta, cînd aceasta refuză să se mai ducă la "Iunion". Zița e tînăra noastră mahalagioaică de totdeauna, dar cu o nuanță specifică vremii de-atunci, adică mai romanțioasă, mai "modistă", mai naivă, mai cinstită, mai *proastă* decît în zilele noastre lucide și realiste. Zița visează amoruri celeste, și nici vorbă de vreo apucătură venală sau cel puțin calculată.

Ideile și limbajul, împrumutate ei de Caragiale, nu au nimic exagerat, afară de rare cuvinte ca "polițiune", în loc de poliție, care nu putea fi rostit de Zița, căci ea nu e eleva ziarelor liberale ale vremii, ci a "pensionului", a romanțelor din "Dorul inimii" și a "Dramelor Parisului".

În construirea tipului Ziței, Caragiale nu este un satiric, un polemist, nu atacă, nu combate nimic, ca în Rică, în Cațavencu și chiar în Conu Leonida. În construirea tipului Ziței, Caragiale este un pur observator, se supune obiectului, și acest tip ar putea fi mutat foarte bine într-o operă de observație pură, lipsită de orice intenție de critică socială».

– Pornind de la constatarea pe care o făceam mai sus privitor la aplombul lui Rică venit la întîlnire vibrînd de certitudine, Zița nu e chiar atît de cinstită, chiar atît de naivă cum afirmați dumneavoastră, dilectissime magistre. Nu e fetița neștiutoare (a mai fost măritată) și nici văduva tînără, cuminte pînă la apariția posibilității celei de-a doua căsătorii. Nu este chiar vampa mahalalei, vipera de pe maidan, dar o anume înclinație exuberantă spre intriga erotică este vizibilă. O femeie onestă, fie ea și "desvorțată", nu dă atît de lesne "rendez-vous" la ea acasă, noaptea, unui fante abia întrezărit. Ușurătatea ei își caută o acoperire în faptul că viețuiește sub același acoperămînt cu tușica; dar tușica "se culcă o dată cu găinile" și curtezanii pot veni cînd se

Constantin Nottara, interpretul lui Chiriac și al altor personaje din comediile lui Caragiale. Desen de Iser

micșorează lampa. Spuneam că nici relațiile cu Dumitrache, bărbatul soră-sii, nu sunt de tot catolice: "Să n-ai parte de mine și de Veta!" citează el și continuă: "Ei! Cînd am auzit așa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz". Cînd Veta nu se învoiește la o nouă ieșire la "Iunion", Zița se oferă, sigură de victorie: "... i zic eu lui nenea... vrei?" Cît despre Nae Ipingescu, el, ca ipistat, deci profesionalmente obligat să știe ce se petrece în despărțenia de care se află răspunzător, e probabil că și-a luat mai de mult partea care i

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

se cuvenea la festinul cu nurii Ziței. În cunoștință de cauză dar, îl informează pe Rică.

«Într-o *Noapte furtunoasă* este o bună parte de pură observație. E amorul dintre Veta și Chiriac. Chiriac în ipostasul lui de sergent în garda civică e un tip ridicol, pentru că e un ruaj al nouăi mașinării sociale. Semnul vădit al ridicolului său e limbajul. În ipostasul de amorez însă, Chiriac e numai un om și de aceia vorbește ca toată lumea. În crearea lui, Caragiale a pus și altfel de note decît acele care caracterizează numai social. Chiriac e și un tip sufletesc. (De altfel, toate personagiile lui Caragiale, sînt, în diferite proporții, și tipuri psihice și tipuri sociale).

Desigur, un roman în care eroul e un tejghetar la o cherestegie și serjent în garda civică, schimonosește cuvintele nouă, "păzește onoarea de familist" a stăpînului său, pe care îl înșală și eroina o mahalagioaică, desigur, acest roman nu poate să nu fie ridicol în artă ca și în natură.

În chipul însă cum se joacă *O noapte furtunoasă*, cel puțin cum am văzut-o noi cu mai multe rînduri de actori, intriga dintre Chiriac și Veta devine mai ridicolă decît în text. Și aceasta pentru că Veta e reprezentată întotdeauna ca o femee prea în vîrstă. Și atunci efuziunile ei sentimentale, patosul lui Chiriac, cîntarea romanțelor dinainte de apariția lui Rică sînt de-a dreptul grotești. Dar Veta nu este o femee în vîrstă. Zița îi zice "țață", dar Zița trebuie să fie foarte tînără. Altfel nu se inamora de ea Rică Venturiano, care are douăzeci și cinci de ani. Că Zița e vădană, nu face nimic. La mahala ca și în popor, și pe vremea accia mai ales, fetele de douăzeci de ani erau "bătrîne". Vîrsta măritișului era între cincisprezece și optsprezece ani. – Apoi este clar că pricina divorsului ei (Țircădău "o trata cu insulte și bătăi") e din acele care se produc de la început într-o căsătorie și ori o desfac repede – ori, de regulă, niciodată. Și dacă între Zița și Veta era o deosebire de vîrstă de șapte-opt ani, ea, ca mahalagioaică, trebuia să-i zică surorei sale "țață". Mai departe, Jupîn Dumitrache își teme pe Veta, și acest lucru nu i se pare nimănui din piesă nelalocul lui, ceea ce n-ar fi cazul, dacă Veta ar fi o femee în vîrstă. Jupîn Dumitrache crede, și crede și Chiriac, că Rică o "curtează" pe Veta. Și amîndorura lucrul li se pare natural. – Chiriac iubește pe Veta, așa dar el nu e un *alphonse* al stăpînei sale. Dar Veta e mai în vîrstă decît Chiriac, nici vorbă. Dar ajunge ca o femee să aibă cîțiva ani mai mult decît bărbatul (uneori să fie de-o vîrstă cu el), ca să aibă un ghimpe în inimă. Femeia e liniștită, cînd e mai tînără decît amantul, căci așa e în natura lucrurilor.

Cînd Veta e reprezentată ca o femeie între patruzeci și cincizeci de ani (am văzut-o și de cincizeci-șasezeci de ani), nu numai ca, dar întreaga intrigă produce un efect grotesc, care nu se justifică prin piesă. Ba toată afacerea are ceva odios și respingător.

În piesă însă, Veta fiind o femeie încă tînără, furoarea amoroasă a lui Chiriac, sentimentalismul ei, romanțele pe care le cîntă ea sînt la locul lor. Dacă publicul ar vedea pe scenă o femeie în stare să simtă și să inspire pasiune, ar rîde altfel cînd ea cîntă vechea romanță cu "orele de-ntristare...", care a încîntat pe mamele și bunicele noastre.

Intriga dintre ea și Chiriac e un amor de mahala, care așa cum e zugrăvit de autor, ar putea sta foarte bine în cea mai serioasă nuvelă cu subiect din suburbia bucureșteană. Să se observe că Veta nu numai că nu e ridicolă, dar nu e nici comică măcar, ca Zița.

Comică nu e decît Zița, "franțuzita", *pendantul* feminin al lui Venturiano.

Seriozitatea relativă a acestei intrigi reiese și din faptul că Chiriac, *aci*, vorbește ca toată lumea. Și tot așa și Veta. Și cum ea nu face nici politică, nici n-a fost în pension și cum ea nu are alt rol decît în intriga de amor și alt ipostas decît de "amoreză" – ea vorbește în toată piesa normal și e serioasă dela început pînă la sfîrșit. Cîteva cuvinte schimonosite nu însamnă nimic. Nu indică vreo pretenție din partea ei. Așa le-a auzit de la cei din jurul ei.

În construirea ei, Caragiale a pus multă observație psichologică, și dialogul ei amărît cu Chiriac, înainte de împăcarea lor – cu toată vulgaritatea inerentă umanității inferioare din piesă – redă eternul manej feminin din asemenea situații, care contrastează cu lipsa de stăpînire a masculului, incapabil să-și țină cărțile ca să nu le vadă partenerul.

Veta, deși vinovată (dacă Jupîn Dumitrache ar fi, în adevăr, un odios Titircă-inimă-rea, ea ar fi mai puțin vinovată), e simpatică prin seriozitatea ei în mijlocul tipurilor "caragealiene" care o înconjoară, e simpatică prin bunătatea ei cu Spiridon și cu Rică de care, cu toată preocuparea pentru propria-i primejdie, are grijă să-l scape și milă că nu va putea scăpa – e simpatică chiar și prin romanțele ei...

Pentru ce această lungă pledoarie în favoarea omeniei lui Jupîn Dumitrache și a tinereții Vetei?

Pentru că omenia lui Jupîn Dumitrache [...] ofuscată de tendința spre glumă a autorului, trebuia relevată. Trebuia relevat că I. Caragiale, ca orice mare scriitor, nu a putut să nu se supună obiectului, chiar fără voia sa și chiar împotriva voinței sale. A rîs de Jupîn Dumitrache, ne-a spus că e inimărea, dar nu a putut să-l arate necinstit, imoral și secătură, cum sînt mai toate tipurile sale, nici să-i nege virtuțile familiale, de obicei legate de viața micii burghezii.

Iar restabilind vîrsta Vetei, piesa pe lîngă că e, s-ar putea zice, reconstituită conform intenției autorului, pe lîngă că devine mult mai *bună*, căci e curățită de o mulțime de neverosimilități – dar mai cîștigă și dintr-un alt punct de vedere.

O noapte furtunoasă este destul de întunecată, destul de "pesimistă", prin mizeriile și ridicolele de tot felul zugrăvite de-a lungul ei, și nu mai are nevoie de un amor senil cu un subaltern pervers».

– În acest sens, al seriozității cuplului Veta – Chiriac, au tins eforturile noastre, ale interpreților și al meu. În acest sens, și în cel al omeniei (relative) a jupînului Dumitrache.

Cu alte cuvinte procedînd la diferite restabiliri (printre care vîrsta Vetei) relațiile dintre personaje își recapătă logica în temeiul căreia și-a construit autorul lucrarea dramatică. Am căutat să refac analitic procesul de elaborare al lui Caragiale și progresia etapelor care-au dus la sinteza superioară a actului creator împlinit: piesa.

«În această primă operă a lui Caragiale stau, în front, toate însușirile lui de mare creator și artist.

Chiar de aici apare talentul lui, incomparabil în literatura noastră, de a construi tipul numai din însușiri caracteristice. Se poate spune fără exagerare că tipurile lui Caragiale se definesc în fiecare vorbă a lor, căci fiecare vorbă conține o trăsătură caracteristică. E o quintesențiare care face ca personagiile lui să fie mai vii, mai de neuitat decît corespondenții lor din lumea reală. Această condensare are parcă ceva savant și totuși tipul este viu, natural, spontan, ca în viață, ca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

într-o viață mai intensă și mai spontană.

Și tot din această primă operă, apare și cealaltă însușire eminentă a talentului lui Caragiale, coloratura armonică a tipurilor. Tipurile se reliefează unul pe altul, culoarea unuia dă o savoare deosebită și celuilalt. Acest caracter este mai evident în *Conu Leonida față cu reacțiunea*: megalomania bărbatului complectată cu natura admirativă a femeii; duetul mahalagioaicei ("soro", adus din lumea ei de cumetre) și al tipului care pune țara la cale ("domnule", adus din lumea lui de cafenea) etc.

Caragiale dă dovadă, iarăși, din chiar această primă operă, de perfecta lui cunoaștere a limbajului de mahala, și de siguranța de a gîci cum ar estropia mahalagiul un cuvînt nou.

El avea în grad înalt simțul limbii și al posibilităților ei. Pe baza analogiei și a ceea ce numesc linguiștii etimologie populară, el putea să spună fără greș cum ar schimonosi mahalagiul de cutare grad cutare cuvînt nou.

Ne este imposibil să mai știm azi ce anume cuvinte stropșite din comediile sale sînt datorite divinației lui, dar de sigur că dacă nu ar fi auzit cuvîntul "pamplezir", el ar fi știut că în mahala "par plaisir" trebuia să capete forma aceasta».

– Pentru că, domnule profesor, abordați chestiunea limbii, îndrăznesc să pretind că spectacolul despre care vorbim este conceput, cel puțin în intenție dacă nu și în reușită, ca un spectacol filologic, *altfel spus, ca un spectacol în care respectarea cu fidelitate a textului duce necesar la respectarea subtextului și a implicațiilor lui. De altfel, elaborarea spectacolului s-a dovedit relativ lesnicioasă, datorită faptului că am avut un caiet de regie întocmit de însuși autorul piesei: caietul acesta este textul – citit, analizat și înțeles filologic. Și indicațiile de interpretare și de organizare a decorului pe care omul de teatru care-a fost Caragiale, înainte de-a fi un dramaturg, le-a distribuit cu parcimonie dar și cu exactitate de-a lungul lucrării.*

Dacă din această a doua parte a spectacolului (alcătuită din Moșii – tablă de materii *ca* lever de rideau *al* Nopții furtunoase*) am făcut* "momentul colorat", *din partea întîi (*Cum se înțeleg țăranii*) precedînd* Conul Leonida *am făcut "momentul alb-negru".*

«Dintre tipurile comice ale lui Caragiale pictate și prin cultura lor, Conu Leonida este tipul cel mai "cult" și în același timp cel mai sărac sufletește. Pe un Nae Ipingescu, Caragiale ni-l dă fragmentar și în treacăt, încît nu putem avea sentimentul întregii lui sărăcii de suflet. În orice caz, fiind mai puțin "cult", această sărăcie nu are mijloace să se facă perfect evidentă. Pe Conu Leonida însă, Caragiale ni-l dă în întregime. Conu Leonida își expune însăși concepția lui asupra realității.

E interesant de văzut această concepție și cauzele ei, pentrucă în Conu Leonida Caragiale a zugrăvit o clasă întreagă de oameni; mai mult, o stare de spirit mai răspîndită decît psichologia unei singure clase.

Conu Leonida are cultură politică și cultură științifică. O mostră de cultură pur științifică este teoria nevricozității-curiozității-ideei-fandacsiei-ipohondriei.

Dar în politică cultura lui e și mai bogată. El are, tot din ziare, cunoștințe varii și tot atît de serioase, ca și în psichiatrie, pe care le exprimă cu aceiași stropșire a limbii, semn al nepriceperii lucrurilor și ideilor. Conu Leonida cunoaște istoria contemporană a Europei din care se inspiră în concepțiile sale politice generale și în cele cu privire la patria sa. El apreciază mai ales pe "Galibardi", pe care Papa, ca să-l îmbune, l-a pus să-i boteze un copil ("și-a găsit omul nașul", zice Efimița triumfător și cu humor).

Afacerea cu "Galibardi" și cu încuscrirea cu Papa nu e o simplă glumă. Nimic în Caragiale nu e simplă glumă. Fiecare "haz", de care rîde spectatorul, este semnificativ. În aceste vorbe de haz, Caragiale condensează, caricaturizînd, stări de suflet și concepții curente. (Aceasta este cauza pentru care hazurile acestea au prins și au ajuns de domeniu public). "Galibardi" este revoluționarismul eftin al gloatei patruzecioptiste.

Definiția republicii – "nu mai plătește nimene bir", "fieștecare cetățean ia cîte o leafă bună, toți într-o egalitate" e însuși idealul (dus la ideal) al zdrobitoarei majorități a tîrgoveților români, care "se nasc bursieri, trăesc funcționari și mor pensionari", ori au printre ai lor asemenea ființi fericite.

El e un egoist. Mai întăi, desigur, prin firea sa. Pe urmă prin toate condițiile în care îl pune Caragiale. Funcționar mic, rupt de realitate, aceasta îi usucă, îi chircește sufletul. Pensionar și bătrîn: starea sufletească se agravează. Fricos: reduce lumea întreagă la el însuși.

Frica lui Conu Leonida condiționează "hazul" părții din urmă a comediei».

– Această senilitate, uscare a sentimentelor, această dereglare a funcțiilor cognitive și a corectivelor frenatorii, această automatizare cutremurătoare în fond, a fost aspectul pe care l-am urmărit. Cuplul Leonida-Efimița apare ca un cuplu în care ramolismentul – în ciuda aparențelor fizice – a operat o paralizie totală a putinței normale de percepție. Cei doi au o surzenie cerebrală, care le transformă raporturile cu universul într-un perpetuu dans nebunesc, gesticulatoriu într-un vid care nu e decît antecamera morții. Păpuși funcționînd în virtutea unei inerții mecanice fără nici un raport cu ritmul realității. E un dans macabru, halucinant, al unor marionete asupra cărora nici destinul nu mai are putere și pe care le poți presupune reluînd în eternitate acțiunea acestei farse tragice într-un act.

«De altmintrelea acest om extrem de inteligent și de o inteligență atît de clară, acest abstractor, care extrage esențialul quintesențiind, are în compoziție, și deci în concepție, destule caractere clasice.

Conu Leonida față cu reacțiunea avînd un singur act, unitățile aristotelice sînt îndeplinite, firește, de la sine.

Partea esențială a comediei sînt discuțiile dintre cei doi eroi. Partea a doua, spaima de scandalul din stradă, nu adaogă mult studiului social și psihologic. Dar, fără partea a doua, Conu Leonida nu era teatru. Nu-i vorbă, nici așa nu prea e teatru. E mai mult un *Moment*.

În *Conu Leonida* are într-un loc aproape o pagină cu petit pentru actori. *Conu Leonida* e o transiție între comedii și *Momente*.

Acest "moment" dat ca piesă de teatru are șaptesprezece pagini. Dar aceste pagini sînt în adevăr, cum se zice, substanțiale.

Această perfecție artistică cere interpreți încercați. *Conu Leonida față cu reacțiunea* e foarte greu de jucat. Piesa fiind lipsită de acțiune, de peripeții, neprovocînd la început nici o așteptare, neînnodîndu-se încă nimic multă vreme, lipsită de coloratura ce rezultă din îmbulzeala tipurilor, lipsită de decoruri, dar fiind atît de plină de intenții – arta din ea trebuie relevată întreagă, ca să nu se piardă nici un contur și nici un ton. Și foarte rar a fost jucată mulțumitor».

– Vă mulțumesc foarte mult, dilecte magistre, pentru bunăvoința pe care mi-ați arătat-o, îngăduindu-mi să vă întrerupt de-atîtea ori, ca, sprijinindu-mă pe argumentele și pe explicațiile dumneavoastră, să încerc a-mi susține teoretic modul în care am conceput în practică spectacolul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bicentenar

ION HELIADE RĂDULESCU

Activitatea de ziarist a lui Eliade Rădulescu în timpul exilului său la Paris

G. OPRESCU

Una dintre preocupările cele mai importante ale lui Eliade Rădulescu în timpul şederii sale la Paris, în 1849 şi 1850, a fost aceea de a informa presa franceză despre acţiunile politice la care participase şi despre situaţia exactă în care se găseau Principatele dunărene. Nu era o sarcină uşoară. Întreg Orientul, din cauza războaielor ruso-turce şi a Revoluţiei de la 1848 din România şi Ungaria, fusese teatrul unor evenimente foarte importante; însă opinia publică franceză era departe de a le cunoaşte cu exactitate şi mai ales de a le judeca în funcţie de cauzele şi consecinţele lor. Ignoranţei obişnuite în Occident pentru tot ceea ce se petrecea la celălalt capăt al Europei, ignoranţă care nu a scăzut nici astăzi, în ciuda uşurinţei relative a comunicaţiilor, i se adăugau tot felul de alte motive care făceau ca publicul francez să fie total dezorientat.

Guvernele franceze din această epocă, la început idealiste şi umanitare, trecuseră printr-o serie de metamorfoze care le apropiau din ce în ce mai mult de guvernele care le precedaseră. Oamenii cu înclinaţii autentic democratice, care contribuiseră în februarie la răsturnarea vechii orânduiri şi preluaseră puterea, prea slabi sau prea neexperimentaţi pentru a conduce destinele Franţei, fuseseră purtaţi de curent şi, în cele din urmă, trebuiseră să lase locul unor politicieni abili, raliaţi formal mişcării revoluţionare, oportunişti incapabili să înţeleagă şi să admită în mod sincer noile idei. Reprezentanţii adevăraţi în Orient ai acestor idei, ca Eliade Rădulescu şi ceilalţi, obligaţi să se refugieze în Franţa, datorită eşecului revoluţiei în ţările lor, erau consideraţi de către conducătorii francezi nu numai nişte persoane suspecte şi compromiţătoare, ci chiar periculoase.

Cuvântul de ordine al presei oficiale era, aşadar, de a nu pleca deloc urechea la incriminările moldo-valahilor emigraţi la Paris. Numai că era imposibil să păstrezi tăcerea asupra celor petrecute în Principate şi asupra celor ce se petreceau încă în Ungaria; ziarele erau obligate, indiferent de motiv, să abordeze aceste evenimente. Atunci, ele preluau informaţii de la agenţii ruşilor, printre alţii de la Kisselef, reprezentantul ţarului la Paris, care era văzut (şi chiar aşa era în realitate) drept unul dintre cei mai buni cunoscători ai situaţiei româneşti – pe care o prezenta, însă, într-o manieră cu totul tendenţioasă – sau de la corespondenţi de circumstanţă, aleşi, firesc, dintre persoanele care gândeau „corect", ori chiar de la corespondenţi improvizaţi.

Pe lângă antipatia oficială, emigranţii mai aveau handicapul că, aparţinând unor popoare diferite şi făcând fiecare o politică naţionalistă – ungurii şi românii, de exemplu –, ajungeau adesea să polemizeze în presă, polemici care derutau persoanele de bună credinţă. Aflaţi în imposibilitatea de a face distincţii, acestea din urmă îi înscriseseră în apelativul comun de revoluţionari. Şi-i imaginau având aproximativ aceleaşi opinii asupra problemelor esenţiale, când, brusc, apăreau certuri care arătau că, susţinând aceleaşi principii, emigranţii erau departe de a fi de acord atât cât se credea. Iar surpriza publicului atingea apogeul atunci când vedea oameni din aceeaşi ţară care se tratau reciproc ca şi cei mai mari duşmani dacă, din întâmplare, îşi puteau exprima liber opiniile în presă.

Trebuind să lupte împotriva ziarelor oficiale, împotriva banilor ruşilor şi a neîncrederii fireşti a foilor de mare tiraj faţă de tot ceea ce nu este pe placul guvernului, emigranţilor români nu le mai rămânea decât posibilitatea de a-şi face cunoscut punctul de vedere în ziare de opoziţie efemere, redactate de revoluţionari incorigibili care considerau, ca şi ei, guvernarea franceză din epocă ca fiind o teribilă calamitate. Aceştia erau singurii dispuşi să găzduiască articole care menajau prea puţin guvernul.

Luptând pentru ideile cele mai avansate, sinceri, plini de zel, fără bani, unii destul de documentaţi asupra problemelor Orientului, redactorii acestor ziare îmbrăţişează cauza coreligionarilor lor politici români şi le pun la dispoziţie ziarul pe care îl conduc şi care, uneori, nu apărea decât ca număr de probă. Românii, la rândul lor, le asigură un anumit număr de abonamente sau chiar participă, în calitate de acţionari, la fondurile care le susţin apariţia.

Eliade, una dintre naturile cele mai personale care se pot imagina, nu se jenează, atunci când are ocazia de a publica un articol sau de a-l inspira, să introducă în el cele mai acerbe critici împotriva acelora din-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tre compatrioții săi care nu urmau în mod absolut linia sa de conduită[1]. Cunoaștem numele ziarelor la care a colaborat sau în care i-a fost posibil să introducă articole inspirate mai mult sau mai puțin de el. Lista ne-a fost dată de însuși Eliade în scrisorile adresate românilor la Brousse[2] și de către Locusteanu, colaboratorul cel mai informat asupra circumstanțelor vieții lui Eliade din perioada care începe cu exilul și care se sfârșește cu moartea sa[3].

Un mare număr de ziare redactate de acești oameni de stânga pe care Eliade i-a desemnat sub epitetul „Proscriși și anatemizați" conțin informații care sunt evident inspirate de el. Atunci când le parcurgem, suntem uimiți să vedem cât loc ocupau evenimentele din estul Europei. Aceasta, datorită faptului că, după opinia lor, revoluția, agonizantă în Franța sau, mai rău, confiscată în profitul unora, continua să trăiască la micile popoare din Europa Centrală, la unguri, la români etc.

Cei care vor să studieze diferitele faze ale războiului Austriei împotriva Ungariei și invazia rușilor în Transilvania pentru a ajuta armatele austriece vor găsi în aceste pagini material neutilizat sau cel puțin vor putea să-și dea seama de interesul extraordinar cu care democrația franceză urmărea aceste evenimente.

Eu însumi am fost foarte surprins să găsesc mișcarea lui Avram Iancu analizată și chiar ocupând un spațiu respectabil în articolele din anumite ziare[4].

„Luptătorii pentru libertate din Valahia" în „Ilustrierte Zeitung", 1849: Heliade, I.C. Brătianu, Gh. Magheru, Constantin Aristia, C.A. Rosetti, Popa Șapcă, Voinescu II, Nicolae Golescu, Dimitrie Brătianu, Ștefan Golescu, Cezar Bolliac

Am controlat personal informațiile lui Eliade și ale prietenului său și am încercat să-mi dau seama de exactitatea lor. Într-adevăr, Eliade a scris într-unele dintre aceste ziare, dar nu în toate cele pe care le citează în scrisorile menționate. „La Semaine", „enciclopedie a presei periodice", din 1849 (anul 4), al cărei principal redactor este Eugène Carpentier[5], prietenul lui Eliade, nu este numai foarte informată asupra afacerii românești, probabil datorită acestuia din urmă, ci chiar, pentru a ne face să înțelegem mai bine de unde proveneau informațiile sale, îmbrățișează total punctul de vedere, totuși straniu uneori, al revoluționarului român, de fiecare dată când vorbește despre noi.

Chiar de la începutul anului 1849, „La Semaine" ne documentează asupra evenimentelor care avuseseră loc la București la sfârșitul lui 1848. Nici una dintre ideile dragi lui Eliade nu lipsește. Datele din corespondență, transmise după toate probabilitățile de către un român, poate redactate de Eliade însuși, sunt confirmate printr-o notă a redacției care declară că totul este „mai mult decât adevărul".

O altă corespondență din numărul 4, în care Carpații sunt numiți „munții Crapacks", ne conduce incontestabil la un informator român.

Pe 4 martie, sunt publicate amintiri anecdotice despre Moldova și Valahia, semnate E.C.[6], în mod evident inițialele lui Carpentier. Aceste amintiri sunt foarte interesante. Tabloul moravurilor noastre pe care autorul îl pictează aici ar fi demn de a fi cunoscut. El face un portret impresionant al Prințului Moldovei și vorbește de Bibescu în termeni care amintesc de Eliade: „boiernaș fără avere și fără nume... ingrat și insolent ca un parvenit".

Pe 10 martie, încă o corespondență lungă, semnată C.M., în care, o dată în plus, este apărat punctul de vedere al lui Eliade și unde autorul se străduiește să demonteze acuzația adusă de Rusia Revoluției de la 1848 din Principate.

Informațiile politice referitoare la țara noastră se regăsesc pe tot parcursul anului 1849 și al anului următor, dar colaborarea lui Eliade nu mai poate fi pusă la îndoială începând cu 1850.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Găsim mai întâi o scrisoare[7] despre Moldova, emoționantă prin căldura cu care vorbește despre români și admirabilă din punct de vedere literar. Numele proprii românești pe care le întâlnim astăzi deformate în ziarele străine sunt aici foarte exacte. Eliade ne exprimase în mai multe rânduri revolta sa auzindu-i pe ruși negând latinitatea la care ținem mai mult decât la orice altceva, pretinzând că originea noastră „se pierde în negura veacurilor". Aceeași revoltă se regăsește în articolul din ziarul francez. Mai departe[8], se găsește un portret al boierului Vulpake Filipescu sau chiar[9] un citat din Neculce și Engel, inexplicabile dacă ar fi fost vorba de un străin.

În numărul din 8 mai[10], autorul se demască: el vorbește de Valahia ca de patria sa și îi tratează pe Lenș și pe Știrbei cu aceeași puțină considerație cu care Eliade o făcea de obicei.

Informații asupra lui Avram Iancu[11], polemici cu „L'Echo d'Orient" din Constantinopole, chestiunea introducerii în „Regulamentul Organic" a articolului care ne anula independența, mișcarea de la Brăila, iată teme familiare tuturor celor care au citit operele lui Eliade din această epocă și pe care le regăsim și în coloanele ziarului „La Semaine"[12].

Și cum Eliade nu rata niciodată prilejul de a vorbi rău despre dușmanii săi atunci când avea ocazia să dispună după placul său de un ziar francez, el profită, de această dată, pentru a-l ponegri pe Mavros și pentru a prezenta revoluția de la 1848 într-o lumină care îi este, personal, foarte favorabilă.

În sfârșit, la 18 octombrie 1850, întâlnim pentru prima oară un articol semnat de el cu numele întreg, în care face aluzie la unul dintre articolele anterioare, pe care îl prezintă ca fiind al său, cel din 11 august. Semnase de data aceasta pentru că se născuse o polemică cu ziarele reacționare și pentru că vroia să își asume responsabilitatea. Și, deoarece se vede obligat să se raporteze la scrisoarea pe care o adresase românilor exilați la Brousse, o publică în ziarul „La Semaine" din 25 octombrie[13]: „Românilor frați, ca om nu pot profesa altă doctrină decât aceea a lui Hristos". Scrisoare care se încheie astfel: „Acceptați această lucrare, impresiile și amintirile sale". Este ultima scrisoare politică a lui Eliade publicată în „La Semaine".

Dar „La Semaine" avea și un supliment literar. Suplimentul din 1 martie 1850 publică[14] un rezumat al „Protectoratului Țarului", iar trei săptămâni mai târziu, pe 22 martie, fragmente importante din „Amintirile și impresiile unui proscris", fără semnătură.

Pe 3 mai găsim un articol relatând episodul cu ofițerul polonez și emisarul țarului care făcuse raportul asupra originii slave a românilor, episod cu care Eliade ne-a întreținut adesea. Articolul este semnat I.R., inițialele lui Ion Rădulescu (Heliade)[15].

„Le Peuple" este ziarul lui Proudhon, omul pentru care Eliade avea poate cea mai vie admirație. La fel ca „La Semaine", chiar înainte de sosirea lui Eliade la Paris, „Le Peuple" publica în fiecare luni o revistă a străinătății foarte favorabilă inamicilor Rusiei, adică ungurilor, românilor și polonezilor.

Totuși, ziarele editate de Proudhon au, în general, o existență scurtă: „Le Peuple" își încetează apariția, pentru a renaște pe 25 septembrie 1849 sub numele de „Voix du Peuple". Sub această nouă formă, el oferă informații asupra Principatelor, până la 4 februarie 1850, când întâlnim un foarte interesant articol al lui Eliade, semnat Rădulescu și răspunzând unei aserțiuni defavorabile revoluționarilor români apărută în „L'Independence Belge" din 12 ianuarie 1850[16]. Articolul din ziarul belgian care a stârnit riposta lui Eliade este scris de un om foarte bine informat. În rest, toate articolele apărute în acest ziar contrastează prin seriozitatea și obiectivitatea lor cu articolele care pot fi citite în alte ziare din epocă. Autorul articolului incriminat de Eliade a făcut greșeala de a vorbi cu simpatie despre Prințul Știrbei, una dintre numeroasele oi negre ale fostului membru al Guvernului provizoriu.

Epoca care a precedat mișcarea de la 1848 este considerată de corespondentul „L'Independence" ca „de o prosperitate nemaiauzită și de o independență, ca să spunem astfel, completă". Numai că „demolatorii valahi, Eliade și prietenii săi, au sfarâmat-o stupid cu ciocanul lor orb". „Don Quijoți plini de rubine ai acestei escapade grotești" (revoluția de la 1848) au golit vistieria statului, care nu mai avea bani, incapabil să facă față nevoilor sale, cu excepția unui împrumut imposibil de obținut cu o dobândă mai mică de 18 – 20%.

Putem să ne imaginăm furia lui Eliade, pus în cauză în mod direct și tratat într-un mod atât de inconvenabil de către acest corespondent care își trimisese articolul de la Constantinopole, după ce obținuse informații direct din Principate.

El răspunde în „Voix du Peuple" din 4 februarie 1850, printr-un articol documentat, foarte demn ca ton, cu frumoase accente democratice. Colaboratorul său francez din acea perioadă, Sebastien Rheal, care-l ajutase în traducerea cărților franceze publicate de Eliade la Paris, a trebuit să-l ajute, de asemenea, să dea ideilor sale o formă care nu le este obișnuită. Articolul din „L'Independence Belge" îl lăudase pe Știrbei și blamase Revoluția. Eliade, pentru a se răzbuna, va face un portret teribil al celor „doi frați Știrbei și Bibescu"; va vorbi de „haremul" lor, de „bigudiurile" pe care primul, „acest moșneag cochet", și le punea în păr pentru a-l ondula, de prietenia amândorura cu rușii. Pentru că „L'Independence Belge" îl acuzase că a risipit rezervele țării în timpul guvernării, el face o comparație între cheltuielile făcute de Revoluție și cele făcute de Bibescu sub domnia sa. Articolul se încheie cu acuzații teribile la adresa acestuia.

„Le Positif", un alt ziar drag lui Eliade, apărând

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

o dată pe lună, foaie efemeră ca atâtea altele care erau favorabile cauzei democratice în această epocă, îl are ca director pe Charles Fauvety. Eliade pretinde că a colaborat aici; cu excepția situației unui articol trimis de el, dar nepublicat, nu există nici o urmă a scrisului compatriotului nostru în cele 5 numere care alcătuiesc colecția „completă" a „Le Positif".

„L'Europe Démocratique" nu a trăit decât 24 de ore, timpul de a apărea într-un singur număr[17].

Ideile exprimate în acest ziar asupra politicii externe sunt acelea ale lui Eliade: Franța ar trebui să realizeze uniunea popoarelor contra Rusiei; cele 11 milioane de români, care nu sunt slavi, gem sub persecuția rușilor: „Turcia, care poate să le ofere ajutor și protecție, se străduiește să merite simpatia și ajutorul națiunilor prietene" etc. O notă îi anunță pe cititori că, datorită lipsei de spațiu, un articol despre România (*sic*) va fi publicat în numerele următoare, care nu au mai apărut.

„La Démocratie Pacifique" din 18 mai 1850 vorbește pe o pagină întreagă despre „Amintirile și impresiile unui proscris". Articolul, semnat Perreymond, este mai puțin un rezumat decât un interviu despre evenimentele de la 1848 și cele care le-au precedat. El vorbește de Lazăr și de școala lui, opusă celei a grecilor din Fanar „flască, fără energie și fără inimă"; de Golescu și de boierii patrioți; de „Protectorat" și de „Amintirile și impresiile unui proscris", în care totul este povestit „de pana neobosită și savantă a lui M.E. Rădulescu" etc. Ultima operă, ne spune autorul articolului, „este un cânt de jale și de speranță, în care sufletul poetului și al făuritorului de legi se confundă într-o sfântă dragoste pentru umanitate". „Iubim aceste cânturi", mai adaugă el, „care reflectă candoarea primordială, care exaltă sufletele și îmbrățișează inimile, iubim aceste cânturi în care strălucește sunetul Orientului desfășurând într-un limbaj magnific gânduri profunde".

Și puțin mai departe: „și noi, francezii, noi, socialiștii, noi, democrații, le răspundem fraților din România: bucurați-vă, căci ziua eliberării, ziua armoniei sociale este aproape".

În fine, „Le Temps", „ziar al Republicii Progresive", prin conținutul articolelor sale, prin tonul general, prin calitatea informațiilor privind evenimentele care se petreceau în Principate și în Transilvania, ne arată că redacția sa nu era străină de cercurile în care se mișcau românii[18].

Înseși numele acestor diferite ziare sunt uitate astăzi. Ele trebuie, totuși, să fie simpatizate de două ori de noi, românii. S-au ocupat de noi, au îmbrățișat cauza noastră, și-au deschis larg coloanele, puțin citite, e adevărat, dar cinstite, pentru revendicările noastre. Fără cititori, vânate mai mult sau mai puțin de poliție – „La Prese" din 9 mai 1850 ne oferă o listă a celor care apar fără autorizație, listă în care figurează „Le Crédit", „La Démocratie Pacifique", „La Voix du Peuple" etc. –, disprețuite de presa oficială, totuși aceste ziare erau cele care urmau adevărata tradiție franceză. Eliade avea dreptate: Franța ideală, cea spre care se îndreptau ochii tuturor oprimaților, cea de la 1848 și dintotdeauna, vorbea în coloanele lor. În ciuda unui limbaj puțin ridicol, și chiar uitând adesea realitatea, redactorii acestor foi făceau apel la o umanitate mai bună decât aceea în mijlocul căreia se trăia în acea epocă. Toate așa-zisele spirite realiste din Franța și de pretutindeni nu aveau dificultăți în a oferi probe pentru naivitatea, chiar prostia acestei prese. Nu are importanță, ea menținea puțin ideal în lume și pregătea, în ciuda tuturor defectelor sale, viitorul.

Privirile revoluționarilor care crezuseră în Franța și care, pentru a ... credința lor (*sic*), fuseseră obligați să se exileze, erau îndreptate, în mod constant, către această presă. Eliade, cu toată forța sufletului său vizionar, își pune speranța în ea. El nu vrea să vadă reacția triumfătoare din jurul lui. Nu are ochi decât pentru „proscrișii și blestemații" și are dreptate: ei sunt cei care au construit Franța ultimei treimi a secolului.

Această perioadă a vieții publicistului român, puțin cunoscută până în prezent, inspiră cu adevărat simpatie și nu este cu nimic nedemnă de restul vieții sale.

Note:

1. N. Cartojan, *Scrisori inedite de la N. Bălcescu și I. Ghica*, Buc., 1913, p. 44.

2. N.B. Locusteanu-Russo, *Scrisori din Exil* (Corespondența lui I. Eliade), p. 6 (Scrisoarea din 24 septembrie 1848) și p. 28 (Scrisoarea din 19/26 mai 1850).

3. *Ibid.*, p. 734, Notă.

4. Cf. „La Semaine" (1850, p. 167 și următoarele), unde se vorbește de Avram Iancu. Aceeași, p. 195, ne informează asupra șederii lui Avram Iancu la Oradea.

5. Carpentier este și directorul „La Tribune des Peuples" și autorul unei „Galerii a agenților ruși din Moldova".

6. „La Semaine", nr. 9, 4 martie 1849, p. 278 și următoarele.

7. „La Semaine", 1850, pp. 227 – 228.

8. *Ibid.*, p. 259.

9. p. 275.

10. p. 339.

11. p. 371.

12. p. 451.

13. *Ibid.*, p. 676 și următoarele.

14. *Ibid.*, 1850, p. 139.

15. Este deci de reținut că semnătura lui Eliade apare în suplimentul literar al „La Semaine" înainte de a apărea în ziarul propriu-zis.

16. Colaborarea semnată de Eliade în „Voix du Peuple" este deci anterioară celei din „La Semaine".

17. „L'Europe Démocratique", „Tribune de Peuples", Redactor-șef: Supont de Bussac, decembrie 1840.

18. Celelalte ziare citate de Russo și Eliade nu par a se fi ocupat mult de noi. Este impresia pe care am avut-o după ce le-am frunzărit la Biblioteca Națională.

(„Dacoromania" – 4, 1924 – 1926, pp. 67 – 76)

Traducere de Robert CORAVU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Comunități bucureștene

Etnii conviețuitoare în istoria multiseculară a Bucureștilor

dr. Panait I. PANAIT

Marcarea zilei de 20 septembrie a fiecărui an ca dată a atestării Bucureştilor este fructul străduaniilor unui grup de erudiţi istorici care merită să fie evocaţi şi cu acest prilej: G.D. Florescu, Ion Ionaşcu, N. Vătămanu, P. Năsturel, P. Cernovodeanu, G. Potra, D. Berindei, savanţi animaţi de slujirea adevărului istoric şi nu de plăsmuirea unor false momente festiviste puse în slujba autorităţii politice. Hrisovul Iui Vlad Ţepeş acordat unor boiernaşi mehedinţeni era cunoscut mai demult. Împlinirea a 500 de ani de la aşternerea lui *„în cetatea Bucureşti"* a fost sărbătorită în 1959 la nivel mondial prin prezenţa diriguitorilor celor mai importante capitale ale lumii. În aceste 4 decenii, care au trecut de atunci, cunoaşterea istoriei Bucureştilor s-a îmbogăţit enorm. Este o nedreptate, care ne costă, respingerea procesului ştiinţific sub motivaţia atingerii lui sub o anumită autoritate politică. Sunt câteva cuceriri pe care nimeni nu le va putea acoperi cu colbul uitării, precum începuturile paleolitice de locuire umană, continuitatea de viaţă în secolele II – X, vetrele satelor medievale, cetăţile Bucureştilor, Curtea Domnească, istoria multor sfinte lăcaşe, unele azi dispărute. Sunt de asemenea teme pe care şi le-au pus istoricii şi înainte de 1945 şi după şi iată şi azi. *Ne referim la fenomenul demografic* în care se include şi componenta etnică. Aidoma oraşelor medievale, şi Bucureştii au evoluat şi ca un conglomerat etnic alcătuit de majoritarii autohtoni şi familii sau colectivităţi străine venite şi stabilite în capitala Ţării Româneşti, apoi a României.

Încă din secolul al XVII-lea centrul acesta românesc se înfăţişa ca o mare concentrare urbană, a doua în ierarhia oraşelor din sud-estul Europei. Desigur, era o diferenţă evidentă între metropola bosforeană – Istanbul, un megaoraş cu peste 600.000 de locuitori şi cel de al doilea centru urban balcanic, Bucureşti, a cărui populaţie atingea abia în secolele XVIII – XIX cifra de cca. 100.000 de suflete[1]. Acest potenţial uman trebuie apreciat şi în funcţie de evidenta prăbuşire a centrelor orăşeneşti din Imperiul Otoman. Încă de la sfârşitul veacului al XVIII-lea cădea victimă jafurilor patronate de paşa din Ianina[2], oraşul cu pondere aromână, Moscopole. Mult timp au rezistat timpului ruinele celor 22 biserici care împodobiseră fostul oraş. Însuşi portul Tessalonik, o vreme înfloritor, la începutul secolului al XIX-lea era într-un evident regres. Viitoarele capitale ale proaspetelor state moderne din Balcani erau modeste aşezări. Atena, de exemplu, în 1834, era alcătuită din 300 case ridicate pe versantul nordic al stâncii Acropole. În 1853 populaţia ateniană număra 30.590 locuitori[3]. Sofia va atinge în 1878 cifra de 16.000 locuitori, după ce o lungă perioadă de timp avusese de suferit acţiunile prădalnice ale bandelor de kîrjalii[4]. Belgradul, oraş cu trei părţi componente: Kaleimegdanul – cetate ocupată de ostaşi turci, partea otomană şi cea sârbă, era cu mult sub efectivul bucureştean, abia în 1899 înregistrând o populaţie de 59.000 suflete[5]. Tirana avea, în 1938 când devenise deja capitală, 25.000 locuitori[6]. Prin politica sa economică Imperiul Otoman ştrangula dezvoltarea firească urbană iar frecventele războaie ruso-otomane, austro-otomane, ruso-austro-otomane au năruit centre, altă dată înfloritoare, precum Karassu (Medgidia de azi – n.n.), Babadag ş.a. Unele atari efecte se constată şi la Bucureşti şi în alte târguri şi oraşe româneşti. Şi pe plan intern se crease un puternic decalaj între Capitala Bucureşti şi următoarele oraşe valahe: Târgovişte, Craiova ş.a. rămase cu o populaţie de 20.000 – 25.000 locuitori.

În momentul de faţă se cunoaşte satisfăcător structura populaţiei bucureştene în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Datele provin din două recensăminte efectuate în anii 1810 – 1811, unul executat cu participarea preoţilor ortodocşi, cel de-al doilea sub supravegherea ofiţerilor ruşi aflaţi în Capitală în condiţiile războiului ruso-otoman din anii 1806 – 1812, terminat, prin nefericita pace de la Bucureşti, semnată în salonul mare al Hanului Manuc şi care a consfinţit răşluirea Basarabiei din trunchiul Moldovei. Întrucât sunt unele neconcordanţe între cifrele care indică numărul caselor, cel al locuitorilor, al mahalalelor, vom lua în atenţie documentul aflat în Arhivele Centrale de Stat din Moscova descoperit în 1958 de prof. univ. dr. doc. Ion Ionaşcu, director al Muzeului Bucureşti. Din nefericire, catagrafia executată de ruşi, cu scopul de a se şti capacitatea locativă în care puteau primi cvatir trupele de ocupaţie, dar şi situaţia mulţilor fugari veniţi din Sudul Dunării, nu s-a păstrat completă. Lipseşte partea care priveşte zona centrală a Capitalei, aşa cum se va întâmpla şi cu marele plan executat de maiorul Borroczyn în 1844 – 1846 din care nu avem desemnată zona centrală[7]. Revenind la recensământul rusesc din 1810 – 1811 reţinem că el nominalizează numai 35 de mahalale din cele peste 80 existente atunci[8]. Teritorial este acoperită mai mult de jumătate din suprafaţa orăşenească, demografic şi social, fiind lipsă datele ce se referă la zona cea mai dens populată cu vârfuri ale societăţii locale. În catagrafia respectivă sunt notate l0.103 case cu un efectiv locuibil de 24.412 oameni, dintre care 21.104 nominalizaţi[9]. Deşi incomplet, recensământul oferă date definitorii privind oraşul cu un deceniu înaintea revoluţiei condusă de Tudor Vladimirescu. Cert este faptul că Bucureştii şi bucureştenii de atunci au fost contemporani în anii de pregătire a mişcării, puţini dintre ei, şi nu dintre cei nevolnici, l-au cunoscut pe viitorul conducător, l-au găzduit în casele lor, i-au scris şi au primit epistolele lui Tudor Vladimirescu.

Oraşul Bucureşti, revărsat mult teritorial încă de pe atunci faţă de potenţialul uman, era un multiplu mozaic de ocupaţii, stări sociale, etnii, culte. Se disting bine conturate unele trăsături urbane: un centru plasat în locul fostei Curţi Domneşti, uliţe mari dar şi multe mici, lăcaşe şi edificii,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

La Moşi

cartiere meşteşugăreşti şi comerciale, mahalale agrare ş.a. Catagrafia ilustrează situaţia mahalalelor Sf. Gheorghe Vechi, Stelea, Sf. Vineri, Răzvan, toate plasate în imediata vecinătate a centrului propriu-zis. În rândul orăşenilor se constată o varietate de etnii şi specializări care depăşea cu mult situaţia începutului de veac XVIII, când la Bucureşti erau peste 100 de meşteşuguri şi prestaţii de servicii[10]. Chiar şi în aceste cartiere sunt trecute familii ale unor mari boieri, preoţi (105 dintre aceştia – n.n.) slujbaşi domneşti ş.a.

În Bucureştii de atunci, alături de mult-majoritarii români îşi duceau existenţa etnici străini care se aglomerau în mahalale preferate. Lotul cel mai mare era format din aşazişii sârbi, în realitate fugari veniţi de curând din Sudul Dunării. Ei erau bulgari, sârbi, albanezi, aromâni, instalaţi atât în oraşul propriu-zis cât şi în câteva din satele învecinate: Dudeşti, Cioplea, Popeşti-Leordeni ş.a. În vatra urbană ei preferau mahalalele: Silvestru, Precupeţii Vechi, Pantelimon, Iancului, Sârbi de pe Calea Văcăreşti, din care s-a transmis prin veacuri biserica Sf. Nicolae Sârbi de pe fosta stradă Pitagora[11]. Erau de regulă grădinari, lăptari, mici comercianţi, arnăuţi, pălmaşi în casele celor avuţi. Izvoarele de epocă indică şi locurile lor de proveniență precum: Răzgrad, Arnăutkioi, Tatar-Bazargic, Turtucaia, Silistra, Ruse, Cernavoda, toate aceste localităţi greu încercate în timpul repetatelor războaie. Oamenii aceştia păstrau o îndreptăţită nemulţumire faţă de autoritatea otomană[12], fapt ce se reflectă şi în atitudinea lor în timpul revoluţiei din 1821. Cu ascendente încă din secolele XV – XVI era comunitatea greacă consemnată cu preponderenţă în centrul oraşului, în apropierea Curţii Domneşti şi în pazar. O biserică a grecilor exista la intersecţia de astăzi a străzii Lipscani cu strada Smârdan precum şi un Han Greci, o mahala a grecilor[13]. De regulă, elenii aceştia erau negustori, slujbaşi, preceptori ai odraslelor boiereşti, ostaşi, mulţi reuşind să pătrundă în rândurile marii boierimi şi în ierarhia călugărească. La începutul secolului al XIX-lea întreţineau legături cu mişcarea revoluţionară de eliberare a Eladei. Ca atare, ei au jucat un rol demn de luat în seamă şi în revoluţia lui Tudor Vladimirescu. Cronicarul Ioan Dobrescu, dascăl la biserica Batiştei, consemnează că încă de la începutul anului 1821, aflaţi în capitala Ţării Româneşti, „dascăli greci şi cu alţi greci, în hanul Filipescului şi în alte locuri strângea oameni cu lefi”[14]. Hanul, ridicat după 1700 de către Constantin biv vel căpitan Filipescu, şi care a avut o lungă dăinuire, se plasa la intersecţia Podului Mogoşoaiei (Calea Victoriei – n.n.) cu Uliţa Lipscanilor, deci în zona intens locuită de greci[15]. Locuitorii greci apar consemnaţi şi în alte cartiere ale oraşului, fiind printre cele mai vechi şi puternice etnii stabilite în Bucureşti.

Alte două importante minorităţi etnice se cuvine a fi evocate, mai ales prin aportul lor la viaţa economică şi spirituală a capitalei Ţării Româneşti. Mai întâi, armenii ajunşi pe pământul românesc ca refugiaţi din statul lor caucazian nimicit de perşi. Drumul i-a purtat prin Kaffa, Cetatea Albă şi de aici în oraşele care le-au fost indicate de Alexandru cel Bun prin celebrul său uric din 1408. În Ţara Românească au sosit în timpul domniei proteguitorului domnului moldav şi anume Mircea cel Bătrân şi mai târziu s-au stabilit şi în Bucureşti, oraş devenit reşedinţă a Ţării Româneşti. Alte mici colectivităţi provin din Sudul Dunării prin filiera Istanbulului. Documentele atestă, în rândurile bucureştenilor, armeni veniţi din Silistra, Răzgrad, Istanbul ş.a. Recensămintele îi găsesc în mahalalele Mântuleasa, Negustori, Răzvan, Staicu şi desigur în mahalaua armenească, în oraş îndeletnicindu-se cu negoţul, zărăfia şi cu meşteşuguri fine[16]. De o cinste devenită proverbială, armenii şi-au păstrat regulile lor de viaţă, manevrând sume imense conform normelor moderne, capitaliste. În fruntea etniei din epocă rămâne Emanuel Mirzaian bei. Venise în Bucureşti de la Rusciuc, unde văzuse lumina zilei în anul 1769 în familia unui armean provenit din satul Capri – Ararat[17]. Devenit slujbaş de frunte al lui Constantin Vodă Ipsilanti, om de afaceri cu vaste legături întreţinute în Balcani şi apoi la Viena, Paris, diplomat pentru ambele tabere aflate în război: Imperiul Otoman şi Rusia, Manuc Bei a lăsat Bucureştilor hanul ce-i poartă numele, zidit în colţul de SE al fostei Curţi Domneşti în primii ani ai secolului al XIX-lea.

Precum şi în celelalte reşedinţe ale Ţărilor Române, chiar şi în unele centre urbane mai răsărite, şi la Bucureşti şi-au găsit găzduirea evreii. Aceştia au venit din zona Galiţiei prin Moldova şi din Balcani, după acceptarea lor în Imperiul Otoman în secolul XVI. S-au stabilit în câteva mahalale centrale ale Bucureştilor: Răzvan, Sf. Gheorghe Vechi, Stelea, Sf. Vineri ş.a. unde practicau negoţul, inclusiv zărăfia, cârciumăritul, băcănia dar şi meşteşuguri fine: argintăria, aurăria, giuvaergia şi chiar ocupaţii pentru cei de rând: croitoria, cizmăria ş.a. La începutul secolului al XIX-lea nici unul nu apare ca proprietar imobiliar, trăind în stare de chiriaşi ai unor case deţinute de boieri, mânăstiri, bucureşteni mai avuţi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Uneori recensământul din 1810 – 1811 consemnează câte 3 – 4 familii de evrei stabiliţi într-o singură casă închiriată, de exemplu, în mahalaua Stelea[18]. Cei mai mulţi se bucurau de cetăţenia străină, fiind sudiţi austrieci, germani, ruşi, francezi. Au fost inima negoţului bucureştean[19] şi bancherii vremii. Au dat dintotdeauna intelectuali în diverse domenii de creaţie materială şi spirituală.

Etnia albaneză stabilită la Bucureşti era alcătuită din urmaşii ilirilor dalmatini[20] dar şi din aromâni trăitori pe pământuri Shqiptare. Încă din secolul XVI sunt menţionaţi în armatele Moldovei şi Ţării Româneşti, marea ajungere în Nordul Dunării petrecându-se în vremea lui Mihai Viteazul, când se presupune că 15.000 de albanezi au găsit găzduire în Ţara Românească. Din aceeaşi perioadă sunt consemnaţi, în mod cert, albanezi şi la Bucureşti[21], cum era acel Leca Sirmu, martor trecut într-un act din 15 februarie 1590[22]. Cei mai mulţi au slujit meseria armelor, ocupând şi unele funcţii de comandă şi chiar scaunul domnesc prin Vasile Lupu şi domnitorii familiei Ghica, din sânul căreia s-au ales zece purtători de coroană în ambele ţări româneşti extracarpatine[23]. În Bucureşti îi găsim consemnaţi, în mai multe mahalale, precum: Staicu, Foişor, Dobroteasa, Silvestru, Precupeţi, dar şi în cartiere mai centrale cum erau Stelea, Sf. Gheorghe Vechi, Lucaci ş.a. Dacă nu îndeplineau calitatea de arnăuţi, albanezii bucureşteni se ocupau cu negustoria produselor alimentare, fiind bragagii, plăcintari, mai târziu cofetari. Dintre ei s-au afirmat negustori cu largi legături comerciale, arendaşi de moşii, dar şi intelectuali adepţi ai noului.

Deşi numericeşte mai puţini, se cuvin a fi evocaţi etnicii italieni, care au dat secretari domneşti precum Franco Sivori, Anton Maria del Chiaro ş.a., francezi, spanioli, germani, ruşi, polonezi, unguri, ucrainieni, turci, tătari ş.a. Academicianul C.C. Giurescu aprecia că 1/5 din populaţia oraşului era formată din etnicii minoritari. Toţi aceşti bucureşteni de varii etnii şi locuitori proveniţi, alături de marea masă locală, românii, alcătuiau o largă colectivitate, în care li se respectau obiceiurile, credinţa, ocupaţiile, limba. Singurii care nu au beneficiat de dreptul de a-şi construi lăcaşe de cult au fost musulmanii, conform acelor vechi Capitulaţii. Otomanii nu aveau, prin aceleaşi norme, dreptul de a fi proprietari de terenuri şi construcţii. Dregătorii Sublimei Porţi îşi găseau adăpost la Casele Beilicului de pe podul Şerban Vodă, iar în caz de deces primeau slujba îngropăciunii în credinţa lor la mecet (cimitir) evocat de strada Mecet de astăzi.

Din punct de vedere etnic un loc aparte ocupă ţiganii sau aţiganii, termen cu care sunt consemnaţi în vechi acte voievodale. Până în 1863 ei apar ca robi pe moşiile şi la curţile domneşti, boiereşti, mănăstireşti unde trăiau în sălaşe. Au fost categoria socială cea mai urgisită, robia lipsindu-i de drepturile cele mai elementare. Dacă acceptăm ipoteza aducerii lor de către tătari în 1241 – 1242 îi putem socoti printre vechile etnii alăturate românilor. Timp de secole au executat meserii, de regulă auxiliare societăţii:[24] căldărari, spoitori, lingurari, fierari, lăutari, bucătari, masalagii, oameni de dârvală, mulţi dintre ei fiind apreciaţi, nu numai de stăpânii lor, ci şi de întreaga obşte. Printre cei mai apreciaţi au fost faurii şi lăutarii, aceştia nelipsiţi la petrecerile bucureştenilor.

În funcţie de proprietăţile stăpânilor lor, ţiganii şi-au stabilit sălaşele de vieţuire. Aşa erau sălaşele Ghiculeştilor de la Tei, ale Plumbuitei, viitorul Petricani, ale mânăstirilor Cernica, Radu Vodă, Mihai Vodă ş.a. Având în vedere că cifra de suflete oscila între 3.500 – 9.000, rezultă că etnia ţiganilor era la începutul secolului XIX cea mai numeroasă minoritate bucureşteană.

Structura etnică a Bucureştilor se încadrează în trăsăturile centrelor urbane europene de epocă. Pretutindeni oraşul este un mozaic de colectivităţi minoritare alăturate fondului precumpănitor autohton. Esenţial şi demn de reţinut este faptul că între masa românească şi etnicii minoritari nu sunt cunoscute, în tot Evul Mediu, conflicte de nici un fel. Fiecare etnie, mare sau mică, a avut dreptul de a se organiza după vrerea ei, ţinându-se seama de normele generale ale capitalei, având lăcaş de rugăciune şi loc de astrucare, libertăţi de exercitare a ocupaţiilor specifice, cât şi faptul de a contacta legături matrimoniale. Toate acestea au stimulat creşterea oraşului, afirmarea lui ca cel mai însemnat centru urban românesc. În civilizaţia bucureşteană s-au contopit astfel valorile zămislite de toţi aceşti convivi, unii dintre ei afirmându-se pe plan continental şi mondial.

Note:

1. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureştilor*, ed. II, Bucureşti, 1979, p. 219.
2. Nicolae Ciachir, *Istoria popoarelor din Sud-Estul Europei în Epoca Modernă*, Bucureşti, 1987, p. 53.
3. *Enciclopedia Italiană*, ed. 1949, Roma, V, p. 169.
4. *Ibidem*, XXXII, p. 20.
5. *Ibidem*, VI, p. 538.
6. Gelcu Maksutovici, *Sub semnul vulturului*, Bucureşti, 2001, p. 28.
7. Florian Georgescu, *Marele plan al oraşului Bucureşti ridicat de maiorul Borrroczyn între 1844 – 1846*, Materiale de Istorie şi Muzeografie, I, Bucureşti, 1964, pp. 57 – 58.
8. *Istoria oraşului Bucureşti*, red. Florian Georgescu, Bucureşti, 1965, p. 164.
9. Paul Cernovodeanu, Irina Gavrilă, Panait I. Panait, *Catagrafia oraşului Bucureşti din anii 1810 – 1811*, Revista Istorică, SN, tom I, 1990, 7 – 8, p. 717.
10. Panait I. Panait, *Oraşul Bucureşti în timpul domniei lui Constantin Vodă Brâncoveanu*, Bucureşti, XI, 1992, pp. 46 – 67.
11. Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din Bucureşti*, Bucureşti, 1961, p. 292.
12. G.D. Iscru, *Revoluţia din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1982, pp. 49 – 50.
13. Dumitru Almaş, Panait I. Panait, *Curtea Veche din Bucureşti*, Bucureşti, 1974, pp. 79 – 80.
14. Ilie Corfus, *Cronica meşteşugarului Ioan Dobrescu (1802 – 1830)*, SAI, VIII, Bucureşti, 1966, p. 350.
15. George Potra, *Istoricul hanurilor bucureştene*, Bucureşti, 1985, pp. 120 – 121.
16. H.Dj. Siruni, *Armenii în viaţa economică a Ţărilor Române*, Bucureşti, 1944.
17. Ştefan Ionescu, *Manuc Bei – Zaraf şi diplomat la începutul secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca, 1976, p. 25.
18. Paul Cernovodeanu şi col., *op. cit.*, p. 716.
19. Mănescu Cotter, Manes Leib, *6 secole de convieţuire*, Bucureşti, 1997, pp. 19 – 35.
20. Gelcu Maksutovici, *Istoria comunităţii albaneze din România*, Bucureşti, 1992, p. 12.
21. Panait I. Panait, *Etnia albaneză la Bucureşti în epoca feudală*, în vol. *Istoria comunităţii albaneze din România*, I, Bucureşti, 2000, p. 45.
22. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureştilor*, ed. II, Bucureşti, 1979, p. 221.
23. Cristia Maksutovici, *Neamul Ghiculeştilor*, Anuarul Albanezul 401, Bucureşti, 1996, p. 48.
24. *Ţiganii*, coord. E. Zamfir, Cătălin Zamfir, Bucureşti, 1993, pp. 12 – 19.

(Comunicare susţinută cu ocazia **„Zilei Bucureştilor 2001"**, Muzeul de Istorie şi Artă al Municipiului Bucureşti, 20 septembrie 2001)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vechi zidiri bucureștene
Coordonate de identitate națională (II)

Ana Maria ORĂȘANU

"Un fir de continuitate ne călăuzește arta
și meșteșugul construirii.
Linia aceasta pornește din adâncul
tradiției și se pierde în viitor,
în formele noi impuse de prefacerea
neîncetată a vieții, a tehnicii și a cerințelor".
(Arh. Petre Antonescu)

Cele trei construcții realizate la sfârșitul secolului al XIX-lea după proiectele arh. Ion Mincu: **Casa Lahovary** (1886), **Școala Centrală de fete** (1890) și **Bufetul de la Șosea** (1892) au readus în peisajul zidirilor bucureștene valori estetice aparținând artei brâncovenești și postbrâncovenești, specifice secolelor XVII – XVIII.

Ele au constituit o alternativă la arhitectura de factură eclectică a vremii, dar, mai ales, certitudinea că ideile lui Alexandru Odobescu cu privire la necesitatea formării artelor naționale, inclusiv a unei arhitecturi noi (neo-românești), au fost receptate.

Conform noii orientări, la începutul secolului XX s-au ridicat în Capitală câteva edificii publice impunătoare. Remarcabile sunt creațiile arhitecților Petre Antonescu, Grigore Cerchez și Nicolae Ghica-Budești. Fiecare se individualizează prin opțiuni fundamentale, respectiv sursa de inspirație, modul de prelucrare a motivelor preluate și punerea lor în context. Dar toți au atins aceeași înaltă performanță reușind să modeleze volumetrii monumentale, pe care le-au personalizat cu ajutorul unor compoziții decorative abundente și sugestive care dinamizează suprafețele. Aceste construcții sunt distincte stilistic în comparație cu alte edificii ale orașului (îndeosebi, neoclasice și eclectice) dar sunt comparabile în ce privește poziționarea, gabaritul și valoarea ambientală.

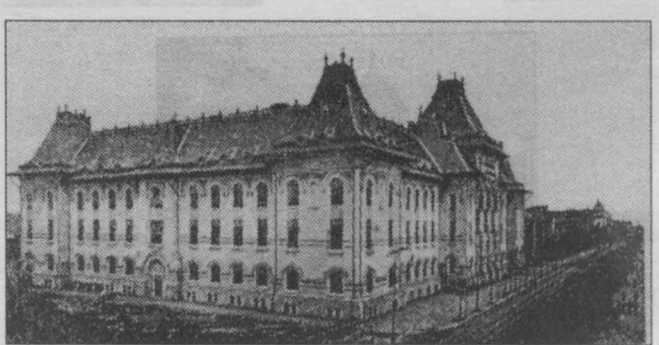

Primăria Bucureștilor – înfățișarea inițială

În parte, acest patrimoniu zidit se păstrează. I se cuvine cunoaștere, recunoaștere și protecție, căci ilustrează o caracteristică esențială a metropolei României.

Arh. Petre Antonescu era adeptul formelor robuste alcătuite din elemente supradimensionate și dispuse în compoziții simetrice. Clădirea proiectată pentru **Ministerul Construcțiilor** și utilizată ulterior ca **Primăria Municipiului București** a fost gândită cu minuție, până în cele mai subtile

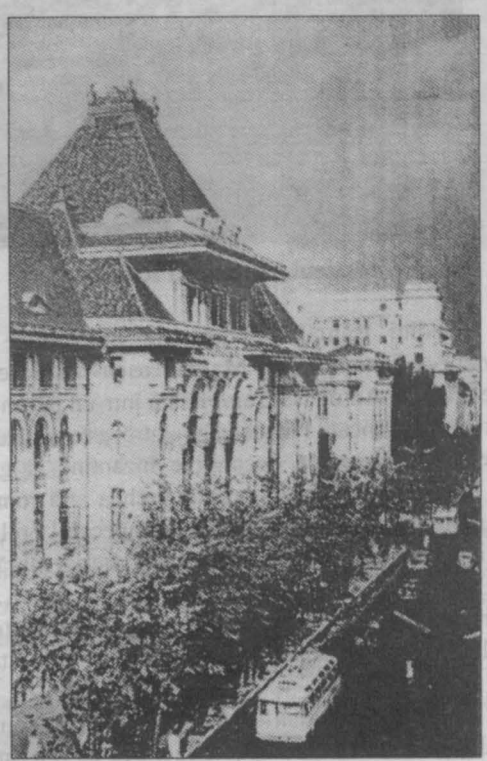

Primăria Municipiului București

detalii de ambianță și mobilare. Proiectul s-a întemeiat pe studii laborioase și a garantat o reușită. Înfățișarea actuală a edificiului este afectată de unele modificări executate după 1944. Distrugerile provocate atunci de bombardamente, precum și extinderea programului funcțional, au fost principalele probleme pe care tot Petre Antonescu le-a avut de rezolvat. A fost refăcută partea superioară a clădirii adăugând un al treilea etaj de birouri, fără însă ca soluția plastică a fațadelor să se schimbe. Astfel, dominante au rămas ferestrele etajelor I și II, cuprinse în arcade unice. Ele sunt încadrate de două orizontale puternice: soclul masiv din piatră cu ferestrele scunde de la parter și o cornișă înaltă, traforată de ferestrele dese ale noului nivel. Monumentalitatea edificiului este sporită de silueta învelitorii înalte, cu pante repezi și streașini largi, inițial având câmpuri policrome de țiglă. Interioarele sunt diferențiate. Valoarea deosebită revine intrării principale, holului cu scara de onoare și sălii de consiliu de la primul etaj. Clădirea beneficiază de vasta perspectivă spre Grădina Cișmigiu și este o dominantă arhitecturală a Capitalei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

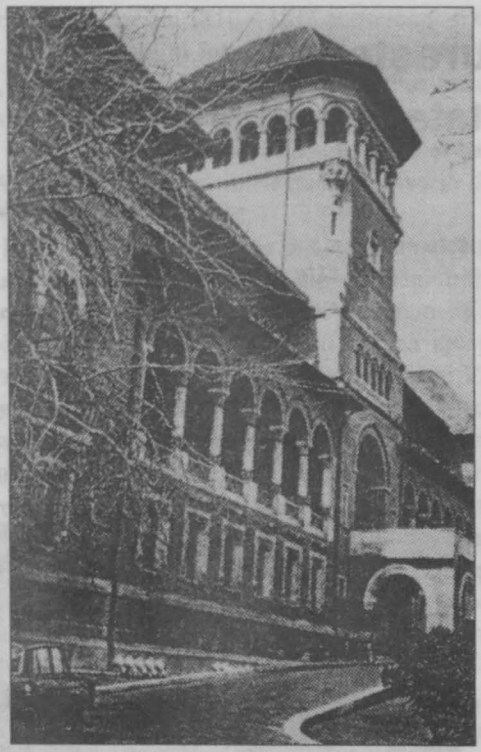

Muzeul Ţăranului Român

Sediul **Băncii Române de Dezvoltare** din str. Doamnei 2-4 (iniţial, **Banca Marmorosch-Blank**) este o altă lucrare a arh. P. Antonescu, amplasată într-un perimetru configurat ca sit bancar. Faţada din piatră este alcătuită cu o abundenţă de elemente decorative bizantine şi gotice, în forma în care au fost asimilate în vechea artă românească. Portalul, arcade, coloane şi parapete impecabil prelucrate în piatra masivă se asociază vizual cu feroneria sobră a grilajelor. Efectul plastic este cel scontat, propriu temei. Avem în faţă un edificiu maiestuos, elegant, dovedind virtuozitatea autorului şi bogăţia nebănuită a tezaurului decorativ naţional.

Palatul Academiei de Arhitectură construit în perioada anilor 1912 – 1927 este lucrarea de referinţă a arh. Grigore Cerchez. Edificiul întruchipa un vis, căci şcoala românească de arhitectură, înfiinţată încă din 1892, avea, în sfârşit, un local propriu. Compoziţia plastică a faţadei desfăşurată de-a lungul străzii Biserica Enei a fost realizată cu elemente brâncoveneşti. Coloane cu fusuri torsate, capiteluri compozite, parapete traforate, arcade înecate în ghirlande vegetale etc. sunt organizate astfel încât evidenţiază intrarea prin portalul monumental şi spaţiile de la etajul întâi. Piatra masivă de la exterior este înlocuită în interioare cu marmură, stucomarmură şi pictură în frescă. Clădirea a fost amplificată în repetate rânduri prin adăugirea unor corpuri noi, dar nucleul vechi rămâne mândria multor generaţii de arhitecţi care au deprins acolo ştiinţa de a zidi frumos şi trainic.

Un alt edificiu de excepţie este clădirea ce adăposteşte în prezent **Muzeul Ţăranului Român**, zidită ca **Muzeul Naţional de Artă al României** în perioada 1912 –1938 după planurile arh. N. Ghica-Budeşti. Amplasată pe Şos. Kisselef într-un cadru dominat de vegetaţia parcului, ea este expresia unei monumentalităţi generată de echilibrul volumelor componente. Viziunea estetică este rafinată. Autorul îşi explică astfel opera: "păstrând spiritul lucrărilor din trecut, (construcţiile) nu trebuie să fie cópii servile". În consecinţă realizează mari suprafeţe de zidărie aparentă pe care distribuie piesele decorative din piatră albă. Contrastul cromatic, ca şi cel al prelucrării, pun în evidenţă ramele ferestrelor gotice şi romanice, coloanele şi colonetele, foişorul belvedere al turnului de coronament.

Fostul ansamblu al **Arhivelor Statului** de pe dealul Mihai Vodă, căzut şi el sub buldozerele anilor '80, era o compoziţie arhitecturală valoroasă şi păstra tradiţia singurului loc bucureştean ce amintea de voievodul Mihai Viteazul.

Palatul Primăriei Sectorului 1, construit în anii 1927 – 1938 după planurile arh. N. Georgescu şi G. Cristinel a fost ultima construcţie publică de factură neoromânească din Bucureşti.

Identitate naţională, prin folosirea vechilor tradiţii constructiv-decorative, este principala coordonată ce defineşte şi un important număr de locuinţe bucureştene zidite în primele decenii ale secolului XX. Individuale sau colective, programele acestor case au permis compoziţii mai dinamice rezultând din jocul volumelor şi accentuarea simetriilor. Materialele sunt mai diversificate. Se regăsesc suprafeţe mari de tencuieli decorate cu stucatură, lemn profilat şi feronerii prelucrate manual.

Unele din aceste case sunt recunoscute ca adevărate bijuterii de artă, ca de exemplu, **Vila Minovici** (arh. Cristofi Cerchez), **Casa Oprea Soare** – azi **Restaurantul Bucur** (arh. P. Antonescu), **Casele I.I.C. Brătianu** – azi **Colecţiile Speciale ale Bibliotecii Naţionale** (arh. P. Antonescu), **Aripa nordică a Palatului Cotroceni** – azi **Muzeul Cotroceni** (arh. Grigore Cerchez) etc.

Simbol al biruinţei românilor în primul război mondial, **Arcul de Triumf** a fost conceput şi ca un simbol plastic de identitate naţională. Este o lucrare colectivă în care arh. P. Antonescu a coordonat un grup de prestigioşi artişti.

Aceste case, vile, locuri şi instituţii răspândite în întreg spaţiul bucureştean, şi multe altele nenumite, sunt în măsură să certifice că micul nostru Paris îşi are propria identitate artistică, unde preluarea unor stiluri şi programe "în modă" s-a realizat cu discernământ şi fără stridenţe, astfel încât arhitectura oraşului trebuie cunoscută şi evaluată cu obiectivitate.

Primăria Sectorului 1

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"

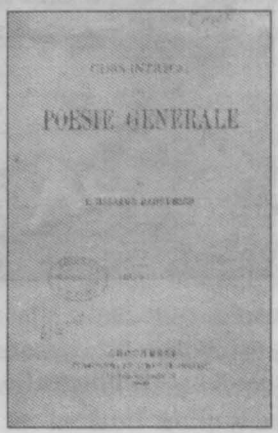

I. Heliade RĂDULESCU, *Curs integru de poesie generale*
Typographia lucrătorilor associați, București, 1868

Se cuvine a ști ce este limba, mai 'nainte de a vorbi de geniul ei.

Din cea mai 'naltă antichitate au zis oamenii limbă vorbelor toate prin cari își exprimă cugetarea.

Până a-și exprima oamenii cugetarea prin vorbe, se serviră prin alte semne mai puțin expresive, prin semne sau gesturi mimice din mâini și din cap, după cum fac până astăzi muții surzi și după cum se văd în theatre pantomimele. Cu cât îi lipsește Omului puterea de a-și exprima cugetarea prin voce, cu atât este în nevoie de a se exprima prin gesturi.

Din preună cu gesturile sau alte semne a fost natural a face oamenii să li se audă și vocea. [...]

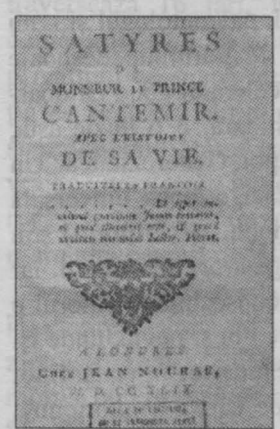

Satyres de Monsieur le Prince Cantemir. Avec l'histoire de sa vie
À Londres, Chez Jean Nourse, M.D.CC.XLIX

Le Prince Antiochus Cantemir nâquit à Constantinople le 10 Septembre 1709 (vieux Stile) du Prince Demetrius Cantemir, & de Smaragde Cantacuzène, Fille du Prince de Valachie, de la race des Anciens Empéreurs Grecs de ce nom. Demetrius eut de ce Mariage quatre Garçons, Constantin, Mathieu, Serge & Antiochus, & deux Filles; Marie & Smaragde.

La Famille des Cantemirs est d'origine Tartare; on la fait descendre de Temurlan, appellé mal-à-propos Tamerlan, & par conséquent, selon les Historiens Turcs & Tartares, de Genghiskan. Le Nom de Cantemir, qui répond à celui de Kantemur, peut favoriser cette pretension. [...]

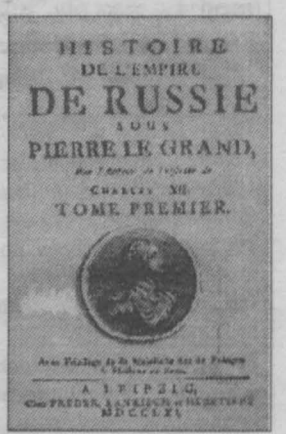

Histoire de L'Empire de Russie sous Pierre Le Grand par l'auteur de l'histoire de Charles XII
À Leipzig, Chez Freder. Lankisch et Heretiers, MDCCLXI

Qui aurait dit en 1700, qu'une cour magnifique & polie serait établie au fond du golfe de Finlande, que les habitans du Solikam, de Casan & des bords du Volga & du Sażk, seraient au rang de nos troupes les mieux disciplinées, qu'ils remporteraient des victoires en Allemagne après avoir vaincu les Suédois & les Ottomans; qu'un Empire de deux mille lieües, presque inconnu de nous jusqu'alors, serait policé en cinquante années; que son influence s'étendrait sur toutes nos cours, & qu'en 1759 le plus zélé protecteur des Lettres en Europe serait un Russe? [...]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Pop SIMION

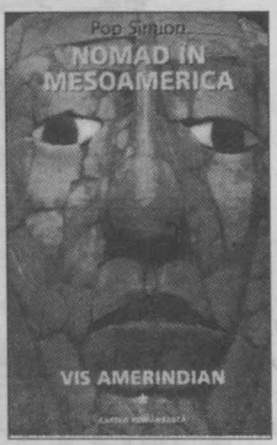

Octaedrul – zarul meu de noroc și soartă bună

Nici un an din viața mea nu seamănă cu 1998, misterios şi rebel, măreț infidel, căci îi neagă pe ceilalți, dar îi şi trezeşte, îi hrăneşte. De-a lungul acestui an am străbătut continentul latinoamerican din limita sudică a Statelor Unite ale Americii până în Patagonia, examinând la sursă marile culturi antice (*olmecă*, *aztecă*, *maya*, *inca* etc.), atent la analogii, influențe, confluențe, diferențieri şi paralelisme în stare să spulbere eurocentrismul ce domină lumea de azi. A fost pentru mine un an „istoric", la propriu şi la figurat: m-am logodit cu Istoria, m-am plimbat printr-însa ca într-un fabulos cimitir. Ce-i Istoria, dacă nu cimitirul stratificat al morților succesive ale omenirii: vieți, destine, oraşe, popoare, evenimente, idei, pasiuni, idealuri, speranțe – adică totalitatea SEMNELOR aşternute de ea în timp şi în spațiu. Doar puține sunt *memorabile*, adică au sens, spun ceva inteligibil; majoritatea şi-au pierdut orice tâlc şi înțeles, au căzut în noaptea uitării, smângăliturі pe care nimeni nu le va descifra vreodată. Recitirea lor nu stă în puterile omului, ține de Creator. Istoricul, arheologul, paleontologul şi – nu în ultimul rând – scriitorul nu sunt decât profanatori de morminte, despoaie cripte, sarcofage, mumii, destine ațipite, purtați de sceleratul gând că doar-doar le vor decripta şi reînvia semnificațiile de odinioară. E o iluzie asta, întrucât veşnicia nu glumeşte: ce a luat nu mai dă înapoi. Generozitatea? Un accident omenesc pe care natura îl sancționează, căci ordinea universală nu-i negociabilă, e imuabilă. Săpătorii din Cimitir (inclusiv scriitorul) ştiu asta, dar nu renunță, întrucât iluzia e mai tare ca logica ori abandonul, iar imaginația, în cazul lor, devine chiar țelul vieții. În consecință, scriitorul e gardian la limita dintre viață şi moarte, la nodul dintre viu şi neviu, unde îşi exercită sacerdoțiul magic de alchimist, reconverteşte moartea în viață. E tot o iluzie, desigur, însă credibilă, slujită de scânteia pe care i-o împrumută însuşi Creatorul. E darul. E harul. E altarul în care coboară din când în când şi Dumnezeu, amuzat să locuiască o clipă în alt cer, după alt scenariu, într-o altfel concepută poveste...

Istoria este a învingătorilor; memoria este a celor învinşi!, se zice. Aduc un corectiv ferm axiomei clasice: istoria este a învingătorilor vremelnici, pe când memoria aparține aşa-crezuților „învinşi", de fapt, învingători la scara duratei. De n-ar fi aşa, n-am avea *istorie scrisă*. Acest sentiment m-a însoțit de-a lungul voiajului latinoamerican, nutrindu-mi credința, voința, non-abandonul, până am devenit ceea ce nu visasem, nu sperasem: „omul din Cimitir". Ce căutam: *semnul* generator de SEMNE. Travaliul istoricist, arheo-antropologic, mi-a înlesnit un examen *in situ* privind naşterea, creşterea, împletirea şi moartea unor culturi puțin ori fals cunoscute, aşezând în altă lumină, sub alți parametri şi în altă finalitate însuşi conceptul de Cultură. „Aventura cunoaşterii", cum poate fi numit acest demers, a antrenat cu sine ca într-un bulgăre de zăpadă realități categoriale pe care le crezusem definitive (filosofie, etnicism, morală, adevăr, spirit justițiar etc.), dându-mi darul suprem, unul extraliterar, în plan personal: regăsirea sinelui într-un alt mod de a concepe menirea omului şi felul viețuirii lui pe pământ. Pot spune că am învățat din călătoria asta mai mult decât dintr-o mie de cărți.

Bibliografie

1953: *Călătorie cu bucluc*, povestiri, Editura Tineretului;
1957: *Pământul Spânzuratului*, povestiri, ESPLA;
1958: *Paralela 45⁰*, reportaje, Editura Tineretului, Premiul Academiei;
1960: *Afişe de bal*, povestiri, ESPLA;
1963: *Pieton în Cuba*, memorial de călătorie, Editura pentru Literatură;
1964: *Triunghiul*, roman, Editura pentru Literatură (1967);
1966: *Orga de bambus*, memorial de călătorie, Editura pentru Literatură, Premiul Uniunii Scriitorilor;
1969: *Criza de timp*, roman, Editura Eminescu, Premiul Asociației Scriitorilor din Braşov;
1972: *Nord*, eseuri, Editura Eminescu; *Cimitirul vesel*, monografie despre Săpânța, Editura pentru Turism;
1974: *Marşul alb*, roman, Editura Albatros (1979);
1977: *Cartea Chinei*, memorial de călătorie, Editura Cartea Românească;
1980: *Fotograful de îngeri*, poezie, Editura Cartea Românească;
1981: *Paralela 45⁰*, trilogie, Editura Sport-Turism;
1985: *Student la „istorie"*, roman, Editura Cartea Românească;
1990: *Debarcând în amurg*, poezie, Editura Dacia;
1995: *Ultimul Unicorn*, poezie, Editura Albatros;
1997: *Excelența Sa*, roman, Editura DU Style;
2001: *Nomad în Mesoamerica. Vis amerindian*, I, Editura Cartea Românească.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nu-i laudă de sine, ci confesiune ivită din smerenie şi cunoaştere dobândită prin suferinţă. Cu puţin noroc, mă gândeam, voi transforma asprimea drumurilor în bulgări de aur, jungla în Dumbravă minunată, primejdia în siguranţă, mizeria materială şi morală în bunăstare de suflet, violenţa în amfitrionat cordial etc. Şi minunea acestor imposibile chiar s-a întâmplat, îmi dau seama acum cu uimire şi recunoştinţă. Sunt prea tulburat de câte îmi fu dat să trăiesc în anul cu pricina pentru a fi fericit şi, totodată, prea fericit spre a-mi da seama că schimb grijile anterioare cu alte griji, mai mistuitoare, care îmi mână corabia vieţii în alt ritm, pe alte mări, spre alte porturi.

Mă şi întreb dacă spovedania, în acest caz, nu cade inoportun, ca o necuviinţă, însă memoria refuză pudoarea, căci anul meu fast stă sub deviza *alea jacta est* (zarurile sunt aruncate); e zarul cu opt feţe, zarul meu de noroc şi soartă bună sau octaedrul magic, cu ajutorul căruia am parcurs nevătămat acest dus-întors mirabil spre a putea da mărturie. Merită văzut la lucru zarul de *homo viator*, în rotirea când vertiginoasă ca uraganul, când lenevoasă ca tihna începutului de lume. Dar cum să evoci în fraze puţine voiajul continental ce ocupă în totalitate cel de al 68-lea an al vieţii mele (februarie '98 – aprilie '99), măsoară 37.000 kilometri, traversează 16 ţări, însumează contacte cu mii de oameni din zeci de etnii şi tot atâtea culturi, bântuit de privaţiuni ce scapă imaginaţiei, escaladând bariere ce ţin de limbă, tradiţie, religie, izolaţionism, doctrine şi supravieţuind atâtor catastrofe naturale, crize sociale, vrajbe interstatale, violenţe stradale etc.?! Toate astea se regăsesc, desigur, în cartea despre amerindieni, care n-are altă pavăză decât Crucea Sudului.

De ce „Crucea Sudului"? Pentru că e vorba de înlănţuirea astrală cu înţeles precis la scară universală, zic astronomii. „Crucea..." este, apoi, înlănţuirea morală cu înţeles precis la scară universală, zic teologii. Şi unii şi alţii ajung, pe căi diferite, de la universal la moral şi viceversa, valori ce se echivalează, cel puţin aparent. În acest „şantier" al ambiguităţii imanente mi-am petrecut timp de un an şi mai bine zilele şi nopţile spre a închega edificiul narativ *Nomad în Mesoamerica* şi *Sub Crucea Sudului* – cele două volume ale cărţii (fără precedent în viaţa mea de scriitor). Crucea există în orice construcţie, în orice obiect: e sursa de durabil în îmbinare, trecere, împletire, înlănţuire, zidire. Europenii sunt mai atenţi la cruce, pentru că sunt creştini; prin răstignirea lui Christos ea a devenit pentru ei semnul fiinţării. Şi amerindienii sunt atenţi la cruce, o sesizează în tot şi toate, însă altminteri decât un creştin: nu prin Christos, fiul lui Dumnezeu, ci prin zeu. Cale directă. Fără ocoliş. De aici puzderia lor de zei ce exprimă divinitatea ca reazem moral-filosofic, acel *axis mundi*, lipsit însă de orgoliul, trufia, larma, scenografia bisericească în care cad majoritatea religiilor. Ruga amerindiană nu trece prin dogmă, e contopirea cu misterul divinităţii. Zeul (Dumnezeul) nu este invocat, e chiar întrupat, personificat; nu-i închipuit (în chip cioplit), este „substituit". Fiecare este preotul sacerdoţiului universal. De aceea, la ei, când două beţe „se fac cruce", ia naştere nu semnul bisericesc, ci *duhul* împlinitor al facerii, al zidirii, al construcţiei, al structurilor, încărcat de puteri ascunse, mult mai mult decât însumarea datelor fizice ale obiectelor care se îmbină; e conlucrarea metafizică pe care o simţiresimţi la tot pasul în America Latină, e însăşi mistica fiinţării.

Pofta mea de a schimba idolii, de a uita zeii greco-latini, spre a mă închina celor amerindieni, dovedeşte oare că mai am resurse şi iluzii în rezervă, ori că sunt dezamăgit de primii? Aveam să aflu asta văzând şi făcând, căci îmi dădusem întâlnire cu Mitul. Eu ştiu, oh, ce bine ştiu că *rostirea* Mitului nimiceşte mitul. Dar eu nu-l rostesc, nu pot, n-am vocaţia tainei, nu-s şaman; eu doar ascult împreună cu dumneavoastră melodiile lui celeste, îi inspir miresmele fumigate şi-i resimt vibraţia nepământeană. Numai baia în inefabil eclipsează soarele sterilizant al lucidităţii şi te plasează dincolo de ceea ce se „vede" şi se „ştie". Numai din umbrele şi penumbrele mitului poţi scruta infinitul.

Acest „reactiv" mitologic merită identificat şi omologat acum, la sfârşitul expediţiei şi începutul naraţiunilor; el nu-i fapt, păţanie, gest povestibil în fraze coerente, ci fior translucid ca aburul, o vibraţie secretă, taina ce „sulfurează" plasma evenimentelor, starea de graţie ce animă comunicarea. Acest curent subteran mi-a fertilizat spiritul, simţurile, veghea, facultăţile perceptive, devenind – prin repetiţie şi cordială posesiune – *duhul iniţiatic* al epopeii mele. Nopţile de meditaţie şi nesomn ale călătorului s-au dovedit neînstare de a-l înţelege, codifica, defini; o facem acum, în ceasul al doisprezecelea, la „spartul târgului", imaginând acel deja semnalat zar de noroc sau octaedrul magic, în ale cărui feţe scapără şi conlucrează 8 (opt) semne (totemuri, ideograme, hieroglife, simboluri sau rune) ce compun mult căutatul *summa summarum* ori portretul robot al „regăsirii sinelui" de care vorbeam. Aceste *semne*, oricum le-am numi, sunt universale, chiar prin absurdul lor (ca şi drumeţia, de altfel); recurg, de aceea, la denominaţia europeană, cea vikingă, bunăoară, la care apelează de obicei mitologii în căutarea de arhetipuri. Aştern semnele la întâmplare, întrucât nu-s decât cioburi de oglindă, pietricele culese de pe cărarea vieţii ori borne rutiere a căror „lectură" se petrece pe măsură ce scriu şi devin conştient de existenţa lor inefabilă. [...]

(Din vol. *Nomad în Mesoamerica. Vis amerindian*, Editura Cartea Românească, 2001)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din... Vaslui

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul"

Biblioteca publică a orașului Vaslui a fost înființată ca urmare a H.G. 1542/1951 cu un fond de carte de aproximativ 6.000 de volume constituit prin redistribuirea de la bibliotecile mai mari din țară, achiziții și donații ale unor intelectuali vasluieni. Din 1968 a devenit bibliotecă publică județeană, iar din ianuarie 1992 a primit numele marelui cărturar Nicolae Milescu Spătarul.

Prin structura colecțiilor, biblioteca noastră are caracter enciclopedic, răspunzând cerințelor diferitelor grupuri de interes socio-profesional: dispune în prezent de peste 214.000 unități de bibliotecă; anual se achiziționează peste 8.000 documente de bibliotecă pe suport hârtie din alocații bugetare și donații, CD-uri, casete video; anual, sunt consultate peste 392.466 volume și sunt înscriși circa 8.850 utilizatori; frecvența anuală este de peste 155.685 utilizatori; zilnic, biblioteca pune la dispoziție utilizatorilor materiale de informare din diferite domenii, pentru toate nivelele de pregătire; biblioteca este în plin proces de automatizare, ceea ce va permite constituirea bazei de date proprii și accesul interactiv la orice bibliotecă din țară; s-a asigurat și accesul utilizatorilor la Internet.

Vaslui – Monumentul lui Ștefan cel Mare

Colecțiile bibliotecii

Sunt formate din cărți, broșuri, periodice, casete audio-video, albume, atlase, CD-uri și alte documente grafice în limba română sau limbi străine. Dintre cele mai reprezentative: manuscrise în limba slavonă, 13 volume carte veche (1508 – 1830), cărți bibliofile (52 în limba română, 7 în limbi străine), periodice (3 periodice din secolele XVII – XVIII), ediții princeps: *Poesii* de Mihai Eminescu, 1894; *Scrierile lui Ion Creangă, Povești*, vol. II, 1890; *Scrierile lui Ion Creangă, Diverse*, vol. II; *Noul testament* și *Cartea psalmilor*, 1881; G. Coșbuc, *Balade și Idile*, 1893 și *Fire de tort*; lucrări de referință: *Encyclopedia Universalis* – 30 vol.; *World Book* – 22 vol.; *Britannica* – 33 vol.; *Children's Britanica* – 20 vol.; *Canadian History and Literature* – 52 vol.; *The Bible of Cambridge* – 3 vol. etc.

Organigrama bibliotecii cuprinde 32 de angajați din care: 22 bibliotecari, 1 informatician, inginer de sistem, 1 analist ajutor, 1 contabil, 2 legători, 1 magazioner și personal administrativ – 3 persoane.

Biblioteca Județeană răspunde intereselor de lectură și asigură accesul la informație prin următoarele servicii: Serviciul dezvoltare, evidență, catalogare și indexare a colecțiilor; Serviciul comunicarea colecțiilor. Relații cu publicul; Serviciul marketing, informare bibliografică, asistență metodică și activități culturale; Compartimentul informatizare; Compartimentul financiar-administrativ.

Serviciul dezvoltare, evidență, catalogare, indexare: completează colecțiile bibliotecii prin achiziții de carte și periodice, schimb interbibliotecar de publicații; asigură evidența tuturor documentelor bibliotecii în sistem informatizat; asigură comenzi pentru completarea și dezvoltarea colecțiilor; prelucrează în sistem automatizat cartea nouă pentru toate secțiile bibliotecii; completează retroactiv baza de date.

Serviciul comunicarea colecțiilor, relații cu publicul

Secția de împrumut pentru adulți: este frecventată de circa 6.000 de utilizatori care anual împrumută aproximativ 181.000 volume; deține publicații organizate în sistemul accesului liber la raft și sistematic alfabetic în depozit; înscrie utilizatori în sistem informatizat și oferă publicații pentru împrumut la domiciliu; rezervă publicații la cerere; urmărește recuperarea cărților împrumutate; oferă informații legate de activitatea secției și prin telefon; organizează vitrine de carte, expoziții tematice.

Secția de împrumut pentru copii: este frecventată de aproximativ 2.500 utilizatori, înregistrați în sistem informatizat; împrumută la domiciliu aproximativ 225.170 volume; formează copiii ca viitori utilizatori ai bibliotecii; organizează manifestări culturale urmărind calendarul aniversărilor culturale.

Sala de lectură – carte în limba română: dispune de o sală cu o capacitate de 50 de locuri; oferă utilizatorilor posibilitatea de a consulta în sala de lectură orice publicație din fondul de bază al bibliotecii; expune și oferă spre consultare cititorilor un bogat fond de referință; sunt consultate anual circa 130.263 publicații.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sala de lectură – cărți în limbi străine: dispune și oferă spre consultare un fond de carte de circa 5.000 unități de bibliotecă; asigură și îndrumă lectura și studiul publicațiilor în limbi străine; colaborează cu profesorii de limbi străine pentru valorificarea fondului de publicații.

Sala de audiții – vizionări: dispune de discuri, casete, CD-uri, organizează audiții individuale și colective.

Sala de periodice: oferă spre consultare o colecție reprezentativă de periodice românești și străine; realizează aproximativ 108 abonamente și este frecventată de circa 4.300 utilizatori anual; prin intermediul Sălii de periodice se poate realiza, la cerere, și serviciul de împrumut interbibliotecar; realizează evidența și descrierea publicațiilor în sistem automatizat.

Serviciul marketing, informare bibliografică, asistență metodică, activități culturale

Compartimentul asistență metodică: coordonează activitatea pe centre metodice (12 din care 2 biblioteci municipale, 1 orășenească și 71 biblioteci comunale); urmărește circuitul cărții în mediul rural și urban sprijinind achiziția de carte pentru bibliotecile municipale, orășenești și comunale și a filialei de la Hânceşti din Republica Moldova; urmărește activitatea de împrumut a bibliotecilor din rețea și modul de realizare a indicatorilor de bază; analizează, periodic, activitatea bibliotecilor municipale, orășenești și comunale; coordonează organizarea colecțiilor după norme biblioteconomice; coordonează manifestările culturale la nivelul Bibliotecii județene, municipale, orășenești și comunale.

Compartimentul informare bibliografică: realizează bibliografia locală prin cercetarea analitică a tuturor periodicelor intrate în fondul bibliotecii; elaborează bibliografii retrospective pentru „Contribuții la bibliografia locală"; cercetează analitic presa pentru alcătuirea fișierelor tematice; realizează bibliografii la cerere pe diferite teme.

În cadrul serviciului se întocmesc materiale de specialitate și publicitare – ghiduri, caiete metodice, culegeri de studii și comunicări în cadrul sesiunilor științifice, programe, pliante, afișe, spoturi publicitare etc.

Compartimentul informatizare: gestionează sistemul integrat de bibliotecă (TINLIB); întreține rețeaua de calculatoare (14 calculatoare); completează baza de date a bibliotecii; realizează rapoartele lunare; tehnoredactează, multiplică diferite documente necesare activității bibliotecii; coordonează accesul utilizatorilor la Internet.

Servicii auxiliare

Serviciul financiar-administrativ: contabilitate; secretariat; arhivă; personal întreținere auto; atelier legătorie.

Manifestări culturale

Salonul de Carte, ediția a XII-a; vernisaje, întâlniri cu autori, lansări de carte, colocvii; simpozion „Cu cât trece vremea, Eminescu se înalță": au susținut comunicări acad. prof. univ. dr. Eugen Simion, Președinte al Academiei Române, prof. univ. dr. D. Vatamaniuc, eminescolog, prof. univ. dr. O. Drimba, George Anca, Grigore Vieru, Republica Moldova, Ion Hadârcă, Republica Moldova, Yatindra Tiwari, Universitatea București, Satyendra Srisastava (Cambridge University); expoziții tematice; serate muzicale organizate în colaborare cu Academia de arte „George Enescu" Iași, sub genericul „Litera și muzica"; micro-concerte organizate în colaborare cu Școala de muzică Vaslui, sub genericul „Tinere talente"; aniversări și comemorări ale anului 2001; expoziție permanentă „Constantin Brâncuși"; Victor Ion Popa – File de album; Titu Maiorescu – mentor spiritual al „Junimii"; Octavian Goga – 120 de ani de la naștere; personalități ale județului Vaslui: „Oameni care au fost, sunt și vor fi".

Lansări de carte

Opere de M. Eminescu, Ed. Univers enciclopedic – au prezentat: acad. prof. univ. dr. Eugen Simion, prof. univ. dr. D. Vatamaniuc și director Vlad Popa; *Corpus Eminescu*, Ed. Litera, Chișinău – au prezentat acad. Eugen Simion și Anatol Vidrașcu, director Ed. Litera; *Nu mă uita*, *Vadul cu siguranțele arse* de Vasile Spinei, Republica Moldova; *Poeme de odinioară* de Al. Husar; *Eminescu – bibliografie* de Elena Conțescu; *Istoria teatrului universal* și *Leonardo da Vinci* de O. Drimba.

Publicații ale Bibliotecii Județene Vaslui

„Ghidul bibliotecii"; „Caiet metodic"; antologia *Lui Eminescu* de Liliana Crăcană; antologia *Gânduri pentru bibliotecă* de Liliana Crăcană; *Eminescu e al nostru, al tuturor*, antologie de comunicări susținute la simpozionul „Cu cât trece vremea, Eminescu se înalță" și „De la Eminescu la Tulsidas"; *Mihai Eminescu în colecțiile bibliotecii*, bibliografie selectivă; *Tinere talente*, culegere de poezii ale elevilor școlilor generale Albești și Lipovăț; *Personalități vasluiene*, membri ai Academiei Române.

Din cuvântul personalităților care au onorat manifestările culturale ale Bibliotecii Județene Vaslui:

Acad. prof. univ. dr. Eugen Simion

... La întrebarea unei tinere jurnaliste de ce mi-am lăsat acasă toate interesele și am venit la Vaslui am să repet răspunsul și aici – există câteva motive ca să te disloci din lumea ta și să participi la o manifestare de acest gen. Am venit de mai multe ori în Vaslui și mi-au plăcut oamenii de aici, am devenit prieten cu ei. La acest Salon, organizat cu atâta devotament de d-na Poamă Elena și de autoritățile locale este vorba despre Eminescu și la numele lui Eminescu noi avem o rezonanță specială. (...) Eminescu este pentru noi partea noastră cea mai bună, omul la care ne întoarcem totdeauna.

Prof. univ. dr. Ovidiu Drimba

... poate cele spuse aici vor constitui un îndemn și un omagiu pe care îl aducem lui Eminescu cu acest prilej al Simpozionului Eminescu, organizat de biblioteca Vaslui care, după câte am auzit, este cea mai frumoasă și mai bine organizată și servită dintre bibliotecile publice și o bibliotecă publică este în primul rând o diplomă de noblețe intelectuală a cetățenilor orașului.

Prof. Victor Cristea, primarul Municipiului Vaslui

Cred că este unul din cele mai grele examene la care sunt supus – și am dat multe examene. Vă mulțumesc pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

organizarea acestei manifestări, căci e clar, oamenii au nevoie la fel de mult de hrană spirituală ca şi de hrana cea de toate zilele. Deoarece aici este centrul umoristic al ţării, vorba lui C. Tănase, „înainte, că faceţi bine".

Anatol Vidraşcu, director, Editura Litera, Chişinău

... numai cei care au fost în pielea noastră înţeleg că Eminescu, pentru basarabeni, a fost mai mult decât un poet naţional, a fost o icoană, un simbol care ne-a unit pe toţi în timpurile când riscam să ne pierdem ca neam. Dragostea pentru Eminescu în Basarabia este foarte mare.

Nicolae Busuioc, director, Biblioteca „Gh. Asachi", Iaşi

... o soră mai mare, biblioteca Asachi din Iaşi, este alături de o soră mai mică, biblioteca Vaslui, pentru că în ultimul timp bibliotecile publice au devenit generoase organizând cu simplitate şi saloane de carte.

Grigore Vieru

... Am însoţit aici la Vaslui pe cel mai important editor basarabean al cărţii româneşti, d-nul Anatol Vidraşcu, editor care a publicat în numai doi ani în Basarabia toţi clasicii literaturii române şi cei mai importanţi scriitori contemporani români.

Eu fac parte din cea mai dramatică generaţie de români basarabeni care l-au cunoscut pe Eminescu abia în facultate şi sunt bucuros că particip la acest simpozion unde este omagiat Eminescu.

Meridian biblioteconomic

Domnului Florin ROTARU
Preşedinte ABIDOB
Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu"
Str. Take Ionescu nr. 4
Bucureşti
România

Haga, 21 ianuarie 2002

Stimate Domnule Rotaru,

Vă mulţumesc pentru sprijinul dvs. continuu pentru EBLIDA, ale cărei sarcini în 2002 privesc lobby-ul pentru bibliotecile din Europa. Este esenţial de a avea o voce puternică pentru a reprezenta comunitatea bibliotecilor în faţa instituţiilor europene, de la Comisia Europeană la Parlamentul European, de la Consiliul Miniştrilor la Consiliul Europei.

EBLIDA a exercitat o influenţă semnificativă în 2001, în timpul celei de-a doua lecturi a **Directivei UE pentru Copyright** ***iar în prezent urmăreşte ca rezultatele obţinute la nivel european să fie implementate în fiecare ţară. O întâlnire profesională privind progresul înregistrat în fiecare ţară va avea loc la Londra, în februarie 2002. Un al doilea atelier EBLIDA dedicat resurselor digitale se va desfăşura la Haga, în luna aprilie. Proiectul CELIP, susţinut de Uniunea Europeană şi coordonat de EBLIDA, a organizat în Europa centrală şi de est zece ateliere pe tema licenţelor şi a fost publicată o nouă ediţie a populare broşuri*** **Licenţierea resurselor digitale. Cum se pot evita capcanele juridice,** ***disponibilă şi online.***

Activitatea de lobby continuă cu propunerile Comisiei Europene privind TVA pe publicaţiile electronice. EBLIDA este un partener activ în **Grupul de la Frankfurt. Forum de consens pentru informaţiile academice şi ştiinţifice,** ***un forum de discuţii între reprezentanţii editorilor, autorilor, organizaţiilor drepturilor de autor şi agenţiilor de subscriere, implicaţi în publicarea şi distribuirea informaţiilor academice şi ştiinţifice în Europa.***

Am susţinut rolul bibliotecilor în învăţarea pe toată durata vieţii ca răspuns la Memorandum-ul Comisiei Europene şi EBLIDA se va preocupa ca bibliotecile să fie pe ordinea de zi. Suntem totodată implicaţi în susţinerea unei platforme a ONG-urilor culturale care urmăresc să dea culturii un statut legal în politica europeană, ultima oportunitate înaintea procesului de lărgire a UE.

EBLIDA coordonează politica proiectului PULMAN, o reţea de excelenţă care acoperă 26 de ţări, destinată stimulării şi promovării politicilor şi practicilor erei digitale în biblioteci publice, arhive şi muzee. Proiectul se va încheia printr-o conferinţă la nivel înalt, organizată de EBLIDA în Portugalia, la începutul anului 2003.

Urmărim, de asemenea, să consolidăm misiunea şi activitatea EBLIDA pe măsură ce ne apropiem de cea de-a zecea aniversare, în 2002. În condiţiile preluării mandatului de către noul Comitet Executiv, în cursul acestui an vom publica strategia viitoare EBLIDA, adoptată de Consiliu în 2001. Vom revizui toate produsele de informare EBLIDA, inclusiv website-ul, pentru a ne asigura că informaţiile noastre ajung la oamenii potriviţi.

Dacă sunteţi de părere că activitatea EBLIDA este valoroasă, vă rugăm să-i informaţi şi pe colegii dvs., cărora le putem trimite informaţii complete asupra activităţii noastre. Dacă vă preocupă şi alte subiecte, vă rugăm să ne contactaţi.

Întrucât EBLIDA este susţinută în totalitate de membrii săi, v-am fi recunoscători dacă aţi putea plăti taxa de membru cât mai curând posibil. Ne vom întâlni la reuniunea anuală a Consiliului EBLIDA de la Haga, din 3 – 4 mai 2002.

Cu stimă,
Teresa Hackett, Director EBLIDA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda EBLIDA

Cultură

Parlamentul a adoptat raportul privind cooperarea culturală

În data de 5 septembrie 2001, Parlamentul European a adoptat la prima lectură rezoluția d-lui Ruffolo, membru al Parlamentului, privind cooperarea culturală în UE. Rezoluția cere guvernelor naționale să aloce 1% din banii publici pentru promovarea culturii și a artelor. În plus, membrii Parlamentului sunt de părere că trebuie înființate o agenție europeană pentru monitorizarea evoluțiilor din domeniu și un forum cultural pentru definirea parametrilor și obiectivelor.

Parlamentul a cerut Comisiei să lanseze un plan de cooperare culturală pe trei ani în scopul încurajării cooperării la nivel european. Statele membre sunt solicitate să contribuie activ, alături de Comisie, la elaborarea și îndeplinirea acestui plan, care presupune obiective specifice precum înființarea unor rețele și servicii telematice pentru conectarea instituțiilor culturale (biblioteci, fundații, muzee, centre de restaurare, teatre etc.). Comisia trebuie să prezinte un raport anual privind politicile culturale ale UE și ale statelor membre.

Al doilea forum al cooperării culturale în Europa

În zilele de 21 și 22 noiembrie 2001, Direcția Generală pentru Educație și Cultură a organizat cel de-al doilea forum de cooperare culturală, pentru a oferi posibilitatea schimbului de opinii între specialiști și factorii de decizie din domeniu. Ei au trecut în revistă acțiunile UE în domeniul cultural din ultimii zece ani și au discutat despre viitorul cooperării culturale în Europa.

Cooperarea culturală în dezbaterea miniștrilor

La 5 noiembrie 2001, miniștrii Culturii au adoptat o rezoluție despre cultură și societatea cunoașterii, care urmărește înființarea unor rețele informaționale culturale prin intermediul unor portaluri electronice. Prin acestea vor fi conectate conținuturile culturale digitale prezente în statele membre și analiza participării publice.

În plus, miniștrii au adoptat o rezoluție privind exportul bunurilor culturale și restituirea bunurilor culturale care au fost scoase ilegal dintr-un stat membru. Rezoluția subliniază necesitatea de intensificare a cooperării la toate nivelele și în mai multe domenii. De asemenea, a fost adoptată o rezoluție asupra provocărilor globalizării și promovării diversității culturale.

Internet

Consiliul Europei a aprobat Convenția privind cybercrima

Reprezentanții Consiliului Europei au aprobat în 19 septembrie 2001 Convenția privind cybercrima. Principalul obiectiv al Convenției este inițierea unei politici comune în domeniul infracționalității, care să urmărească protejarea societății împotriva cybercrimei, mai ales prin adoptarea unei legislații adecvate și prin stimularea cooperării internaționale.

Convenția, care este rezultatul a patru ani de muncă depusă de Consiliul Europei, SUA, Canada, Japonia și de alte țări care nu sunt membre ale Consilului, este primul tratat internațional privind delictele comise prin Internet și alte rețele de computere, referitoare mai ales la încălcări ale copyright-ului, fraude comise prin intermediul computerelor, pornografia infantilă și violarea securității rețelei. Convenția cuprinde și o serie de atribuții și proceduri, ca de exemplu căutarea și interceptarea rețelelor de computere. În plus, Convenția va fi completată de un protocol care prevede că orice publicație de propagandă rasistă și xenofobă de pe rețelele de computere se constituie într-o infracțiune.

Pentru adoptarea oficială, convenția va fi prezentată miniștrilor afacerilor externe la o reuniune de la Strasbourg, din 8 noiembrie 2001. Semnarea convenției de către statele membre va avea loc în cadrul unei conferințe internaționale de la Budapesta, la sfârșitul lunii noiembrie 2001. Ea va intra în vigoare la ratificarea ei de către cinci state, dintre care cel puțin trei state trebuie să fie membre ale Consiliului Europei.

Programe

Programul Socrates – a fost publicat raportul despre învățarea continuă

În 15 octombrie 2001, Direcția Educație a publicat documentul *Dimensiunile locale și regionale ale învățării continue*, document de politică europeană din cadrul proiectului TELS – Towards a European Learning Society (Spre o Societate Europeană a Învățării), finanțat prin programul Socrates. El oferă informații despre rolul fundamental al orașelor, municipiilor și regiunilor europene în implementarea procesului de învățare continuă. Totodată, are în vedere importanța învățării continue ca o activitate individuală și oferă exemple ale aplicării acestui proces, precum: marea bibliotecă din Alexandria a fost centrul unui experiment vechi de 2000 de ani în crearea unui oraș al învățării; Sunderland este un proiect-pionier al învățării continue, oferind cursuri prin cele 35 de centre de învățare în afara universității – școli, biblioteci, centre comerciale; orașele care dețin cybercafenele și facilități Internet în biblioteci și alte locuri publice știu că utilizatorii provin din toate grupurile sociale și din toate categoriile de vârstă. Nici unul dintre ei nu manifestă lipsă de angajament sau de interes. Aceste facilități permit persoanelor care se mișcă dintr-o comunitate în alta să recunoască ambianța de învățare din aceste comunități și s-o folosească drept un mijloc de integrare; campania de promovare a învățării din Marea Britanie organizează în fiecare an, în luna septembrie, *Ziua învățării în familie*. Bibliotecile invită autori pentru a discuta despre relațiile de familie sau organizează concursuri pe această temă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Societatea informațională

Legislație în pregătire

La 23 octombrie 2001, Comisia Europeană a adoptat o comunicare ce propune un set de acțiuni de depășire a barierelor comerciale existente la nivel european și care abordează mai ales problema exploatării informațiilor din sectorul public.

Se are în vedere o minimă armonizare, la nivel european, a condițiilor pentru exploatarea comercială a informațiilor din sectorul public. Până la sfârșitul anului 2001, Comisia dorește să propună o directivă care urmărește depășirea barierelor existente.

Conform comunicării, se va acorda o atenție deosebită segmentelor și sectoarelor specifice, cum ar fi informațiile geografice și rolul bibliotecilor.

În documentul său de lucru, Comisia arată că „în strategiile UE privind societatea informațională și politicile de profil trebuie să se țină seama de rolul bibliotecilor. Măsurile descrise în documentul de bază (schimbul celor mai bune experiențe sau sprijinul financiar al proiectelor) sunt relevante și pentru biblioteci. Activitățile desfășurate în cadrul programului IST pentru stimularea digitizării resurselor informaționale și a activității bibliotecilor pot contribui în a le conferi un nou loc și a le furniza noi metode de lucru în societatea informațională".

Educație

A fost adoptată comunicarea Comisiei privind învățarea continuă

La 21 noiembrie 2001, Comisia Europeană a adoptat comunicarea *Zona europeană a învățării continue devenind o realitate* ca o contribuție la reuniunea Consiliului Europei de la Barcelona, din luna mai 2002. Comunicarea este rezultatul unei consultări la nivel european, la care au participat 12.000 de persoane, precum și statele membre, instituții comunitare, parteneri sociali și ONG-uri, pe baza Memorandum-ului Comisiei (noiembrie 2000). Acest document oferă statelor membre bazele pentru elaborarea strategiilor și o listă de acțiuni care să susțină aceste strategii. Pentru a realiza o zonă europeană a învățării continue, Comisia propune introducerea unui grup de nivel înalt al reprezentanților din ministerele responsabile pentru învățarea continuă.

În ceea ce privește bibliotecile, comunicarea prevede că „serviciile bazate pe tehnologiile informaționale, în parteneriat cu alte servicii de nivel local, cum ar fi bibliotecile, pot servi ca puncte de acces [...] Statele membre sunt invitate să utilizeze resursele școlilor, instituțiilor de educație a adulților și de învățământ superior, ale instituțiilor de cercetare și alte facilități publice, cum ar fi bibliotecile, drept centre multifuncționale de învățare continuă".

(Din Buletinul **EBLIDA** „Hot News")
Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Perfecționarea personalului bibliotecilor din Scoția

Cate NEWTON
Biblioteca Națională a Scoției

Dați-mi voie să vă spun, mai întâi, că îmi face o deosebită plăcere să fiu invitată la București, ca să vorbesc la acest seminar despre importanta chestiune a perfecționării personalului. Vă mulțumesc foarte mult tuturor pentru ospitalitate și-i mulțumesc Consiliului Britanic care mi-a facilitat această vizită.

Vreau să vă vorbesc despre perfecționarea personalului bibliotecilor din Scoția. Pentru aceasta, voi plasa mai întâi subiectul în contextul politic scoțian, deoarece eu cred că mare parte din activitatea noastră este influențată de felul în care suntem finanțați și de tipul de cultură pe care îl avem. Voi continua cu definirea a ceea ce înțelegem noi prin perfecționarea profesională continuă și voi explica de ce credem că ea este necesară. Voi urmări pe scurt drumul spre calificarea academică și cum influențează el perfecționarea profesională ulterioară. Voi include în acest drum și recunoașterea calității de bibliotecar, adică felul în care poți deveni membru al Asociației Bibliotecilor, organizația noastră profesională. Revenind apoi la subiectul principal – perfecționarea profesională continuă, voi descrie diversele organizații înființate anume pentru perfecționarea cadrelor din biblioteci și voi continua cu prezentarea activității practice în situații reale. Voi încheia evidențiind ce cred eu că reprezintă partea bună și partea mai puțin bună a activității noastre curente.

Contextul politic

Mai întâi, contextul politic. Scoția face parte, bineînțeles, din Regatul Unit al Marii Britanii. Însă Scoția a avut dintotdeauna propriile ei tradiții și organizații – spre exemplu, sistemul ei juridic și sistemul educațional sunt complet diferite și absolut separate de cele din Anglia. Ca rezultat al acestor tradiții distincte, ca și al depărtării de Londra, în Scoția există de multă vreme organizații profesionale independente – Asociația Bibliotecilor din Marea Britanie și Asociația Bibliotecilor din Scoția. În practică, bibliotecarii scoțieni pot beneficia de serviciile oferite de ambele organizații. Tabloul a devenit mai complex în anii din urmă, odată cu crearea în 1999 a primului parlament scoțian din ultimii 300 de ani – cu delegarea capacității de decizie în anumite domenii, cum ar fi educația, transporturile, cultura, sportul și sănătatea. Parlamentul scoțian votează legi și controlează activitatea și politica organului său administrativ, Executivul scoțian. În Scoția, fondurile pentru școlile scoțiene și pentru Biblioteca națională vin de la trei foruri guvernamentale. Aceasta înseamnă că, atunci când bibliotecile din diferite sec-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

toare doresc să colaboreze unele cu altele, ele trebuie să depună eforturi ceva mai mari decât ar fi fost cazul dacă ar fi fost finanțate dintr-o sursă unică. Din fericire, în Scoția există o foarte puternică tradiție de cooperare a bibliotecilor. Poate datorită întinderii Scoției și poate datorită unei trăsături specifice caracterului scoțian, noi cooperăm pe o scară largă de activități profesionale, de multă vreme, și cel puțin în această privință suntem invidiați de bibliotecarii din estul Marii Britanii.

Rezultatul acestui tablou oarecum complicat este creșterea numărului de opțiuni: de exemplu, bibliotecarii din Scoția care au nevoie de asistență în chestiuni de perfecționare a personalului ar putea să o primească de la Asociația Bibliotecilor din Scoția sau de la Asociația Bibliotecilor, după cum ar putea să o primească de la o grupare a bibliotecilor universitare din Marea Britanie sau de la o grupare a bibliotecilor universitare scoțiene, ca și de la o grupare sectorială formată din biblioteci universitare, liceale și publice de pe o arie locală mai mică. În funcție de cerințele lor, bibliotecarii se pot considera membri ai câtorva comunități profesionale diferite. Așadar, există destule posibilități de a obține ajutoare, însă marea artă constă în a găsi răspunsul cel mai potrivit întru satisfacerea necesităților. De ce ne trebuie perfecționare profesională? Care sunt diversele opțiuni în privința ofertei?

De ce ne trebuie perfecționare profesională?

Datorită rapidelor schimbări ce au loc în jurul nostru, avem o nevoie urgentă de bibliotecari și de specialiști în informații care să poată opera cu tehnicile tradiționale, dar care să facă față și noilor medii de lucru și, de asemenea, să poată face față schimbării înseși. Însă avantajul de a trăi într-un mediu în permanentă schimbare constă în faptul că însuși acest mediu oferă noi oportunități de a ne instrui în noi moduri.

Școlile de bibliotecari încearcă să răspundă nevoilor născute din schimbările mediului înconjurător prin susținerea unor cursuri cuprinzătoare, pentru a permite oamenilor de meserie să acceadă la o mulțime de servicii posibile – în afaceri, în edituri, în cercetare și managementul informațiilor – în plus față de rețeaua tradiționalelor biblioteci publice și academice. În consecință, anumite chestiuni specifice zonelor tradiționale, cum ar fi catalogarea și clasificarea, dar mai ales tehnicile recente, de genul organizării materiei pe Internet, nu pot fi predate în suficientă profunzime și în detaliu. Într-o vreme în care ne confruntăm cu unele dintre cele mai mari provocări, de exemplu, opțiunea pentru metadata, clasificarea nu se mai predă în școlile de bibliotecari din Scoția.

Este limpede că profesioniștii în știința informării vor trebui să se adapteze la schimbare și să-și ia responsabilitatea dezvoltării profesionale pe cont propriu, multă vreme după ce au părăsit școala de bibliotecari. Din fericire, lucrul acesta începe să fie recunoscut drept o obligație esențială și de angajator, și de angajat. Guvernul Marii Britanii a introdus politici care să stimuleze învățământul pe tot cursul vieții pentru întreaga populație a țării, iar Executivul scoțian are un ministru cu această responsabilitate specifică: Inițiativă și Învățământ pe toată durata vieții.

Care sunt cunoștințele-cheie ce se folosesc în peisajul bibliotecii și al informațiilor și pe care dintre ele este necesar ca bibliotecarul sau specialistul în știința informării să și le dezvolte continuu? Indiferent dacă mijlocul de lucru se bazează pe tipar sau pe procedee electronice, sau dacă este o combinație între cele două, cunoștințele cerute includ: selectarea resurselor, organizarea cunoașterii, dirijarea consumatorului/solicitantului pe calea cunoașterii. În plus, în noile circumstanțe, managerii bibliotecilor trebuie să fie în deplină cunoștință de cauză și să ceară echipelor de conducere să se perfecționeze, să-și cunoască bine responsabilitățile, ca și felul în care îndeplinirea acestor responsabilități contribuie la reușita muncii în echipă. Tot astfel, cunoștințele din sfera comunicării trebuie să fie folosite într-o manieră globală, cu grijă față de rolul pe care îl joacă fiecare ins, ca și față de nevoile întregii echipe. Și toate aceste nevoi trebuie satisfăcute în contextul permanentei conștientizări a schimbării peisajului informațional.

Ce oferă calificările noastre academice?

În ceea ce privește calificările profesionale postuniversitare în domeniul biblioteconomiei, ele se pot obține în Marea Britanie, în mod curent, la 16 institute de învățământ superior, dintre care două se află în Scoția.

În momentul de față, școlile și departamentele care pregătesc bibliotecari și specialiști în știința informării se concentrează pe cursuri autorizate, la nivel studențesc, postuniversitar și de cercetare, și mai puțin pe învățământul la distanță. O singură școală de bibliotecari oferă cadrelor posibilitatea să studieze cursul integral prin învățământul la distanță. La altele, bibliotecarii au posibilitatea de a urmări modulele specifice ale unor cursuri, pentru a-și îmbunătăți cunoștințele, dar nu există nici o preocupare pentru producerea unui program structurat pe perfecționarea profesională continuă.

Asociația Bibliotecilor, organizația noastră profesională, a făcut mai mult, introducând în procesul de acreditare a calității de membru întreaga idee a permanentei dezvoltări profesionale.

Ce presupune calitatea de membru?

„Acreditarea" ca membru al Asociației Bibliotecilor este o cale larg acceptată pentru avansare și recunoaștere profesională. O subdiviziune a Asociației, Grupul de Susținere a Carierei, a luat ființă special pentru a-i sprijini pe noii intrați în profesia de bibliotecar și specialist în știința informării și pentru a-i ajuta să se pregătească în vederea acreditării. Cursuri de perfecționare profesională se țin frecvent în țară și o rețea de oficiali locali (Registration Liaison Officers) este accesibilă celor ce doresc să fie sprijiniți și sfătuiți. Rețeaua acestor oficiali este organizată de Serviciul Național de Coordonare a Învățământului. Există 15 grupuri regionale, fiecare dintre ele având propriile pagini pe Internet. Evident, noi avem propriul nostru grup scoțian. Cele mai multe cursuri și acțiuni ale grupului tind să se desfășoare în orașele principale, cu numărul cel mai mare de bibliotecari profesioniști, dar se țin cursuri și au loc acțiuni în întreaga Scoție. Grupul își are propria lui publicație internă, numită "Focus", editată de două sau de trei ori pe an pentru toți membrii din Scoția. Grupul organizează cursuri în domenii de practică profesională, menținând aceste cursuri la un preț cât mai scăzut, în așa fel încât să nu-i excludă de la ele pe oamenii care, altfel, nu ar putea să le frecventeze. Grupul este în contact cu școlile de bibliotecari.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În plus, există o listă de discuții pe e-mail; lista de corespondență electronică lis-la-charter este o listă Jiscmail pentru bibliotecarii din universități în curs de acreditare.

Una dintre principalele componente ale procesului de acreditare pentru aspiranți este întocmirea unui raport asupra evoluției profesionale (Professional Development Report – PDR). Acesta trebuie să fie mai mult decât o descriere a activității candidatului – el trebuie să fie analitic, dar să conțină și reflecții personale. Este nevoie să se demonstreze că, pe parcursul activității sale, candidatul s-a instruit, după cum trebuie prezentată dovada implicării și interesului profesional. Procedeul a fost criticat ca nefiind suficient de riguros, deoarece aproape toți candidații reușesc, însă el demonstrează, în egală măsură, un înalt angajament față de profesie și îi permite candidatului să-și evalueze, într-o anumită măsură, propria sa evoluție.

Ce alt sprijin organizat pe plan național mai există în domeniul dezvoltării profesionale?

Asociația Bibliotecarilor oferă un vast program de acțiuni ce vizează dezvoltarea profesională continuă. Programul cuprinde: Management; Management organizațional; Management al performanței; Management și instruirea personalului; Management financiar; Promovare și strângere de fonduri; Abilități profesionale și tehnice; Relații interumane/Dezvoltare personală și multe altele.

Aslib (Association of Special Libraries and Information Bureaux – Asociația Bibliotecilor și Birourilor de Informare Speciale) este o altă organizație cu un vechi și stabil program de instruire. Ea oferă un bogat program de cursuri, printre care: Folosirea tehnologiei informației în biblioteca dumneavoastră; Formarea unei echipe eficiente; Cum să supraviețuiești ca manager începător; Tehnici eficiente în cercetarea de birou; Marketing strategic; Surse de informare ale Uniunii Europene pe Internet; Folosirea motoarelor de căutare pe Internet și Tehnici de comunicare avansate. Cursurile durează de la o zi la trei zile și se țin de obicei în sălile de pregătire ale Aslib, dar Asociația oferă și instruire la sediul clientului. În plus, sunt oferite tuturor celor interesați cursuri de instruire pe Internet, pe baza a patru capitole din cursul Aslib, „Cunoștințe esențiale pentru munca în bibliotecă și în domeniul informării".

Există multe organizații comerciale care oferă cursuri de instruire, unele cu caracter general, dar și unele specifice profesiei de bibliotecar. Spre exemplu, TFPL asigură o gamă largă de acțiuni ce vizează perfecționarea profesională în sectorul informațional, incluzând cursuri de pregătire, ateliere de lucru, seminarii, programe speciale, cursuri serale și cursuri alcătuite potrivit cu nevoile de instruire specifice unor organizații. Cele mai multe cursuri se țin în sălile de conferință ale TFPL din centrul Londrei. Programul include: Cercetări în domeniul informațiilor comerciale; Cunoștințe de Internet și Intranet; Cum se lucrează cu tehnologia informației; Managementul cunoașterii; Managementul informațiilor; Managementul arhivelor și Tehnici de folosire a informației.

De asemenea, pot fi frecventate colegiile locale pentru studii în vederea obținerii atestatelor profesionale naționale (National Vocational Qualifications – NVQs) și atestatelor profesionale scoțiene (Scottish Vocational Qualifications – SVQS) – acestea tind să fie calificări bazate pe competență, pentru candidații fără titluri academice.

Există, bineînțeles, un număr de inițiative naționale care au în vedere exact problemele serviciului în bibliotecă.

Pentru bibliotecile universitare, raportul subcomitetului care se ocupă de managementul resurselor umane, raportul Fielden („Sprijinirea dezvoltării: raport asupra managementului resurselor umane în bibliotecile universitare", Comitetul de administrare a fondurilor pentru învățământul superior din Anglia, Bristol, iulie 1993) a subliniat existența a patru zone-cheie în care vor fi necesare noi abilități: bibliotecarii specializați pe domenii (subject librarians) vor trebui să înțeleagă tehnicile de predare și învățare; personalul, inclusiv bibliotecarii, va trebui să învețe să folosească bazele de date electronice și să explice și altora cum se face asta; relațiile cu publicul și comportamentul la serviciu vor trebui să se desfășoare impecabil; vor fi necesare noi forme de lucru în echipă, îmbunătățirea managementului și a capacității de conducere.

În plus, raportul Fielden recomanda ca instituțiile să aloce un minimum de 5% din timpul de lucru al personalului bibliotecii pentru perfecționarea angajaților.

Raportul Follett („Joint Funding Councils' Libraries Review Group. Raport al Comitetului de administrare a fondurilor pentru învățământul superior", Bristol, decembrie 1993) a recomandat acceptarea raportului Fielden și a identificat instruirea ca fiind o responsabilitate instituțională locală. De asemenea, a recomandat un program de instruire pentru bibliotecarii-șefi, care a fost încorporat în programul eLib, cu un buget de un milion de lire sterline pe o perioadă de trei ani. Proiectele puse în practică pe durata programului au dus la crearea unor modele foarte înaintate în domeniul instruirii bibliotecarilor-șefi, cum ar fi Netskills, care oferă instruire pentru cincisprezece mii de oameni, mulți dintre ei din sectorul bibliotecilor și informării.

În sectorul bibliotecilor publice, implementarea recentă a programului People's Network – un program menit să conecteze toate bibliotecile publice la Internet – a condus la necesitatea unor deprinderi de învățare pentru personalul bibliotecilor mult sporite și la introducerea unor standarde de referință. În Scoția, Consiliul Scoțian pentru Biblioteci și Informare a sprijinit conducerile bibliotecilor locale să întocmească planurile de învățământ necesare și, într-adevăr, Scoția a fost prima regiune din Marea Britanie care și-a văzut toate planurile de instruire aprobate.

Cum decurge, cu adevărat, activitatea practică?

În ciuda existenței tuturor acestor inițiative oficiale și a tuturor oportunităților centralizate, este clar că pentru multe biblioteci calea cea mai accesibilă rămâne cea a cooperării locale. Adesea factorul determinant din spatele unei asemenea alegeri îl reprezintă resursele limitate. Bugetele pentru instruire sunt limitate și sunt sub presiune. E firesc pentru biblioteci să-și pună laolaltă resursele și să-l aducă pe instructor în localitate, ca să-și țină cursul în fața personalului existent în zonă, decât să-și trimită angajații – fiecare bibliotecă în parte – la cursuri de instruire în alte regiuni.

Un exemplu de grup de instruire prin colaborare constituit în Marea Britanie este Alianța Bibliotecilor Universitare din Centrul și Estul Angliei (East Midlands Academic Libraries in Co-operation – EMALINC), care cuprinde

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

şase biblioteci universitare. Grupul are ca scop schimbul de informaţii şi împărtăşirea succeselor practice obţinute în managementul strategic al resurselor umane din bibliotecile universitare şi din serviciile de informare, încurajarea unui contact şi a unor legături mai strânse între angajaţii celor şase biblioteci şi ai serviciilor de informare, ca şi stabilirea unui mecanism de promovare şi organizare a învăţământului în comun şi a activităţilor de perfecţionare a personalului. Şi în zona Londrei există Grupul de Perfecţionare al Personalului ai consorţiului M25 (M25 Consortium Staff Development Group). M25 este autostrada care constituie linia de centură a Londrei, iar grupul include bibliotecile din acea zonă. Din nou, printre scopuri se numără abordările strategice ale problemelor de perfecţionare a personalului şi folosirea economicoasă a banilor destinaţi activităţii de perfecţionare a personalului din zona autostrăzii M25.

Prin urmare, nu veţi fi surprinşi să auziţi că şi în Scoţia avem propriul nostru grup de colaborare, organizat în vederea unor legături fructuoase în chestiuni de perfecţionare: Grupul de Instruire în Comun al Bibliotecilor Universitare Scoţiene (The Scottish Academic Libraries Co-operative Training Group – SALTCG). Grupul este binecunoscut pentru cursurile lui de perfecţionare, de bună calitate, ce corespund întrutotul nevoilor bibliotecilor universitare. Susţinut de toate marile biblioteci universitare din Scoţia şi de Biblioteca Naţională a Scoţiei, SALTCG oferă o varietate de cursuri, atât practice, cât şi manageriale, la un preţ foarte convenabil. Grupul este împărţit în trei subgrupuri regionale, care organizează acţiuni locale; de asemenea, se ţin cursuri de perfecţionare pe scară largă, la nivel naţional. Grupul îşi are şi propria listă de discuţii prin poşta electronică.

Oferta de cursuri pusă la dispoziţie include Managementul activităţii în echipă; Instruirea utilizatorului de Internet; Întruniri eficiente; Tehnici de prezentare în faţa unor grupuri; Dezvoltarea carierei. Paginile de Internet ale grupului includ un spaţiu pentru feedback, pentru a permite cursanţilor să comenteze utilitatea cursurilor.

Mai recent, şi-au făcut apariţia alte grupări locale neoficiale, care încearcă să acopere nevoile membrilor prin analize ale nevoilor de instruire în comun pentru bibliotecile din cadrul grupului, o abordare logică, dată fiind nevoia de a decide asupra celor mai potrivite cursuri din oferta existentă pe piaţă. Abordarea aceasta respinge ideea trimiterii angajaţilor să urmeze cursuri în marile oraşe şi este un bun exemplu de biblioteci din sectoare diferite – universitare şi publice – care îşi folosesc împreună resursele, în ciuda deosebirilor în finanţare, la care m-am referit la început.

Cum merg lucrurile în Biblioteca noastră Naţională?

Biblioteca Naţională a Scoţiei îşi instruieşte cu succes cei 280 de angajaţi ai ei, de mulţi ani, numai că în ultimul an nu a desemnat decât un singur funcţionar care să se ocupe de învăţământ şi dezvoltare. Acest lucru îmi dă posibilitatea să descriu ce s-a întâmplat într-o organizaţie care se află acum, pentru prima dată, în căutarea unei modalităţi strategice de a-şi rezolva necesităţile de instruire. Aş spune că noi am pierdut din vedere ţintele standard, ideale, de alocare a unor bugete pentru învăţământ şi de a oferi personalului timpul necesar aceluiaşi scop. Cu toate acestea, este plăcut să ai pe cineva care să răspundă de acest proces în ansamblu, chiar dacă este vorba de un angajat cu program redus, în limitele unui buget sărac.

Primul lucru pe care l-a făcut ofiţerul însărcinat cu problemele instruirii a fost să analizeze nevoile de instruire ale organizaţiei. Analiza a fost făcută la toate nivelurile – fiecare ins a completat un formular din care să se vadă nevoile lui personale de perfecţionare, iar managerii fiecărui departament au descris şi ei ceea ce credeau că reprezintă nevoile de perfecţionare ale personalului din subordine. Această cercetare i-a permis ofiţerului însărcinat cu problemele instruirii să evidenţieze problemele ce persistă în interiorul organizaţiei şi să-i trimită pe angajaţi la cursuri sau să aducă instructori externi sau să ceară personalului existent să prevadă instruirea pe grupuri, după necesităţi şi potrivit cu bugetul disponibil.

Cea de-a doua mare realizare a ofiţerului însărcinat cu problemele instruirii este, până în momentul de faţă, efectuarea unei schimbări în sistemul de evaluare profesională. Până acum, evaluarea anuală era legată de procesul definirii nevoilor de perfecţionare. Pe viitor, ea va fi un proces separat, aşa încât importantul proces de analiză a realizărilor sau dificultăţilor din trecut va fi despărţit de procesul definirii scopurilor şi nevoilor de dezvoltare. Angajatului i se va cere să completeze un formular, un fel de dare de seamă asupra evoluţiei personale, pentru completarea căruia se va consulta cu managerul său. În prima parte a chestionarului, angajatul va nota sarcinile fixate la nivel general, ca şi pe cele la nivel sectorial, obiectivele de performanţă, data îndeplinirii acelor obiective şi verificării lor. Această parte a formularului ţinteşte la îmbinarea scopurilor personale cu scopurile mai generale ale organizaţiei. Cea de-a doua parte a formularului îi cere angajatului să identifice nevoile de dezvoltare necesare atingerii acestor scopuri şi să le pună într-o ordine de priorităţi. Angajatului i se cere să identifice activitatea care va sprijini această dezvoltare – nu va fi nevoie de absolvirea unui curs extern, s-ar putea recurge la instruirea cu ajutorul altui membru al personalului – iar acest lucru poate, la rândul lui, să trezească şi în acel membru al personalului nevoia de perfecţionare. În final, se răspunde la întrebări legate de identificarea resurselor necesare – materiale, timp, fonduri, data ducerii la bun sfârşit a instruirii şi data evaluării acestei instruiri.

Formularul acesta destul de simplu îi va pune pe angajaţi şi pe manageri în situaţia de a-şi fixa scopuri şi de a-şi defini nevoile de dezvoltare, în contextul planului mai general al bibliotecii la care lucrează.

Care sunt calităţile şi defectele felului în care lucrăm?

Pe plan naţional, suntem buni la înfiinţarea organizaţiilor, dar mai puţin buni la stabilirea unei politici strategice pentru dezvoltarea profesională continuă. Suntem buni la stabilirea unor proiecţii de viitor, unor viziuni – faptul că avem un Departament Guvernamental al Învăţământului pe tot parcursul vieţii reprezintă, probabil, un important pas înainte – dar suntem stângaci în a lega aceste viziuni de realizările noastre locale. Pe plan local, suntem foarte buni la cooperarea în vederea instruirii şi suntem buni la administrarea bugetelor noastre limitate, lucrând împreună; dar suntem adesea mai puţin buni în a lega instruirea de scopurile insti-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tuţionale şi naţionale. Recent, noi am luat încă o iniţiativă guvernamentală. Sper că ea ar putea să constituie pentru noi necesara călăuză strategică. Este vorba despre conceptul Organizaţiei Naţionale de Instruire (National Training Organisation – NTO), introdus de fostul guvern şi care se bucură de sprijinul entuziast al guvernului actual. Se intenţionează crearea unei reţele cuprinzătoare de asemenea organizaţii, în toate sectoarele profesionale, care să înlocuiască vechiul mozaic în care diverse instituţii încercau să rezolve aceste probleme în diverse domenii de activitate. Printre scopurile unei organizaţii naţionale de instruire se numără: identificarea nevoilor de perfecţionare în sectorul ei de activitate; culegerea de date referitoare la forţa de muncă, în raport cu cererea şi oferta; să se constituie într-o verigă de legătură înspre şi dinspre departamentele guvernamentale pentru problemele resurselor umane în sectorul ei; să identifice exemplele de dezvoltare şi instruire eficientă şi să le facă cunoscute în tot sectorul.

Organizaţia Naţională de Instruire (NTO) pentru Bibliotecari şi pentru Ştiinţa Informării se va numi probabil „Serviciile de Informare ale Organizaţiei Naţionale de Instruire (ISNTO)". NTO va trebui să traseze strategii la nivel naţional pentru perfecţionarea personalului din sector. ISNTO vor trebui să armonizeze activitatea practică de instruire cu cerinţele cunoscute ale patronilor, să identifice zonele în care nu reuşesc să le armonizeze, să examineze rolul pe care îl joacă şcolile de bibliotecari în educaţia de bază şi în desăvârşirea ei şi să arunce o necesară punte de legătură între diversele calificări profesionale. NTO ar trebui să fie ideal plasată pentru obţinerea unor ajutoare financiare de la guvern sau de la Uniunea Europeană pentru realizarea proiectelor legate de perfecţionarea cadrelor. Dacă un astfel de organism s-ar implementa cu succes şi dacă s-ar stabili o legătură între el şi planurile de dezvoltare a cadrelor locale, atunci vom avea parte de un viitor în care forţa de muncă ar fi mai bine pregătită să facă faţă rapidelor schimbări cu care ne confruntăm cu toţii şi în care activitatea practică locală va veni în sprijinul nevoilor naţionale.

(Comunicare susţinută la Seminarul internaţional **„Formarea continuă a personalului de specialitate în marile biblioteci"**, Bucureşti, decembrie 2001)

Biblioteca Publică din Rotterdam

Ineke SCHWARTZ

Într-o societate care se împarte din ce în ce mai mult în grupuri-ţintă mai mari sau mai mici, în categorii care se modelează în funcţie de stilul de viaţă, de vârstă, gust, de condiţia socială şi cultura etnică, există puţine locuri unde toţi aceşti oameni să se poată întâlni şi să-şi poată împărtăşi măcar o experienţă.

O bibliotecă este un loc unde o mare categorie de oameni se simt ca acasă şi au ceva de descoperit. Biblioteca Publică din Rotterdam este un astfel de loc.

Biblioteca Publică din Rotterdam, una din cele mai mari din Europa de vest, este un model pentru celelalte biblioteci din Olanda. Anual, mai mult de 60% din populaţia oraşului Rotterdam face cel puţin una sau mai multe vizite la biblioteca centrală sau la una din cele 22 de filiale. Acesta este un procent excepţional, având în vedere populaţia diversă a oraşului. Rotterdam este singurul oraş din Olanda unde populaţia întinereşte şi unde, în prezent, 50 – 55% din tineri sunt de origine non-olandeză, procent care va creşte la 75% în curs de 15 ani.

Ce anume face ca Biblioteca din Rotterdam să fie excepţională?

Ca în oricare altă bibliotecă, puteţi împrumuta cărţi, CD-uri, discuri, filme video şi DVD-uri. Există locuri unde poţi studia, există computere pentru căutare în catalog şi pentru navigare în reţea. În unele filiale s-au înfiinţat noi site-uri Internet pentru tineri şi adulţi. Există o bibliotecă virtuală care poate fi accesată de acasă prin Internet, pentru căutare în catalogul bibliotecii.

Nimic neobişnuit în sine, astfel de facilităţi sunt disponibile în bibliotecile din toată lumea, deşi majoritatea din colecţiile lor nu conţin, probabil, cărţi scrise în 20 de limbi, inclusiv un număr considerabil de cărţi în limba chineză (partea frecvent împrumutată din colecţia bibliotecii).

Marea diferenţă faţă de alte biblioteci este faptul că Biblioteca Publică din Rotterdam este foarte conştientă de funcţia ei socială: ea este un gen unic de spaţiu al informaţiilor publice reglementate, protejate, o funcţie care este întărită şi extinsă oriunde este posibil.

În opinia directorului Frans Meijer, o bibliotecă publică bună este un „punct de întâlnire" şi acesta este motivul pentru care biblioteca include o cafenea, un teatru şi un centru de învăţare la distanţă. În holul mare de la intrare, care funcţionează ca o piaţă acoperită, există întotdeauna ceva de făcut sau de văzut: fie o petrecere pentru a marca Săptămâna Cărţii pentru Copii, fie manifestările teatrului bibliotecii, care găzduieşte şi un campionat de şah, transmis prin monitoare şi care poate fi rejucat cu piesele uriaşe din hol.

Important este şi faptul că rafturile de cărţi sunt mobile, în felul acesta se creează spaţiu pentru diferite evenimente culturale, întâlniri cu scriitori şi artişti din lumea întreagă. La standul de la intrare, care prezintă toate documentele administrative ale primăriei, con-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

silierii oferă consultanță o dată pe săptămână.

O bibliotecă trebuie să fie un loc de explorat, spune Meijer. De aceea, în organizarea instituției pe care o conduce s-a inspirat mai curând de modul în care se prezintă unele spații publice, precum parcurile sau centrele comerciale, decât de modelul altor biblioteci („oamenii vor să petreacă o oră şi jumătate într-un anumit loc şi maximum două ore şi jumătate în imediata apropiere"). Oamenii petrec în medie de trei ori mai mult timp în librăria cea mai cunoscută din Olanda, „Donner", decât în orice alt loc. Nu este atât o problemă de distracție, spune Meijer, cât modul în care accesibilitatea poate fi direcționată cu succes. În plus, pentru organizarea activităților culturale biblioteca apelează la facilitățile electronice şi la rolul ei de agent de informații.

Importanța existenței unui proiect de organizare a unei biblioteci a fost subliniată de faptul că în filialele concepute după principiul „în favoarea utilizatorilor" (prezentări multiple, îndrumare clară, deschidere, ambianțe diferite, activități cu grupuri-țintă), scăderea numărului de împrumuturi este mai mică decât în alte părți. Filialele bibliotecii îşi elaborează singure politica de satisfacere a cerințelor din zona lor. De pildă, o filială se va concentra asupra împrumutului unităților biblioteconomice, în timp ce alta va oferi servicii adiționale, întocmai ca un centru de învățare la distanță, facilități educaționale, activități comunitare.

Planurile de finisare pentru biblioteca centrală sunt acum terminate. Ea oferă un nou interior şi o nouă îndrumare: cu cât ajungeți la nivelurile superioare ale clădirii, cu atât se face mai multă liniște iar ambianța devine favorabilă studiului. Această clădire, care datează din 1983 (proiect din 1977 al renumiților Van den Broek şi Bakema), întruchipează conceptul de bibliotecă – spațiu public şi loc de întâlnire.

În exterior, biblioteca nu are un aspect excepțional, dar gama posibilităților pe care le oferă este foarte mare. Clădirea are şase etaje legate între ele prin scări rulante. Secțiile publice de la diferite nivele dețin spații largi.

Într-un termen mai îndepărtat, funcția de împrumut a bibliotecii centrale va înceta; în prezent, se împrumută mai puține cărți, din cauza unui declin al lecturii, a absenței unei tradiții a lecturii sau a unor tradiții diferite de lectură.

Potrivit directorului Meijer, este mult mai bine a reorganiza biblioteca centrală ca o instituție de informații publice, în care bibliotecarii să acționeze ca agenți de informații. În afară de faptul că este din ce în ce mai important pentru oameni să poată accesa informația corectă, utilizatorii sunt din ce în ce mai pretențioşi, au interese multiple şi, deşi au timp mai mult, sunt şi mai mult presați de timp.

Importanța Bibliotecii Publice din Rotterdam a fost remarcată şi recunoscută: primăria a alocat resurse

considerabile pentru dezvoltarea bibliotecii, ca şi bani din fondul „Politica Oraşelor Mari" pentru noile filiale locale care, prin contrast, în alte orașe se închid.

Mai sunt încă multe de făcut. Publicul este divers, dar nu există încă o reflectare reală a societății. Există probleme privind anumite categorii de public: materiale insuficiente în diferite limbi pentru copiii imigranților, probleme de comportament la grupurile de tineri – implicarea instituțiilor sociale, educaționale şi a poliției etc.

Dar toate aceste probleme aparțin unei instituții care doreşte să se prezinte ca un spațiu public, în sensul cel mai larg al cuvântului.

(Din „Ohio Libraries", primăvara/vara 2001)
Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile publice din Australia de Vest

George COWCHER

Australia este a şasea ţară, ca mărime, în lume şi cuprinde şase state şi două teritorii. Cu o suprafaţă de un milion mile pătrate (2.525.000 kmp), statul Australia de Vest ocupă aproape o treime din întregul continent australian.

În pofida mărimii, populaţia Australiei de Vest este de numai 1,9 milioane, din care 1,4 milioane locuiesc în capitala statului, oraşul Perth.

Bibliotecile publice din Australia de Vest sunt o societate mixtă constituită din Comitetul Bibliotecilor din Australia de Vest (o autoritate guvernamentală) şi guvernul local. Guvernele locale asigură clădirile bibliotecilor, personalul, cheltuielile de funcţionare şi alte infrastructuri în timp ce Comitetul Bibliotecilor asigură fondurile pentru sala de lectură (cu acces la raft), consultanţă şi alte servicii de susţinere. În Australia de Vest există 144 de guverne locale care întreţin un total de 237 de biblioteci publice.

În plus, există acorduri cu alte organe pentru un număr de şase biblioteci localizate în închisori şi o bibliotecă de spital.

Serviciul de informare şi biblioteconomic al Australiei de Vest (LISWA) este braţul cu care lucrează Comitetul Bibliotecilor.

Pe lângă administrarea secţiei Serviciile Bibliotecii Publice (PLS), acesta administrează şi Biblioteca de referinţă, Biblioteca de istorie şi Oficiul de stat al înregistrărilor.

Serviciile centralizate asigurate de LISWA se ocupă de toate bibliotecile publice, şi anume prin susţinerea achiziţiei fondurilor, a catalogării şi prelucrării resurselor, asistenţă de tehnologie informaţională pentru interfaţa bibliotecilor publice, resurse şi informaţii prin Biblioteca de referinţă precum şi suport de la Oficiul de stat al înregistrărilor.

Cea mai mare contribuţie a statului faţă de sistemul bibliotecilor publice este achiziţia şi distribuţia resurselor biblioteconomice, şi anume cărţi tipărite cu litere obişnuite şi cu litere mari, videocasete, audiocasete, CD-ROM-uri, CD-uri şi material informatic de natură efemeră.

În plus, colecţionăm şi împrumutăm resurse pentru persoanele cu nevoi speciale în ceea ce priveşte alfabetizarea adulţilor şi dificultăţile de învăţare şi asigurăm unităţi biblioteconomice în peste 40 de limbi, altele decât engleza. În anii 2000 – 2001 LISWA va achiziţiona aproximativ 241.500 unităţi biblioteconomice noi care se adaugă la cele 2,34 milioane unităţi biblioteconomice prezente deja în colecţiile bibliotecilor publice. Aceasta înseamnă cheltuirea a 6,5 milioane dolari australieni (3,55 USD) pe resurse.

Menţinerea fondului din bibliotecile publice se realizează printr-un program de schimb care asigură în mod regulat fonduri de material nou şi material pentru casare.

În ceea ce priveşte mărimea, bibliotecile variază de la un fond de 525 unităţi biblioteconomice la 60.000, cu ore de funcţionare care se situează între 1 şi 59 ore pe săptămână.

În privinţa personalului, există biblioteci unde activează bibliotecari profesionişti precum şi biblioteci mai mici, cu funcţionari necalificaţi care îndeplinesc şi o serie de sarcini de administraţie locală.

Personalul profesionist de la PLS vizitează anual toate bibliotecile din ţară pentru a oferi asistenţă şi consultanţă în funcţionarea acestora. Pe lângă consultanţa pentru funcţionarii bibliotecilor, specialiştii PLS oferă sprijin profesional administraţiei locale şi comunităţii generale.

Echipa serviciilor de consultanţă din PLS cuprinde numeroşi bibliotecari profesionişti, inclusiv consultanţi în domeniul serviciilor pentru tineri, servicii multiculturale, servicii pentru vârstnici şi pentru nevoile speciale. În prezent, postul de consultant pentru problemele aborigenilor este vacant. Lista serviciilor oferite include şi programe de instruire şi seminarii de specialitate, elaborarea unui buletin lunar şi un website cu un panou de observaţii şi o bază de date pentru discuţii.

Sprijinirea sistemului bibliotecilor publice din Australia de Vest oferă multe provocări datorită marii varietăţi şi a distanţelor dintre biblioteci. Biblioteca Publică Wyndham, de exemplu, se află la 3.200 km depărtare de Perth iar bibliotecile din Christmas Island şi Cocos (Keeling) Islands, aflate la peste 2.500 km depărtare, îşi au problemele lor specifice.

Aşadar, fără sprijinul nostru, nu ar exista biblioteci publice în majoritatea zonelor rurale din Australia de Vest.

(Din „Ohio Libraries", primăvara/vara 2001)

Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca Publică din Hanovra

Wiebke ANDRESEN

Biblioteca Publică din Hanovra este un sistem bine dotat şi extensiv de biblioteci municipale legate în reţea, cu 28 de localuri.

Biblioteca Centrală, o clădire din cărămidă roşie, cu un turn, de lângă piaţa Aegidientor, este o clădire unică, cu o arhitectură realizată în stilul Bauhaus târziu; construcţia unei anexe va începe în luna august 2001.

Biblioteca Centrală deţine o selecţie cuprinzătoare de informaţii, literatură şi media. Aici veţi găsi secţii specializate precum şi un centru de informaţii, cea mai mare bibliotecă de muzică din partea de nord a Germaniei şi colecţii istorice. Medioteca, o parte din biblioteca de muzică, deţine o selecţie de filme video, filme ale unor opere literare, muzică pop şi clasică pe CD, CD-ROM-uri şi DVD-uri.

Înfiinţată în 1440, Biblioteca Publică din Hanovra este cea mai veche bibliotecă publică din Germania. Ea are o preţioasă colecţie istorică incluzând manuscrise care datează din fiecare secol care a trecut de la înfiinţarea ei. Colecţiile speciale includ incunabule, biblioteca consiliului orăşenesc, o bibliotecă clericală şi două biblioteci bisericeşti, biblioteca unei asociaţii de lectură din secolul 19 şi o colecţie de hărţi.

De asemenea, există trei arhive ale unor autori asociaţi cu oraşul Hanovra: „Arhiva Schwitters", „Arhiva Hermann Löns" şi „Arhiva Gerrit-Engelke".

Arhiva de manuscrise „Niedersächsische Handschriften" este un tezaur pentru iubitorii documentelor scrise de mână. Există totodată colecţii istorice deţinute în biblioteca de muzică.

Fondul „Tower Stack" al bibliotecii municipale conţine în plus 300.000 de unităţi biblioteconomice tipărite, colecţionate de-a lungul secolelor.

Titlurile de carte care sunt solicitate mai rar sunt disponibile şi în rezumat.

Un număr de 19 filiale răspândite în tot oraşul Hanovra deţin o selecţie actualizată de media. Ele sunt centre de informare pentru sectorul pe care îl deservesc şi loc de întâlniri culturale pentru copii, studenţi, familii şi persoane în vârstă. Filialele se află localizate în şcoli şi centre comunitare şi fac parte din edificiul cultural şi social al oraşului Hanovra.

Biblioteca noastră mobilă serveşte sectoarele periferice ale oraşului şi acele zone rezidenţiale lipsite de o filială; ea vizitează în mod regulat douăsprezece locaţii şi aprovizionează cinci biblioteci mici sprijinite de voluntari.

Există 1,4 milioane cărţi tipărite şi alte media care oferă informaţii şi cunoştinţe. Informaţiile on-line sunt disponibile în toate bibliotecile. Staţiile de lucru asistate de computer şi accesul public gratuit la Internet vor fi instalate în curând în fiecare filială; software-urile şi jocurile electronice sunt disponibile sub formă de împrumut.

Colecţia de limbi străine include cărţi tipărite sau alte medii în limbile engleză, franceză, greacă, italiană, sârbă, croată, rusă, poloneză, arabă, persană, portugheză şi turcă. Personalul nostru poate să ofere de asemenea asistenţă în multe alte limbi.

Biblioteca Municipală din Hanovra este partener în reţeaua GBV care oferă baze de date despre bibliotecile universitare din 7 landuri germane. Unităţile biblioteconomice pot fi comandate on-line şi pot fi ridicate de la bibliotecile locale.

Card-ul HOBSY (Hannover Online Bibliotheks System) este cu totul deosebit. El poate fi utilizat pentru Biblioteca Publică precum şi pentru 4 biblioteci universitare. Acesta este rezultatul unei lungi cooperări dintre bibliotecile oraşului.

Biblioteca Publică din Hanovra este de asemenea partener al Reţelei de servicii publice împreună cu Departamentele serviciilor de sănătate, tineret şi familie, Activitatea socială comunitară, Serviciile sociale, instituţiile de artă, Institutul de educaţie pentru adulţi şi Şcoala de muzică.

Proiectele de organizare cooperaţională sau integrată optimizează serviciile pentru public.

În anul 1994 Biblioteca Publică din Hanovra a început o reorganizare substanţială privind planificarea organizaţională şi strategică şi instruirea personalului.

(Din „Ohio Libraries", primăvara/vara 2001)
Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din New York

Insula Paștilor la New York

Șerban C. ANDRONESCU

Se ştie că New York-ul, mulţumită numeroşilor lui depravaţi, este numit „Noul Babilon" (în timp ce San Francisco, capitala mondială a homosexualilor, e numit „Noua Sodomă"); dar tot atât de adevărat este că nu există în lume alt oraş care să exercite asupra artelor atracţia fascinantă pe care o exercită New York-ul. Locuitorii altor mari oraşe trebuie să se deplaseze în diferite locuri şi ţări dacă vor să vadă anumite lucrări de artă. La New York se petrece fenomenul invers, artele specifice altor popoare sunt aduse în galeriile acestei metropole.

În ultimii câţiva ani s-au perindat la New York

Un tangata maru (om-pasăre)

unele din cele mai de seamă colecţii de artă din lume, de pildă faimoasa colecţie Gulbenkian din Lisabona; s-a spus atunci că Lisabona a venit la New York cu tot ce avea mai de preţ, colecţia Gulbenkian; au venit apoi cerbii de aur şi argint confecţionaţi de sciţii care au ridicat tumulii din stepa ucraineană; apoi bogăţiile artistice ale vechiului Bizanţ; apoi maeştrii olandezi de la Van Eyck la Bruegel; şi aşa mai departe. Nu numai atât; dacă trăieşti la New York, oraş de climă temperată, şi ţi se face dor de climă tropicală, n-ai decât să iei un taxi şi să vizitezi Grădina Botanică din Bronx unde, într-un pavilion imens, găseşti tot ceea ce e specific climei tropicale, de la plante exotice la căldura sufocantă şi aerul umed tipic regiunilor calde.

Acum se află expuse la Muzeul Metropolitan din New York (asociat Luvrului din Paris) obiecte de artă din cea mai izolată insulă a Pacificului, Insula Paştilor, şi chiar capul uneia din statuile uriaşe din piatră, maoi, închipuind oameni dintr-o civilizaţie dispărută, poate locală, poate din alte părţi. S-au găsit pe Insula Paştilor cca. o mie de astfel de statui uriaşe, dar nu s-a găsit răspuns la întrebarea: pe cine înfăţişează aceste statui? Capul expus acum la Metropolitan, în greutate de cca. o tonă, este de zece ori mai mare decât capul unui om normal. De ce a fost nevoie să se sculpteze statui de asemenea mărime într-o insulă mică şi atât de izolată ca Insula Paştilor? Nu se ştie. Speculaţii sunt multe, mergând până la propuneri de vizite din spaţiul interastral, dar un răspuns ştiinţific nu s-a găsit încă; iar bătrânii care mai cunoşteau vechile legende au murit de mult; azi locuitorii insulei sunt oameni moderni cu preocupări actuale, nu-i mai interesează tradiţiile înaintaşilor.

Dar mai sunt şi alte mistere de descifrat pe Insula Paştilor. Unul este reprezentat de câteva statuete din lemn, de data asta ale unor oameni cu trup de pasăre (tangata maru, omul-pasăre). Imaginea are aripile şi penele adunate spre spate, aidoma cozilor unui frac, şi n-are decât un ochi, asemenea ciclopilor din legendele greceşti. Una din statuete a aparţinut scriitorului francez Pierre Loti care a vizitat insula în 1872.

Din câte statuete vor fi existat odinioară, azi mai există doar cinci şi dintre ele, patru sunt la New York. Din nou o întrebare pe care vizitatorul expoziţiei nu o poate înlătura: ce reprezintă aceste imagini de oameni înaripaţi? Cum au apărut asemenea fiinţe în imaginaţia localnicilor şi de ce tocmai în Insula

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

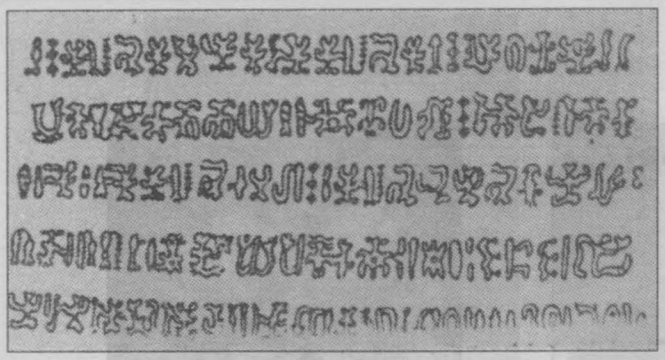

Fragment de scriere din Insula Paştilor

Paştilor? In fine, un ultim mister apare în tăbliţele de lemn (rongo-rongo) cu scriere încă nedescifrată. Tăbliţele sunt acoperite cu semne care reprezintă cuvinte sau idei, nu litere, asemenea hieroglifelor egiptene. Semnele sunt rânduite în bustrofedon, adică pe un şir merg de la stânga la dreapta, pe şirul următor de la dreapta spre stânga, apoi din nou de la stânga la dreapta. Semne oarecum asemănătoare s-au mai găsit doar pe Valea Indusului (Mohenjo Daro, în Pakistan), de asemenea încă nedescifrate.

În legătură cu această expoziţie ar fi de amintit faptul că cititorul român s-a familiarizat cu unele din misterele menţionate mai sus printr-o carte tradusă în româneşte (de subsemnatul) acum cca. 40 de ani. Din câte ştiri a mai putut culege Heyerdahl în vremea când şi-a scris cartea (un bestseller al timpului) a aflat că strămoşii polinezienilor venerau un zeu, Kon Tiki, fiul divin al soarelui, care venise acolo cu oamenii săi dintr-o ţară foarte îndepărtată, de la soare-răsare, şi că toţi erau oameni albi, înalţi, blonzi, cu ochi albaştri, aşadar foarte diferiţi de polinezieni – care sunt bruni şi mici de stat. Nu e exclus ca statuile uriaşe din Insula Paştilor să-i reprezinte pe oamenii lui Kon Tiki, o speculaţie totuşi fără temei.

Un lucru este cert, acela că e extrem de greu de ajuns în Insula Paştilor. În jurul ei, pe o rază de cca. 2.000 mile marine, nu se mai află alt pământ locuit. Insula e pierdută în mijlocul unei întinderi de ocean care ar acoperi o suprafaţă egală cu a Europei şi Mediteranei la un loc. Ne putem închipui ce dificultăţi ar fi avut de întâmpinat un călător primitiv care ar fi pornit de pe coasta Americii de Sud pentru a ajunge în Insula numită azi a Paştilor. Totuşi, Thor Heyerdahl a realizat această performanţă cu ajutorul unei plute de balsa. Iar cercetătorul maghiar G. de Hevesy a elaborat o teorie cu privire la scrierea tăbliţelor, după care Insula Paştilor ar fi cel mai mare mausoleu al lumii antice iar scrierea rongo-rongo ar fi prototipul scrierilor tuturor popoarelor antice. Toate aserţiunile sunt însă de ordinul misterelor. Şi totuşi, prea multe şi prea mari mistere pe o insulă atât de mică şi izolată. Nu cumva există o legătură specifică între singurătate, starea atât de dragă marilor poeţi, şi misterele din vechime, încă nedescifrate?

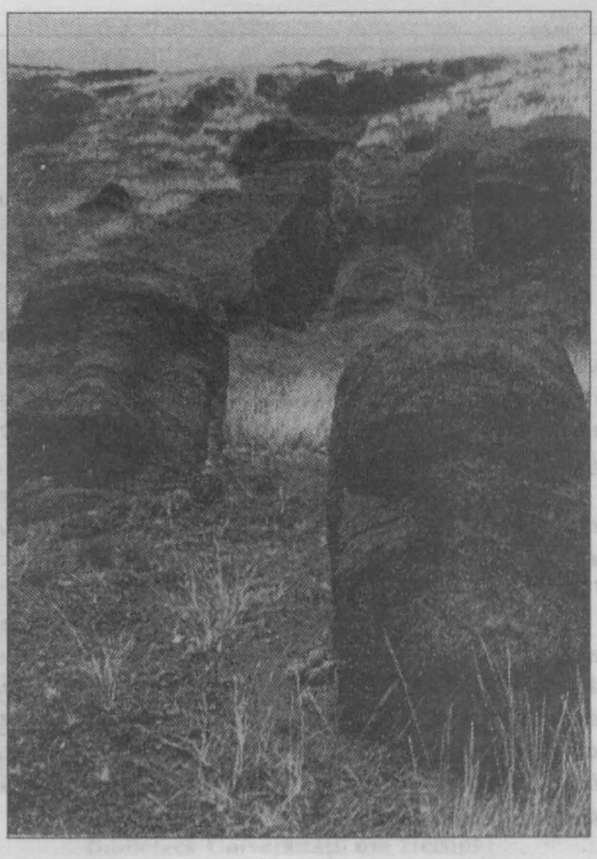

Statuile gigantice din Insula Paştilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Germania

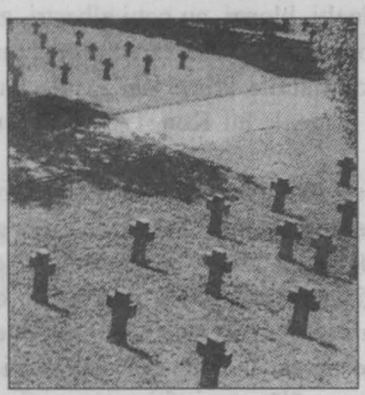

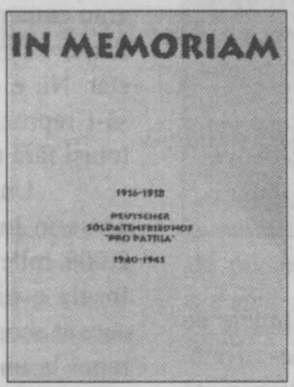

Cancelaria de Stat a landului Bavaria

München, 28 ianuarie 2002

Domnului Secretar de Stat
Florin ROTARU
Ministerul Culturii și Cultelor
București
România

Stimate Domnule Secretar de Stat,

Domnul Prim Ministru Dr. Edmund Stoiber m-a rugat să vă mulțumesc din inimă pentru transmiterea volumului **In memoriam... Cimitirul soldaților germani "Pro Patria".** *El este impresionat de excepționala formă artistică a cărții, care lasă asupra cititorilor o profundă impresie.*

Cartea va fi păstrată în biblioteca Cancelariei de Stat.

Cu salutări prietenești
Dr. Baer, Consilier ministerial

Domnului Secretar de Stat Florin ROTARU
Ministerul Culturii
Piața Presei Libere nr. 1
București, România

München, 6 noiembrie 2001

Stimate Domnule Secretar de Stat,

Regret că timpul nu mi-a îngăduit să fiu de față la manifestarea de deschidere a zilelor culturale românești de la München, din acest an. Am luat cunoștință cu mult interes de programul bogat prezentat și mi s-a spus că manifestările au fost bine primite.

Aș dori să vă asigur de faptul că mă preocupă mult relațiile dintre Bayern și România. Mă gândesc, de asemenea, cu plăcere la vizita mea de anul trecut în Transilvania și București.

Țin să vă mulțumesc pentru cadoul pe care cu amabilitate mi l-ați rezervat. Noi, europenii, nu avem voie să uităm niciodată ce crime s-au săvârșit în ultimul secol pe continentul nostru din cauza naționalismului și a unui patriotism greșit înțeles. Pentru Europa comună, pașnică, a viitorului, spre care năzuim cu toții, amintirea comună a victimelor este o condiție importantă.

Cu salutări prietenești,
Hans Zehetmair

23 ianuarie 2002

Dragă Florin,

Te rog să mă scuzi că îți scriu abia acum spre a-ți mulțumi pentru albumul **In memoriam.**

Am rămas fără cuvinte când am desfăcut pachetul adus de d-na Berger. Cartea este pătrunsă de respect pentru oamenii care și-au găsit moartea în război.

Cinstirea morților, în România, arată umanismul și ținuta etică a culturii românești, căreia îi corespunde ediția îngrijită și participarea artiștilor contemporani în alcătuirea cărții.

Sunt profund mișcată de faptul că cercetarea noastră comună și vizita la cimitirul „Pro Patria" te-au impulsionat în mod evident să te ocupi de alcătuirea acestui document. Heddies și eu vom ține această operă de artă la mare cinste.

Pentru anul 2002 îți doresc toate cele bune, sănătate și succes în marile și dificilele sarcini pe care ți le propui.

Cu atașament prietenesc,
A ta,
Wiebke

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Matti Klinge – *Privire asupra istoriei Finlandei*
Editura Otava, Helsinki, 2001
În româneşte de Teodor Palic

Matti Klinge s-a născut în anul 1936. Începând din 1975, este profesor de istorie la Universitatea din Helsinki. A ţinut cursuri la Sorbona şi a publicat, în limbile finlandeză şi suedeză, numeroase studii istorice.

Domnului Florin ROTARU
Director – Biblioteca Bucureştilor
Str. Take Ionescu nr. 4
Bucureşti

Stimate domnule Rotaru,

Relativ puţine cărţi au fost traduse din limba finlandeză în limba română. Până în acest moment, practic nici o carte în domeniul non-fiction nu a fost tradusă în limba română.

Ambasada Finlandei a luat iniţiativa de a avea şi în limba română o carte ce se referă la istoria Finlandei. Astfel, în data de 8 noiembrie 2001, în cadrul Academiei Române, a avut loc lansarea cărţii cu titlul Privire asupra istoriei Finlandei *al cărei autor este Prof. Matti Klinge.*

Ambasada Finlandei are plăcerea să vă ofere această carte.

Al dumneavoastră,
Pekka Hartila
Ambasadorul Finlandei la Bucureşti

... Fiind aşezată la periferia Europei, în vecinătatea frontierelor importante ale continentului, fiind expusă multor influenţe, istoria Finlandei se împleteşte cu istoria popoarelor vecine. Ne întrebăm în ce măsură marile schimbări din politica mondială au avut influenţă asupra Finlandei. Moştenirea perioadei suedeze este adânc ancorată în patrimoniul societăţii finlandeze prin instituţiile sale, prin sistemul său social, prin universul său conceptual. Epoca Marelui Ducat şi relaţiile ulterioare cu Rusia şi-au lăsat amprenta în modul de gândire internaţionalist şi realist al finlandezilor. Perioada republicană a adăugat trăsături şi elemente noi, precum spiritul de rezistenţă şi de sacrificiu sau capacitatea întregului popor de a colabora în situaţii dificile. La aceste trăsături naţionale se pot adăuga, bineînţeles, un vast ansamblu de trăsături ce constituie cultura socială şi morală a acestei Europe din care, de aproape o mie de ani, Finlanda face parte.

După vremuri suedeze, după vremuri ruseşti şi după perioada republicană a secolului XX, o dată cu aderarea la Uniunea Europeană, pentru Finlanda începe să se contureze o nouă eră istorică. Uniunea Europeană însăşi este un fenomen legat de un timp anume şi de un spaţiu, a cărui fiinţă şi efect se schimbă. Finlanda are un rol activ în procesul de extindere şi de integrare a Uniunii Europene şi în creşterea importanţei Uniunii Europene pe plan mondial.

(Din *Privire asupra istoriei Finlandei*)

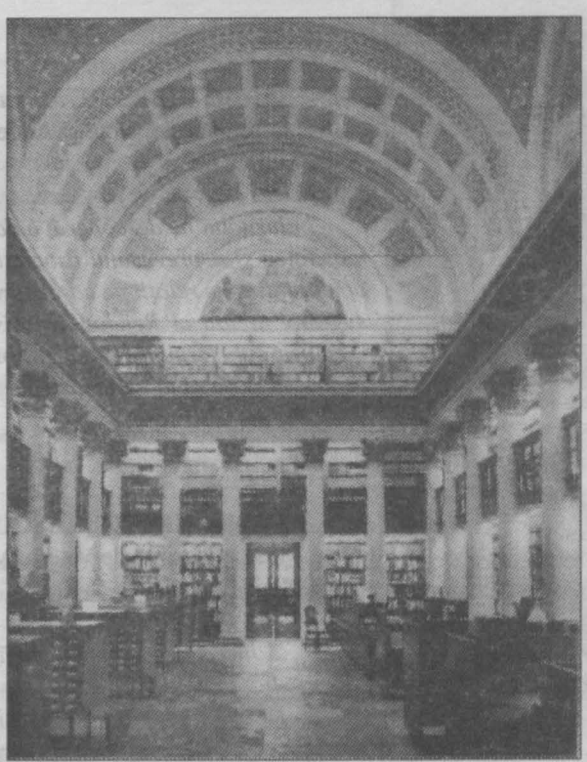

Biblioteca Universităţii din Helsinki

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

"Dosarul" Mircea Eliade, V (1936 – 1944). *Jos Farsa!* Partea a doua

Cuvînt înainte şi culegere de texte de Mircea Handoca, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2001, 292 p., 60.000 lei

Dosarul Eliade *prezintă documentele existente* pro şi contra *fără părtinire. Comentînd unul din volume, un distins istoric literar, indignat, contrariat şi iritat mi-a reproşat că "am avut cutezanţa" să-mi subintitulez cartea* Cu cărţile pe masă. *De ce? Ocolesc sau neg vreo problemă? Există vreun text anti-Eliade necitat?*

În ciuda evidenţelor, tabăra anti-eliadiştilor îşi îngroaşă rîndurile şi se radicalizează. Publicarea unor articole nu-i mai mulţumeşte pe protestatari. Regretatul Mircea Zaciu, într-o călătorie în America, în octombrie 1999 a fost profund impresionat de paragina mormîntului marelui scriitor. Cercuri "oculte" au organizat manifestaţii studenţeşti în faţa casei unde a locuit istoricul religiilor, în timp ce Christinel, soţia sa, se afla pe patul de moarte. [...] (Mircea Handoca)

F. ADERCA, *Petru cel Mare*

Ediţie îngrijită şi prefaţă de Henri Zalis, Editura Hasefer, Bucureşti, 2001, 240 p., 45.000 lei

Biografia-parabolă ne întoarce în urmă cu două veacuri şi jumătate. Din celulele ei emană o experienţă de răspântie, incandescentă, intuită mai târziu de specialiştii în domeniu. Acum, pusă sub lupă, redescoperim contradicţia creatoare: individul în corelaţie cu epoca, naratorul apropiat/depărtat ca să-l "povestească" pe cel mitizat de memoria voluntară.

Aderca găseşte o consonanţă în întrepătrunderea temporală istorie-prezent. Incursiunea în decalajul temporal de care am pomenit are în vedere tipul de dedublare narativă prin care autorul cronicar pătrunde-explorează biograficul aflat la confluenţa lumilor. Pe măsură ce reface drumul lui Petru, îl transcende... (Henri Zalis)

Martha BIBESCU, *Jurnal berlinez '38*

În româneşte, Note şi Addenda de Dumitru Hîncu, Editura Vivaldi, Bucureşti, 2001, 196 p., 90.000 lei

Jurnalul ne descoperă, o dată mai mult, subtilitatea spiritului de observaţie al scriitoarei, ingeniozitatea şi neprevăzutul asociaţiilor de idei pe care le făcea în descrierea unor personaje, ironia-i acidă, întinsele relaţii pe care le avea în "lumea bună" europeană a epocii, dar mai presus de toate un sugestiv tablou al Reichului nazist mediat de figura şi decorul intim al numărului doi al acestuia, inenarabilul Hermann Göring, tipice, în multe privinţe, pentru regimurile dictatoriale care au îndoliat veacul de care abia ne-am despărţit. (Dumitru Hîncu)

Nicolae KRETZULESCU, *Amintiri istorice*

Ediţie îngrijită de Valeriu Mihăilă, Editura Viaţa medicală românească, Bucureşti, 2001, 120 p., 55.000 lei

... lucrarea memorialistică Amintiri istorice *ocupă un loc aparte în şirul operelor medicului, savantului, omului politic şi diplomatului* Nicolae Kretzulescu *(1812 – 1900).*

De un mare rafinament stilistic în redarea unor evenimente interne şi internaţionale care au înrâurit considerabil soarta Principatelor române şi a României moderne, şi de o mare bogăţie de idei în descifrarea sau sugerarea cauzelor şi consecinţelor acestora, cartea se situează, în mod avantajos şi armonios, între scrierile marilor cronicari munteni, de la care împrumută plasticitatea şi vivacitatea, filtrate cu înţelepciunea senectuţii prin obiectivitate şi cultură... (Valeriu Mihăilă)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sergio DONADONI (coordonator), *Omul egiptean*
Traducere de Emanuela Stoleriu, Editura Polirom, Iaşi, 2001, 304 p., 118.000 lei

... Ceea ce ştim cu adevărat despre Egiptul antic ne este furnizat de Egiptul însuşi, de la pămîntul său atît de fecund din punct de vedere arheologic, în măsură să conserve şi să ne dea ceea ce în alte ţări este de neconceput, şi pînă la dovezile scrise, papirusurile – mai precis, documente specifice şi autentice de orice nivel, de la conturile particulare la rescriptele regale şi texte literare.

Ambiţia acestei lucrări este aceea de a face Egiptul antic comprehensibil în raport cu lumea noastră culturală, menţinînd clare acele perspective care îi permit să fie asemănător cu ea, dar în acelaşi timp diferit. (Sergio Donadoni)

Guglielmo CAVALLO (coordonator), *Omul bizantin*
Traducere de Ion Mircea, postfaţă de Claudia Ţiţa-Mircea, Editura Polirom, Iaşi, 2000, 336 p., 109.000 lei

... Cele zece studii din acest volum ne oferă un portret complex al omului bizantin, prezentat ca rezultat al tendinţelor generale ale timpului său: pe de o parte, el se regăseşte singur în faţa împăratului, a presiunilor de tot felul, a lui Dumnezeu; pe de altă parte, tradiţia pare să reprezinte singurul său refugiu într-o lume ce resimte dureros criza individului... (Guglielmo Cavallo)

Rosario VILLARI (coordonator), *Omul baroc*
Traducere de Dragoş Cojocaru, Editura Polirom, Iaşi, 2000, 360 p., 98.000 lei

Raţionalism filosofic şi vînători de vrăjitoare, semn al intoleranţei religioase; susţinerea originii divine a puterii suveranilor şi executarea regilor; expansiunea economică şi culturală şi căderea marilor imperii; acestea sînt tendinţele contradictorii care au marcat secolul al XVII-lea şi implicit personalitatea omului baroc.

Francis DVORNIK, *Slavii în istoria şi civilizaţia europeană*
Traducere de Diana Stanciu, Editura ALL, Bucureşti, 2001, 664 p., 279.000 lei

Francis Dvornik s-a născut în Cehoslovacia. A studiat la Paris şi Londra. A fost profesor de istorie bizantină şi de istorie şi civilizaţie slavă la Universitatea Harvard. Preocupările sale legate de istoria şi cultura slavilor l-au situat printre cei mai de seamă specialişti ai acestui domeniu din istoriografia contemporană.

"Dvornik este unul din cei mai importanţi eruditi în domeniul studiilor slave din întreaga lume occidentală... Prin lucrarea de faţă, deschizătoare de drumuri şi extrem de profundă, studiile de slavistică şi de istorie s-au îmbogăţit cu o operă capitală". (Charles Jelavich, "The Russian Review")

NOTĂ: Cărţi achiziţionate de Serviciul *Dezvoltarea Colecţiilor* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Al.I. Cuza. Bucureștii și Unirea

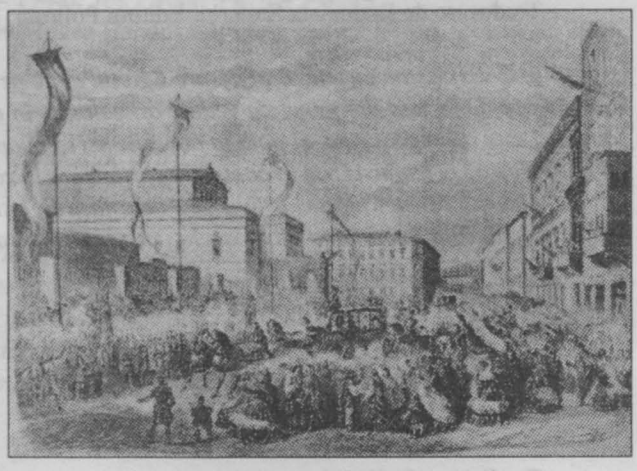

Unirea Principatelor Române rămâne în istoria neamului nostru pasul decisiv pentru realizarea Marii Uniri. Pentru marcarea acestui eveniment, Serviciul de Memorie Comunitară al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" a organizat în ziua de 24 ianuarie 2002, la Biblioteca "I.L. Caragiale", momentul cultural **"Al.I. Cuza. Bucureștii și Unirea"**.

Despre semnificația peste timp a Unirii din 1859 a vorbit conf. univ. dr. Panait I. Panait. Documentata sa lecție de istoric, cu dese trimiteri la înțelegerea de către tinerele generații din zilele noastre a faptelor istorice, a fost ascultată cu reală emoție de participanți, profesori și elevi ai liceului "G. Călinescu".

Evenimentul a fost însoțit de expoziția de carte și documente, dintre care procesele verbale de alegere a lui Al.I. Cuza ca domnitor al Țărilor Române, scrisoarea domnitorului Al.I. Cuza către prințul Dimitrie Ghica, referitoare la recunoașterea Unirii Principatelor de către Marile Puteri ș.a.

Bucureștii epocii și primirea lui Al.I. Cuza de către bucureșteni s-au regăsit în imaginile care au decorat sala de manifestări.

Viorica SABIE

Cu Nenea Iancu prin București

Desen de Murnu

Anul 2002 va sta sub semnul lui Caragiale, carevasăzică va fi un an vesel, plin de voie bună și umor. În fond, umorul este o terapie, un mod de a rezista la stresul cotidian, așa că avem toate șansele ca 2002 să fie pentru români un an terapeutic după o lungă perioadă convulsivă generată de marasmele tranziției.

Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu" din Capitală pregătește pentru bucureșteni (și nu numai) o serie de evenimente dedicate marelui nostru scriitor, de la a cărui naștere se împlinesc 150 de ani. Dorim ca prin intermediul revistei „Universul școlii" să aducem la cunoștința elevilor și cadrelor didactice câteva proiecte culturale pregătite pentru acest an aniversar. Biblioteca Municipală va organiza minispectacole sub formă de turnee în liceele din Capitală. Programul se numește **„Cu Nenea Iancu prin București"** și va fi completat cu concursuri pe teme literare având ca subiect creația autorului. Acțiunile vor fi realizate cu sprijinul facultăților de teatru. Intenționăm să inaugurăm un cenaclu inedit, intitulat **„Berăria literară Gambrinus"**, după numele faimoasei berării frecventate pe vremuri de Caragiale. Cei mai talentați cenacliști vor primi daruri din partea (ați ghicit!) firmei de bere Gambrinus, dar și din partea unor edituri. Pentru televiziune avem, de asemenea, o ofertă spectaculoasă. Am realizat proiectul unei rubrici săptămânale care se cheamă **„Talk-show cu Caragiale"**. Ea cuprinde colaje din replici ale unor personaje faimoase ale autorului, opinii de o actualitate șocantă, în legătură cu diverse aspecte ale vieții noastre de azi. Urmează să vedem ce televiziune va prelua acest proiect.

La toamnă, Biblioteca Municipală va organiza colocviul **„Caragiale contra Caragiale"** – o punere „față-n față" a celor două ipostaze ale universului caragialesc. Pe de-o parte autorul satiric, plin de haz, din schițe și piesele de teatru, pe de altă parte creatorul unor texte realist fantastice, de mare dramatism (ne referim aici la nuvele precum *O făclie de Paști*, *În vreme de război* etc.). Opera lui Caragiale conține un paradox pe care intenționăm să-l aducem în discuție în cadrul acestui colocviu-dezbatere. În fond, este paradoxul de substrat al spiritului balcanic, surprins de scriitor cu o intuiție genială. E acel „râsu-plânsu" de care vorbea Nichita Stănescu ori de câte ori se referea la sufletul românesc.

Dorim ca la aceste evenimente puse la cale de Biblioteca Municipală București să participe mult tineret. De altfel, vom organiza și un duplex București – Ploiești, regizat de elevii din colegiile „I.L. Caragiale" existente în cele două orașe înfrățite de spiritul lui Nenea Iancu. Totul se va termina cu un mare carnaval, în care vor defila personajele autorului.

Horia FRUNZĂ

(„Universul școlii", 31 ianuarie 2002)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

februarie 2002

♦ 1 februarie 1847. 155 de ani de la inaugurarea, la Iaşi, a **Teatrului de la Copou**, cu spectacolul *Bătălia moldovenilor cu cavalerii teutoni la Marienburg* de Gh. Asachi

♦ 1 februarie 1902. 100 de ani de la naşterea lui **Langston Hughes**, poet, prozator, dramaturg şi editor american (1 feb. 1902 – 22 mai 1967)

♦ 1 februarie 1912. 90 de ani de la naşterea lui **Vasile Netea**, istoric (1 feb. 1912 – 6 mart. 1989)

♦ 1 februarie 1912. 90 de ani de la apariţia, la Iaşi, a revistei **"Însemnări literare"**, sub conducerea lui Mihail Sadoveanu şi George Topârceanu

♦ 2 februarie 1882. 120 de ani de la naşterea lui **James Joyce**, scriitor irlandez (2 feb. 1882 – 13 ian. 1941)

♦ 2 februarie 1917. 85 de ani de la apariţia, la Iaşi, până la 23 martie 1918, a ziarului de front **"România"**, sub conducerea lui Mihail Sadoveanu

♦ 3 februarie 1927. 75 de ani de la naşterea lui **Tiberiu Nicorescu**, grafician

♦ 4 februarie 1962. 40 de ani de la moartea lui **Aurel Jiquidi**, pictor şi grafician, unul dintre întemeietorii scenografiei artistice româneşti (25 oct. 1896 – 4 feb. 1962)

♦ 5 februarie 1922. 80 de ani de la naşterea lui **Teodor Boşca**, dramaturg şi traducător (5 feb. 1922 – 9 oct. 1987)

♦ 5 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea lui **Virgil Ardeleanu**, critic literar

♦ 6 februarie 1857. 145 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a ziarului unionist **"Concordia"**, care, în acelaşi an, îşi schimbă titulatura în "Românul", condus de C.A. Rosetti

♦ 7 februarie 1777. 225 de ani de la naşterea lui **Dinicu Golescu** (**Constantin Radovici din Goleşti**), cărturar iluminist, memorialist şi traducător, întemeietor al Şcolii din Goleşti (7 feb. 1777 – 5 oct. 1830)

♦ 7 februarie 1812. 190 de ani de la naşterea lui **Charles Dickens**, scriitor englez (7 feb. 1812 – 9 iun. 1870)

♦ 7 februarie 1882. 120 de ani de la înfiinţarea, la Bucureşti, de către Bogdan-Petriceicu Hasdeu a **Societăţii Enciclopedice**

♦ 7 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea lui **Ion Acsan**, poet şi traducător

♦ 7 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea lui **Dan Hăulică**, critic de artă

♦ 8 februarie 1907. 95 de ani de la declanşarea, la Flămânzi (jud. Botoşani), a răscoalei ţărăneşti

♦ 9 februarie 1952. 50 de ani de la moartea lui **George Norman Douglas**, romancier, eseist, diplomat şi om de ştiinţă scoţian (8 dec. 1868 – 9 feb. 1952)

♦ 10 februarie 1837. 165 de ani de la moartea lui **Aleksandr Sergheevici Puşkin**, poet rus (6 iun. 1799 – 10 feb. 1837)

♦ 10 februarie 1867. 135 de ani de la premiera, la Iaşi, a piesei *Răzvan Vodă* de B.P. Hasdeu; apărută în volum tot în 1867; piesa va primi titlul definitiv *Răzvan şi Vidra* în 1869

♦ 10 februarie 1902. 100 de ani de la naşterea lui **Anton Holban**, scriitor (10 feb. 1902 – 15 feb. 1937)

♦ 10 februarie 1932. 70 de ani de la moartea lui **Edgar Wallace**, scriitor american (1 apr. 1875 – 10 feb. 1932)

♦ 10 februarie 1952. 50 de ani de la moartea lui **Constant Tonegaru**, poet (13 feb. 1919 – 10 feb. 1952)

♦ 11 februarie 1847. 155 de ani de la naşterea lui **Thomas Edison**, inventator american (11 feb. 1847 – 18 oct. 1931)

♦ 11 februarie 1882. 120 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Cucu**, compozitor, dirijor, folclorist (11 feb. 1882 – 24 aug. 1932)

♦ 11 februarie 1902. 100 de ani de la premiera, pe scena Teatrului Naţional Bucureşti, a piesei *Vlaicu Vodă* de Alexandru Davila

♦ 11 februarie 1907. 95 de ani de la naşterea lui **Traian Herseni**, sociolog şi eseist (11 feb. 1907 – 1980)

♦ 12 februarie 1862. 140 de ani de la naşterea lui **Alexandru Davila**, prozator, dramaturg şi regizor (12 feb. 1862 – 19 oct. 1929)

♦ 13 februarie 1877. 125 de ani de la moartea lui **Costache Caragiale**, actor şi regizor (29 mart. 1815 – 13 feb. 1877)

♦ 13 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea lui **Aurel Covaci**, traducător (13 feb. 1932 – 18 mai 1993)

♦ 14 februarie 1902. 100 de ani de la naşterea lui **Ion Călugăru**, scriitor (14 feb. 1902 – 22 mai 1956)

♦ 14 februarie 1927. 75 de ani de la moartea lui **Constantin Mille**, ziarist şi scriitor (20 dec. 1861 – 14 feb. 1927)

♦ 14 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea **Ancăi Balaci**, prozatoare şi publicistă

♦ 15 februarie 1857. 145 de ani de la naşterea lui **Emanoil Grigorovitza**, publicist, cercetător istoric (15 feb. 1857 – 1915)

♦ 15 februarie 1872. 130 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a revistei bilunare **"Tranzacţiuni literare şi ştiinţifice"**, sub conducerea lui D.Aug. Laurian şi Şt.C. Mihăilescu; după data de 28 februarie 1873, revista se va numi "Revista contimporană"

♦ 15 februarie 1912. 90 de ani de la naşterea lui **Andrei Lupan**, poet, prozator, traducător (15 feb. 1912 – 27 aug. 1992)

♦ 15 februarie 1927. 75 de ani de la naşterea lui **Dinu C. Giurescu**, istoric

♦ 17 februarie 1927. 75 de ani de la naşterea lui **Titel Constantinescu**, regizor şi scriitor de literatură pentru copii

♦ 17 februarie 1932. 70 de ani de la naşterea lui **Doru Popovici**, compozitor şi muzicolog

♦ 17 februarie 1947. 55 de ani de la moartea **Elenei Văcărescu**, scriitoare franceză de origine română (21 sept. 1866 – 17 feb. 1947)

♦ 20 februarie 1882. 120 de ani de la naşterea lui **Nicolai Hartmann**, filosof şi eseist german (20 feb. 1882 – 9 oct. 1950)

♦ 20 februarie 1927. 75 de ani de la naşterea lui **Mircea Maliţa**, eseist, matematician, academician şi profesor universitar

♦ 20 februarie 1932. 70 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a revistei de critică şi istorie literară **"România Literară"**, condusă de Liviu Rebreanu

♦ 21 februarie 1677. 325 de ani de la moartea lui **Baruch Spinoza**, filosof raţionalist olandez (24 nov. 1632 – 21 feb. 1677)

♦ 21 februarie 1852. 150 de ani de la moartea lui **Nikolai Vasilievici Gogol**, scriitor rus (31 mart. 1809 – 21 feb. 1852)

♦ 23 februarie 1892. 110 ani de la naşterea lui **Tudor Măinescu**, poet, prozator satiric, traducător, publicist şi epigramist (23 feb. 1892 – 15 mart. 1977)

♦ 23 februarie 1912. 90 de ani de la naşterea lui **Romulus Vulcănescu**, etnolog

♦ 26 februarie 1802. 200 de ani de la naşterea lui **Victor Hugo**, poet şi prozator francez (26 feb. 1802 – 22 mai 1885)

♦ 27 februarie 1902. 100 de ani de la naşterea lui **John Ernest Steinbeck**, scriitor american, laureat al Premiului Nobel în 1962 (27 feb. 1902 – 20 dec. 1968)

♦ 27 februarie 1907. 95 de ani de la naşterea lui **Wilhelm Beneş**, prozator şi critic de artă (27 feb. 1907 – 22 apr. 1960)

♦ 28 februarie 1907. 95 de ani de la naşterea lui **Mircea Eliade** (28 feb. 1907 – 22 apr. 1986)

♦ 28 februarie 1922. 80 de ani de la naşterea lui **Eugen Crăciun**, pictor, grafician şi decorator

♦ 29 februarie 1792. 210 ani de la naşterea lui **Gioacchino Rossini**, compozitor italian (29 feb. 1792 – 13 nov. 1868)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul *Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

UNESCO Anniversary
Ion Luca Caragiale – 150
Dialogue G. IBRĂILEANU – Romulus VULPESCU 2

Ion Heliade Rădulescu Bicentenary
G. OPRESCU – Eliade Rădulescu, Journalist in the Time of his Exile in Paris 8

Panait I. PANAIT – Ethnical Communities in the Centuries Old History of Bucharest 12
Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – The National Style in the Bucharest's Architecture (II) 15
Patrimony 17
Pop SIMION – Nomad in Mesoamerica 18
The Vaslui "Nicolae Milescu Spătarul" County Library 20
Letter from EBLIDA 22
EBLIDA Agenda 23
Cate NEWTON – The Staff Development in the Libraries of Scotland 24
Ineke SCHWARTZ – The Public Library of Rotterdam 28
George COWCHER – Public Libraries in Western Australia 30
Wiebke ANDRESEN – Hannover Public Library 31
Șerban C. ANDRONESCU – The Easter Island in New York 32
Letters from Germany 34
View over Finland's History 35
Catalogue 36
Viorica SABIE – The 1859 Union in Bucharest 38
Horia FRUNZĂ – With Caragiale in Bucharest 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

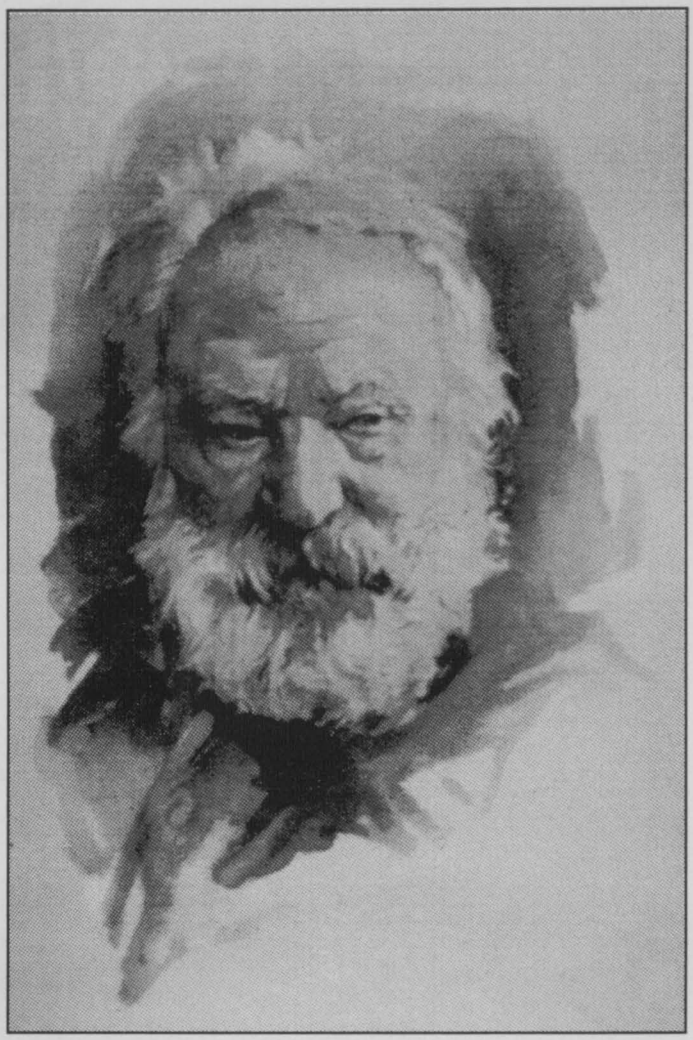

VICTOR HUGO

1802 – 1885

200 de ani de la naştere

"Hugo, meteorul, fenomenul orbitor a cărui strălucire a ocupat un veac întreg, dar care putea, cum s-a petrecut cu atâția alții, să se întunece şi să se stingă încetul cu încetul, să intre definitiv în noaptea uitării; Hugo ne apare astăzi ca unul dintre marile astre ale cerului literar, un Saturn sau un Jupiter al sistemului lumii spiritului".

Paul Valéry

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MIRCEA ELIADE

1907 – 1986

95 de ani de la naştere

"Aparţin unei tradiţii culturale care nu acceptă incompatibilitatea între investigarea ştiinţifică şi activitatea literară. Numeroşi mari savanţi români – Cantemir, Hasdeu, Iorga, Pârvan – au fost în aceeaşi măsură strălucitori scriitori; cel mai ilustru poet român, Mihai Eminescu – a fost de asemenea un filosof original şi unul dintre marii eruditi printre contemporanii săi. În ceea ce mă priveşte, consider că există o analogie structurală între munca ştiinţifică şi imaginaţia literară".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro